

Torsdagen den 25 april

Kl. 12.00–19.39

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 4 april justerades.

§ 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2018/19:188

Till riksdagen

Interpellation 2018/19:188 Konsekvensanalys vid rivning av dammar
av Lotta Olsson (M)

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 13 maj 2019.
Statsrådet har inte möjlighet att besvara interpellationen inom anvisad tid
på grund av redan inbokade engagemang.

Stockholm den 23 april 2019

Miljödepartementet

Isabella Lövin (MP)

Enligt uppdrag

Lena Ingvarsson

Expeditions- och rättschef

§ 3 Interparlamentariska unionen (IPU)

*Interparlamentariska
unionen (IPU)*

Utrikesutskottets betänkande 2018/19:UU7

Interparlamentariska unionen (IPU) (redog. 2018/19:RS3)
föredrogs.

Anf. 1 TERES LINDBERG (S):

Fru talman! Vi behandlar i dag *Redogörelse för verksamheten inom Interparlamentariska unionen (IPU) och den svenska delegationens arbete under 2018*. Inledningsvis yrkar jag bifall till utrikesutskottets förslag.

Interparlamentariska unionen, IPU, är världens äldsta multilaterala organisation. Den grundades 1889 i syfte att arbeta för fred och mellanfolkligt samarbete. Sverige blev medlem 1892.

I dag har IPU 178 medlemsparlament. I uppgifterna för organisationen ligger just att främja personliga kontakter mellan parlamentsledamöter i alla medlemsländer och att verka för de parlamentariska institutionernas utveckling.

Fru talman! I år firar Sveriges riksdag 100 år av demokrati. När vi blev medlem i IPU för lite mer än 125 år sedan var det vi som behövde stöd med att utveckla vår demokrati. I dag stöttar vi andra i det demokratiska arbetet, inte minst via Interparlamentariska unionen.

IPU bedriver också en omfattande biståndsverksamhet i frågor som representativ demokrati, mänskliga rättigheter, jämställdhet och kvinnors deltagande i politiken.

Sverige är här en stor bidragsgivare genom Sidas biståndsstöd. Till sammans med ett antal andra givare stöttar vi IPU:s strategiska mål. Eftersom Sidas programperiod har kortats från fyra till tre år utan att Sverige har minskat sin biståndssumma har Sveriges andel av IPU:s budget ökat.

Fokus för Sveriges stöd de kommande tre åren kommer att vara att stärka parlament, att förespråka och främja jämställdhet, att förespråka och skydda mänskliga rättigheter, att bidra till fredsbyggande, konfliktförebyggande och mänsklig säkerhet, att bidra till unga människors representation och inflytande i parlament och att bygga parlamentariskt stöd för de globala utvecklingsmålen med särskilt fokus på hälsa och klimat.

Vi ska vara stolta över att Sverige via sitt bistånd bidrar till viktig utveckling för en bättre värld.

Fru talman! Den svenska IPU-delegationen har sedan 40-talet utgjorts av en ordförande från den regeringsbärande sidan och en vice ordförande från oppositionen. Denna mandatperiod utgör dock ett undantag. Den utdragna regeringsbildningen resulterade i att lotten fick avgöra presidie-sammansättningen i både riksdagens delegationer och flera utskott. Därför har IPU-delegationen nu en moderat ordförande trots en socialdemokratiskt ledd regering.

I detta sammanhang är det viktigt att understryka att den svenska IPU-delegationen till mångt och mycket är partilös. Delegationens fem ledamöter utses av talmannen och företräder i första hand Sveriges riksdag. Partipolitiken lämnas hemma i Sverige, för i den internationella kontexten är det betydligt mer som förenar än som skiljer ledamöterna från Sverige.

Varje år genomför IPU två församlingar, som samlar parlamentariker från de 178 medlemsländerna. Under förra årets två församlingar, som båda hölls i Genève, hanterades resolutioner och olika teman som migration och flyktingskydd, kvinnors deltagande i politiken, nedrustning och icke-spridningsfrågor och parlamentariskt ledarskap för att främja fred och utveckling i förändring inom forskning, innovation och teknik.

Fru talman! Jag vill passa på att tacka för att jag fått förtroendet att vara en av de fem ledamöter som ingår i IPU-delegationen. Jag hade denna förmån även förra mandatperioden.

Låt mig understryka vikten av att delegationen är samspelt och jobbar över tid. Ledamöterna i delegationen är i högsta grad beroende av varandra.

Efter höstens val fick jag som enda återstående riksdagsledamot i delegationen pröva på att ensam representera Sverige. Det är inget jag rekommenderar någon att pröva på, men det gick faktiskt att hantera och

parera fyra utskott och samtidigt representera Sverige i generalförsamlingen.

Detta hade dock varit omöjligt att genomföra utan stöd från riksdagens internationella kansli. Därför vill jag rikta ett stort tack för det arbete som bedrivs där, och jag ser fram emot ett fortsatt gott samarbete.

År 2014 hade jag som nyinvald i delegationen förmånen att bli introducerad i IPU:s verksamhet av de dåvarande delegationsledamöterna Krister Örnfjäder, Anti Avsan, Monica Green och Ulrika Karlsson. Ingen av dem är längre riksdagsledamot, men låt mig avslutningsvis rikta ett stort tack till Krister, Anti, Monica och Ulrika för deras fina insats, inte minst när det gäller att representera Sveriges riksdag inom ramen för IPU:s arbete.

Anf. 2 CECILIA WIDEGREN (M):

Fru talman! Vi lever i en alltmer föränderlig tid. I en alltmer oförutsägbart tid vilar Sveriges framtid.

I år firar svensk demokrati 100 år. Den kan lätt tas för given eller tas lätt på. Inte minst är det viktigt med demokratin för oss, för våra värderingar och vårt samhälle bygger på allas lika rätt, möjligheter och ansvar. För oss är en stadig grund av mänskliga rättigheter, demokrati och multilaterala samarbeten förutsättningar för en fruktbar och rikare framtid. Vi vet att detta krävs.

Sverige är ett litet, starkt exportberoende land långt upp i norr som bygger ekonomiska förutsättningar och välstånd på goda relationer och handel med andra. Vi vet vikten av samarbete.

Fru talman! Vi har som vana och med positiv erfarenhet använt hela bredden av säkerhetspolitiska instrument såsom diplomati, internationellt samarbete, konfliktförebyggande, demokratiutveckling och förtroendeskapande åtgärder för vårt arbete för fred och säkerhet. Sverige arbetar aktivt globalt för att bekämpa fattigdom, ojämlikhet och klimatförändringar.

Samtidigt blir omvärlden mer oförutsägbart. Utvecklingen går allt snabbare. Världspolitiken är i snabb förändring, och allt fler ifrågasätter multilateralismen som medel. Hoten mot vår trygghet blir allt bredare, och nya former av cyberattacker visar att sårbarheten i vårt uppkopplade samhälle blir allt större. Under senare tid har det globala säkerhetsläget försämrats. Vapenskrimmel på den koreanska halvön och en alltmer upptrappad risk för kärnvapenkrig gör att världen måste hålla samman. Situationen i Syrien är fruktansvärd, likaså i Zimbabwe, och vi får oroväckande rapporter från de humanitära kriserna i Jemen, Myanmar och Sydsudan.

Terrorattacker är tyvärr en del av den globala normalbilden i dag – nu senast i Sri Lanka. Över 65 miljoner människor har tvingats på flykt runt om i världen, och situationen i Mellanöstern är fortfarande bräcklig.

Fru talman! Förutsättningarna för att Sverige ska vara med och arbeta internationellt bygger på vår egen erfarenhet. Den är inte bara decennielång, utan den är sekelskifteslång. Vi vet att handel spelar en roll för att skapa godare förbindelser och förutsättningar för morgondagens utmaningar. Det gäller också förutsättningar för trygghet och säkerhet i den omvälvande tid vi befinner oss i.

Prot. 2018/19:81

25 april

*Interparlamentariska
unionen (IPU)*

Fru talman! Redan för 140 år sedan samlades parlamentariker för en dialog, för samtal, för ökad kunskap och förståelse, för att öka förutsättningarna för en säkrare och stabilare värld. Det var år 1889 Interparlamentariska unionen bildades, och den firar i år 130 år.

Interparlamentariska unionen är *en* viktig samarbetsorganisation för Sverige i en globalt omvälvande tid, precis som Nordiska rådet, Europarådet, EU, OSSE och Förenta nationerna – för att nämna några. Sveriges förutsättningar kräver mer multilateralism, inte mindre multilateralism. Men de kräver också effektivitet, mer transparens och framför allt starkare samverkan med våra grannar, som vi i grunden delar så mycket gemensamma förutsättningar med samt även hot och möjligheter. Våra nordiska vänner är kärnan, och de är det också i Interparlamentariska unionen.

Interparlamentariska unionen kan kort sägas vara den parlamentariska dimensionen av Förenta nationerna, där nära och konkret samverkan sker. Precis som min kollega Teres Lindberg förtjänstfullt beskrev Interparlamentariska unionens arbete är det en global organisation för självständiga staters parlament. Syftet är att arbeta för fred och mellanfolkligt samarbete med de för närvarande 178 parlamenten. Forumet vi talade inför senast var 1 200 parlamentariker. Det är klart att den samverkan spelar en roll för hur morgondagens globala utveckling ser ut.

Sverige har, som bekant, hög svansföring internationellt och anses vara en humanitär stormakt. För att fortsätta att utveckla demokratier är det klart att den delen är oerhört viktig, även kring arbetet med att vara den humanitära stormakt som Sverige vill vara.

Vi anser därför från riksdagens sida att det är glädjande att myndigheten Sida har bestämt att från och med i år och ett antal år framåt fördubbla insatserna för demokratiskt arbete runt om i världen. Precis som Teres Lindberg sa var det en förutsättning för Sveriges demokratiska utveckling en gång i tiden att andra länder också fanns där på plats för att hjälpa oss. Det är klart att vi ska bidra med våra insatser och kunskaper för andra.

Men det är samtidigt viktigare än någonsin, när svenska skattebetalare ska betala dubbelt så mycket, att arbetet sker på ett mer effektivt sätt, att det är öppet och transparent samt att vi kontinuerligt följer upp arbetet. Detta är grunden och en av hörnstenarna till att den svenska riksdagen har valt en interparlamentarisk delegation för arbetet. Vi i Sverige är mot korruption och för mer öppenhet.

Fru talman! Interparlamentariska unionens fortsatta arbete handlar om demokratisk utveckling, mänskliga rättigheter och jämställdhet. Det svenska engagemanget, från riksdagen, regeringen och myndigheter, är starkt, men vi kan självklart göra mer för ökad trygghet, fred och säkerhet.

Jag yrkar bifall till förslaget i utrikesutskottets betänkande.

Anf. 3 MATTIAS KARLSSON i Norrhult (SD):

Fru talman! IPU är en organisation med en stolt tradition av att arbeta för att stärka mänskliga rättigheter och fredliga relationer mellan olika länder. Jag är hedrad över att få vara en liten del av Sveriges delegation till IPU. Ännu så länge har jag som nyvald ledamot i delegationen bara hunnit få en ytlig inblick i verksamheten och arbetet, men jag tycker ändå att jag kan ge några kommentarer redan nu.

Först och främst vill jag ansluta mig till vad vi har hört kollegorna från Socialdemokraterna och Moderaterna säga. Det är glädjande att se att det finns så stor samsyn inom den svenska IPU-delegationen när det handlar om att stå upp för grundläggande mänskliga rättigheter. Jag har känt mig stolt över att se mina kollegor från både Moderaterna och Socialdemokraterna slåss för mänskliga rättigheter i världen inom ramen för IPU. I en tid av stark politisk polarisering i Sverige kan det vara välgörande för delar av allmänheten att se hur arbetet fungerar inom IPU-delegationen. Det kan ibland låta som att vi skulle vara väsensskilda från varandra, ha helt olika världsbild, att några står för ondska och andra står för godhet. Men i fråga om grundläggande mänskliga rättigheter är samsynen mellan partierna i Sveriges riksdag stor, och det är något som gläder mig.

Även om jag tycker att Sveriges deltagande i IPU är viktigt, och att IPU är en viktig organisation med en stolt historia, får man inte heller förhålla sig alltför okritisk till organisationen. Det är uppenbart att IPU är i behov av reformer, ökad transparens och ökad effektivitet. Jag vet att den uppfattningen, åtminstone i vissa avseenden, också delas av mina kollegor, och jag tror att vi tillsammans kan fortsätta att arbeta i den frågan.

När det gäller det svenska ekonomiska bidraget till IPU, som några av kollegorna också har berört, är det i förhållande till vårt lands storlek och vår röststyrka i IPU mycket stort. Nu betalar Sverige mer än 10 procent av IPU:s totala budget. Jag tycker att det är värt att fråga sig om detta är rimligt. Är det över huvud taget bra för IPU att ett land står för en så stor del av budgeten?

Jag tycker också att vi bör sträva efter att tillsammans använda det inflytande som bidraget borde ge när IPU är så pass beroende av Sverige. En av de frågor som jag vet att man redan arbetar med, och där jag tycker att vi måste lägga ned ännu mer krut, handlar om den helt ohållbara situation som i dag finns inom IPU när det gäller att diskutera grundläggande mänskliga rättigheter för homosexuella. Jag hoppas och ser fram emot att vi kan öka trycket på organisationen, i synnerhet i kraft av den stora betydelse som Sverige ekonomiskt har för organisationen i frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 10.)

§ 4 Den parlamentariska församlingen för Unionen för Medelhavet (PA-UfM)

Utrikesutskottets betänkande 2018/19:UU11
Den parlamentariska församlingen för Unionen för Medelhavet (PA-UfM) (redog. 2018/19:RS2)
föredrogs.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 10.)

§ 5 Polisfrågor

Justitieutskottets betänkande 2018/19:JuU10

Polisfrågor
föredrogs.

Anf. 4 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S):

Fru talman! Vi ska nu debattera ett betänkande som samlar alla motionsyrkanden om polisfrågor från den allmänna motionstiden hösten 2018.

Jag vill inledningsvis yrka bifall till reservation 14. Vi anser inte att några tillkännagivanden behöver göras.

Gör vi det för att vi är ointresserade av polisfrågor? Definitivt inte! Inte heller för att alla förslag är dåliga och saker vi med kraft vill motverka. Nej, vi gör det helt enkelt för att få av dessa förslag tillför något nytt eller bättre till det arbete som redan pågår.

Vi har under de senaste åren med kraft reformerat polisen. Vi genomför en historiskt stor satsning och höjer anslaget till polisen med över 7 miljarder. Parallellt med detta har vi påbörjat ett arbete med att renodla polisens arbetsuppgifter, infört nya former för att kunna följa upp polisens resultat i det lokala arbetet och fördubblat antalet som utbildas till polis.

Vi har genomfört ett trettiotal straffskärpningar för bland annat grova narkotikabrott, grova vapenbrott, våldsbrott och organiserad brottslighet samt lagt förslag om ny lagstiftning kring blåljussabotage för att polis och annan blåljuspersonal ska få ett bättre straffrättsligt skydd.

Allt detta är arbete som gjorts under den socialdemokratiskt ledda regeringen under de senaste åren, och det gör skillnad.

Nu fortsätter vi reformarbetet. I regeringsförklaringen presenterades en rad frågor som vi redan jobbar med. En del frågor utreds som sig bör, och i vårt nya mittensamarbete mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centern och Liberalerna pekar vi i januariavtalet ut ytterligare områden, däribland den viktiga målsättningen om 10 000 fler polisanställda till 2024 samt att attraktiviteten i polisyrket ska förstärkas genom bättre villkor.

Allt detta gör vi därför att det för oss, fru talman, inte råder några tvivel om att brottsligheten utgör ett hot mot hela det demokratiska samhället och ska bekämpas med alla medel. Polisen ska ha god förmåga att utreda brott och finnas där den bäst behövs. Ett starkt samhälle är en förutsättning för ett tryggt Sverige. Då krävs en kompromisslös kamp mot brotten och brottens orsaker.

Vi vill ha en effektiv och lokalt förankrad polis som ges rätt förutsättningar att göra sitt jobb. Vi kan inte acceptera att människor känner otrygghet i sitt bostadsområde på grund av kriminella gäng, att utredningar läggs ned på grund av resursbrist eller att den som bor på landsbygden är osäker på om polisen kommer.

Det är till polisen du vänder dig i de mest utsatta situationerna i livet. Polisens insatser är avgörande för vår trygghet, och det är polisen med sina befogenheter som är den yttersta garanten för att lag och ordning upprätthålls i vårt samhälle.

Därför krävs en lokalt förankrad polis som har en nära relation till medborgare, kommun och företag. Det är när polisen känner dem som bor och verkar i ett område den kan bedriva ett riktigt effektivt polisiärt arbete.

Fru talman! Sverige är i grunden ett tryggt land, men vi har problem som vi måste möta med kraft. Därför har lagar skärpts för att bekämpa terrorism, knäcka den organiserade brottsligheten och få mäns våld mot kvinnor att upphöra.

Kriminalitetens utveckling i Sverige oroar. Den organiserade brottsligheten har vuxit och tagit sig djupare in i samhället. De särskilt utsatta områden som polisen har identifierat har ökat i antal över tid. Skjutningar och öppen narkotikahandel har varit problem under lång tid. I vissa bostadsområden har de kriminella en stark påverkan på lokalsamhället. När kriminella lyckas skrämna boende till tystnad har polis, skola och socialtjänst svårt att göra sitt arbete.

Till följd av de åtgärder vi har vidtagit ser vi förbättringar, till exempel när det gäller skjutningar och att fler kriminella nu sitter häktade. Men vi måste hålla i den utvecklingen långsiktigt.

Otryggheten och utsattheten är större i resurssvaga områden men är inte begränsade till dem. Stöldligor, ett ökande antal anmälda sexualbrott och narkotikamissbruk är exempel på problem som finns i hela vårt land. Brottsbekämpningen måste fungera i alla delar av Sverige.

Vi måste bekämpa brotten och samtidigt bekämpa brottens orsaker. Den långsiktigt bästa brottsbekämpningen är att bygga ett samhälle där de sociala klyftorna är små, där alla har rätt till arbete, där kvinnor och män har lika mycket makt och där barn och ungdomar har trygga uppväxtvillkor. På det sättet är välfärdspolitik en viktig del av kriminalpolitiken. Det ger ett Sverige som håller ihop.

Fru talman! Slutligen vill jag kort kommentera förslagen om tillkännagivanden om specialenheter inom polisen och att begränsa antalet godkända id-handlingar.

Polismyndigheten har behov av att stärka och utveckla polisverksamheten. Vår uppgift i politiken är att säkerställa att det finns resurser och skapa förutsättningar för att utbilda fler poliser, inte att i detalj vara inne och styra hur polisen bäst organiserar sitt arbete för att nå bästa möjliga resultat.

Hela den omfattande reformeringen av polisen till en polismyndighet, som vi i riksdagen i bred enighet står bakom, handlar också om tillit. För oss är det en viktig utgångspunkt att Polismyndigheten har uppgiften att planera och rekrytera rätt kompetens utifrån verksamhetens behov. Det är Polismyndigheten som har bäst kompetens att avgöra vilka brottstyper som ska handläggas av olika avdelningar och bedöma behovet av olika specialenheter. Här tycker vi att en majoritet i utskottet tänker fel. Vi kan bara beklaga det.

Samtidigt kan jag konstatera att när det gäller frågan om tillkännagivande om färre godkända id-handlingar är det att slå in öppna dörrar. Riksdagen gjorde så sent som förra året ett tillkännagivande till regeringen att det behövs en skyndsam uppstramning av tillgången till id-handlingar i syfte att minska id-stöld och bedrägerier. Det är en fråga som nu också utretts, vilket vi alla vet eftersom utredningen för bara någon vecka sedan presenterade sina förslag. Frågan bereds nu i Regeringskansliet.

Att i det läget komma med ytterligare ett tillkännagivande är inte verkningfullt och riskerar att urholka själva grundtanken med riksdagens tillkännagivanden.

(Applåder)

Anf. 5 JOSEFIN MALMQVIST (M):

Fru talman! Vi är nu inne på vårt femte år med Stefan Löfven som statsminister i Sverige. Då kan man fundera: Hur har det gått?

Poliserna har blivit färre. Det finns knappt några poliser på landsbygden i dag. Sexualbrotten har tredubblats sedan 2014, och förra året hade vi nästan en skjutning varje dag.

I det läget väljer vår regering att skära ned polisbudgeten med en kvarts miljard kronor. Hur kan regeringen vara så ansvarslös? Jag förstår inte hur man kan se medborgarna i ögonen.

I ett land där otryggheten börjar bli kännbar för alla är det provocerande att skära i polisens budget och samtidigt öka resurserna till Arbetsförmedlingen, för att nämna ett exempel.

Inte minst ökningen av sexualbrotten – och att utredningarna av sexualbrott bortprioriteras av en hårt belastad polis som i stället lägger resurser på mordutredningar – ställer krav på omedelbara insatser. Det är därför glädjande att riksdagen i dag väntas tillkännage för regeringen behovet av att återinrätta specialenheter inom polisen för att öka lagföringen av exempelvis sexualbrott och narkotikabrott. Vi har sett att specialistkompetens effektivt kan bidra till att bekämpa och utreda dessa typer av brottslighet.

Dagens beslut väntas också innebära ännu ett tillkännagivande till regeringen om att begränsa antalet godkända id-handlingar, vilket vi välkomnar, och förhoppningsvis också utöka rätten till kränkingsersättning för poliser. Det vet vi är en viktig fråga.

Fru talman! Även om regeringen är senfärdig fortsätter vi här i riksdagen att sätta press, för vi vet att tryggheten behöver stärkas nu.

Vi står bakom samtliga våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation nr 12.

(Applåder)

Anf. 6 KATJA NYBERG (SD):

Fru talman! Svensk polis har i dag stora utmaningar jämfört med bara för några år sedan. Den nedmonterade sammanhållningen och den alltmer tydliga segregationen leder till en ökad otrygghet, vilket givetvis ger direkta konsekvenser för polisen.

Sverige har många mycket kompetenta och hårt arbetande poliser, men vissa problem och tillkortakommanden är uppenbara. Polismyndigheten har i dag inga större problem med att hantera sitt förvaltningsuppdrag, men desto större problem med att hantera polisuppdraget. Om vi vill att Polismyndigheten ska bedriva en bra och effektiv polisverksamhet behöver polisiär kompetens vara ett krav för de personer som ska leda myndigheten.

De senaste åren har vi kunnat se en ökad polarisering i samhället, och tilltron till samhället i allmänhet och polisen i synnerhet i många utanförskapsområden är på tillbakagång. I takt med att dessa områden blir fler till antalet och trångboddheten ökar underlättas för grovt kriminella att flytta fram sina positioner.

Var och varannan dag rapporteras det om skottlossning med skottskaador som följd, många gånger med dödlig utgång, våldtäkter, rån, även av barn, och annan grov brottslighet. Många av dessa brott kommer till sjukvårdens och rättssamhällets kännedom, men under ytan finns en ocean av beskyddarverksamhet, droghandel och social misär, som utgör grogrunden för brottslighet i framtiden.

Grovt våld, ökande våldtäkter och gärningsmän som inte kan lagföras är akuta polisiära frågor som inte kan anstå. För att komma till rätta med dessa utmaningar behöver vi politiker enas över blockgränserna om en långsiktig polispolitik.

Polisarbetet är ett unikt arbete som skiljer sig mycket från i stort sett alla andra arbeten. Det ställs unika krav, och yrket omgärdas av ett unikt ansvar och är förknippat med unika befogenheter. Det kräver såväl juridisk kunskap som utbildning inom en mängd områden, praktiska färdigheter och fysisk förmåga. Polisarbete kräver en blandning av teoretisk utbildning och praktiskt hantverksarbete. Både teoretiskt kunnande och inte minst erfarenhet krävs för att behärska och förstå det fullt ut.

Man skulle kunna jämföra det med arbete inom sjukvården eller skolan. I kärnverksamheten i skolan är det utbildade behöriga lärare som utbildar. Visst finns det duktiga utbildade lärare, men vi förutsätter ändå att det bästa är att ha utbildade behöriga lärare och att erfarenhet gör dem bättre.

Vem skulle vilja opereras av en obehörig läkare? Inte ens om man varit med om flera förlossningar får man börja jobba som barnmorska om man saknar utbildning. Det finns tydliga utbildningskrav när det gäller vad ett sjukvårdsbiträde, en undersköterska, en sköterska och en läkare får göra. Det borde inte vara någon skillnad för polisen.

Kärnverksamheten i polisarbete är att förebygga, ingripa mot och utreda brott. Detta arbete görs och leds bäst av utbildade och erfarna poliser. Det är därför viktigt att behålla yrkesprofessionalismen för poliser, precis som det är viktigt att behålla professionella lärare och läkare.

För att bli polis finns en lägsta grund, och innan en polis anses vara grundutbildad krävs en utbildning på två och ett halvt år. Sverige har nog världens bäst utbildade polis, och vi behöver dessa poliser som kan ta sig an de krävande och många gånger farliga arbetsuppgifter som de möts av.

Kunskap och färdighet kan aldrig kompenseras av en snabb ökning av numerären civilt anställda. Man anställer civila polisanställda utan att ha några lägsta grundkrav och utan att kräva annan relevant polisiär utbildning än en kort introduktion eller några veckors kurs och förväntar sig att de ska ersätta riktiga poliser. Detta är en mycket oroande och farlig utveckling. På kort sikt kan det leda till enskilda misstag. På längre sikt riskerar det att undergräva tilltron till hela rättsväsendet.

Även om många av dessa civilanställda har andra utbildningar och erfarenheter, är trevliga och gör ett bra jobb utifrån de förutsättningar de har är detta en mycket oroande trend som går stick i stäv med utvecklingen inom de flesta andra yrken, där man förväntas ha en längre relevant utbildning och som polis även en särskild legitimation.

Det finns även ett riskmoment med att ha många civila inom polisen. De utsätts för allvarliga risker då de saknar utbildning, utrustning och förmåga att hantera farliga och våldsamma situationer som kan uppstå då de utför polisiärt arbete.

Alltmer av makten och besluten inom polisen har kommit att styras av icke-poliser, medier och populistiska drev, kortsiktiga och oftast inte speciellt välgrundade politiska beslut och inte minst HR-avdelningar som har vuxit och fått alltmer makt.

Alla organisationer behöver influenser utifrån, och det är även viktigt för Polismyndigheten att rekrytera personer utanför den egna myndigheten för chefs- och specialistfunktioner. Men själva kärnverksamheten och ledningen inom polisen måste skötas av utbildade och erfarna poliser. Det är förödande för verksamheten när alltmer polisarbete utförs och allt fler ledningsbeslut fattas av personer som inte har polisutbildning och relevant kunskap om polisarbete.

Polisverksamheten är unik och kan inte utföras på samma sätt som ett arbete på Försäkringskassan eller något privat företag. Därför måste poliser ledas av riktiga poliser med polisexamen. Polisiär examen och erfarenhet av Polismyndighetens verksamhet och organisation ska vara grundkrav vid chefstillsättningar som har direkt koppling till den polisiära verksamheten.

Som dagens samhälle ser ut är det viktigare än någonsin att Polismyndigheten rekryterar chefer som har examen från Polishögskolan och erfarenhet av polisiärt arbete. Jag har svårt att förstå varför det gång efter annan rekryteras chefer antingen externt eller internt som inte har polisiär bakgrund. Jag är helt övertygad om att det bland Sveriges ca 20 000 poliser finns gott om bra chefsämnen. Att leda och styra polisarbete ska vara förbehållet dem som har den utbildningen och den erfarenheten.

Med detta sagt finns det ett behov av civilanställda och andra som hanterar uppgifter som i onödan belastar polisen. Polisen har väldigt många uppgifter som inte handlar om att bekämpa brott. En rad av dessa bör polisen slippa för att i stället kunna fokusera på just brottsbekämpning.

Polisen tar bland annat hand om 60 000 berusade människor varje år. De har inte begått något brott, men välutbildade poliser skjutsar dem, låser in dem i en cell för tillnyktring och håller sedan koll på dem. En betydande del av verksamheten går åt till att ta hand om berusade och personer med psykisk ohälsa. Är dessa personer inte våldsamma borde detta vara en uppgift för sjukvården eller någon annan lämplig enhet.

Andra exempel är att polisen tar hand om hundar och katter och transporterar frihetsberövade personer långa sträckor genom landet. När socialtjänst och andra gått hem är det bara polisen kvar. Polisen tar hand om samhället när många andra inte är närvarande. Polisen finns där året runt, dygnet runt och gör en massa saker som inte syns eftersom dessa uppgifter inte mäts.

Om vi vill ha högre polis närvaro och bättre brottsbekämpning behöver vi som politiker se över hur vi fördelar resurserna i samhället och vem som ska ansvara för vilka arbetsuppgifter, och vi behöver fler chefer och polisanställda med polisexamen och erfarenhet av polisiärt arbete.

Polisen är trygghetens väktare. De är den sista utposten för dem som just då behöver hjälp allra mest. Det är viktigt att vi ser detta. Svensk polis är för viktig för att förvandlas till någon form av post i en budget. Vi måste i alla lägen och alla situationer stå upp för de lagar vi beslutar om och för dem vi är satta att försvara. De ska känna att vi backar och stöder och att vi tar deras oro på allvar. Sverigedemokraterna kommer inte att vika en tum i sitt stöd till den svenska polisen.

Jag yrkar bifall till reservation 28.

Anf. 7 HELENA VILHELMSSON (C):

Fru talman! Jag ska börja med att läsa upp ett inlägg på sociala medier från den gångna helgens påskaftonskväll: Strax efter klockan 11 i dag, på påskdagen, bröt sig någon in och stal min brors fyrhjuling med släp. Troligtvis mötte jag medhjälparen strax innan när jag var på väg dit. En mörk Volvo med en fyrhjuling på släpet körde förbi grannarna några kilometer bort. Vägkäpparna åkte av. Flera observationer gjordes av människor utmed vägen. Registreringsnummer nedtecknades, det polisanmälades och vi överlämnade uppgifterna. När min bror i kväll ringer polisen svarar de att de lagt ned fallet utan åtgärd – helt oacceptabelt för ett fordon som är värt 100 000. Det här betyder fri väg för dem som vill vara kriminella i våra bygder.

Detta är en förfärlig utveckling, som tyvärr är väldigt vanlig i dagens Sverige.

Fru talman! Vi har sedan beslutet om omorganisationen av polisen fattades i denna kammare följt hur polisen gått från över 20 olika myndigheter i landet till en sammanhållen myndighet. Jag har dessutom följt det på nära håll som ledamot i Polismyndighetens nationella insynsråd.

Man kan lugnt säga att det har varit en tuff resa för polisen, en av landets största offentliga verksamheter. En del saker har blivit bättre, men en del saker finns kvar att göra. En av de uppenbara bristerna är att antalet poliser är och har varit för litet. Poliser har lämnat sina jobb. De har kanske inte alltid haft de rätta förutsättningarna att kunna göra sitt jobb.

Därför känns det bra att Centerpartiet tillsammans med andra partier i januariavtalet har enats i frågan om att utöka antalet polisanställda med 10 000 fram till år 2024. Attraktiviteten i polisyrket ska förstärkas genom till exempel höjda löner och bättre arbetsvillkor, så att man kan hålla kvar eller få tillbaka erfarna poliser. Jag väljer därför att inte yrka bifall till Centerpartiets motion om en mer effektiv poliskår, vilket annars är lockande. Där har vi tittat på en metod som man har jobbat med i bland annat New York, där ett systematiskt arbete med mätbara mål har lett till väldigt goda resultat.

För att kunna utföra ett bra jobb måste polisen också ha tillgång till modern utrustning och sådan utrustning som anses vara nödvändig och behövlig. Därför föreslog Centerpartiet tillsammans med Alliansen ett utrustningslyft för poliskåren, som bland annat ska syfta till att samtliga poliser i yttre tjänst ska ha modern skyddsutrustning. Detta är otroligt viktigt, speciellt i dag, eftersom vi ser attacker på blåljuspersonal, vilket är helt oacceptabelt och en otrolig situation. Man trodde inte att detta kunde hända.

I och med att vi också blir fler poliser borde även den fortfarande bristfälliga tillgängligheten förbättras. Det finns fortfarande långa telefonköer och långa handläggningstider för till exempel vapenlicenser, och inte minst måste utryckningstiderna ned.

Fru talman! I vissa landsbygdskommuner kan utryckningstiden dra sig uppemot en timme eller mer, om polisen alls kommer. I dag känns det inte som att vi har en polis för hela landet. Det är en situation där landsbygden många gånger känner sig bortprioriterad.

Fru talman! När det gäller vissa brott kan man inte vänta på att de ska lösas när den nya organisationen sätter sig eller när vi får mer poliser på

plats. Vissa måste man åtgärda, och det nu. Det gäller bland annat att se till att öka lagföringen av narkotika- och sexualbrott.

De senaste åren har antalet sexualbrott ökat, samtidigt som andelen uppklarade brott har minskat. Centerpartiet menar att särskilda sexualbrottsgrupper med specialistkompetens måste kunna verka i samtliga regioner i hela landet. Detta får inte leda till att resurser tas från andra brott och att ärenden läggs på hög. Det ena får inte utesluta det andra. Jag utgår från att regeringen snarast genomför det som kammaren i dag troligen kommer att besluta, nämligen ett utskottsinitiativ om att återinrätta vissa specialenheter inom Polismyndigheten, så att fler fall av till exempel traficking och sexualbrott klaras upp.

Jag vill i detta sammanhang passa på att säga att jag står bakom samtliga motioner från Centerpartiet, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservation 17.

Sedan en tid tillbaka har vi ett antal utpekade särskilt utsatta områden runt om i Sverige. Det är områden där gängkriminalitet och droger ökar och tron på samhällets stöd minskar. Det är jätteallvarligt.

Men vi ska också komma ihåg att det finns saker som är värda att visa upp också i dessa utsatta områden. Inte minst i Vivalla i Örebro, i min valkrets, där både gasellföretag, fotbollsproffs och schlagerstjärnor ser dagens ljus. Men tyvärr är det inte detta vi ser i rubrikerna.

I bland annat dessa områden jobbar polisen med det man kallar myndighetssamverkan och utför ett mycket bra arbete. Polisen måste ha hög synlighet och jobba brottsförebyggande tillsammans med kommunerna, speciellt i dessa områden. Räcker detta? Ja, det återstår att se. Vi måste följa det noggrant, inte minst för barnens och ungdomarnas skull.

Anf. 8 LINDA WESTERLUND SNECKER (V):

Fru talman! Vänsterpartiet vill ha en närvarande, lokalt förankrad och kunnig polis som finns både på landsbygden och i förorten. Vi vill ha en polis som kan sitt område, som har sjyst lön och bra arbetsmiljö och vill göra Sverige till ett tryggt land för alla.

Polisen har ett av de finaste uppdrag man kan ha – att skapa ett Sverige för alla som är tryggt och säkert och där vi kan lita på varandra.

Men på grund av ökade klyftor i samhället slits Sverige isär. Klyftan mellan landsbygden och staden är alltför stor, liksom klyftan mellan den ensamstående undersköterskan i Hageby och bankdirektören i Djursholm. Det gör något med människor när klyftorna växer: Man hittar på att problem som alltid har funnits kanske är nya. Man letar efter någon annan att skylla på. Numera är det invandrare som får ta smällen för att Sverige har blivit ett skatteparadis för rikingar, där arbetarklassen knappt får ihop till hyran. Och arbetarklassen heter inte längre Johnny och Conny utan i stället Ahmed och Mohammed, och de pekas ut som ansvariga för samhällets alla problem.

Men det stämmer inte. Det vet vi som är vänster. Men det har blivit alltför enkelt att peka finger mot en del av befolkningen som ansvarig för hela Sverige kriminalitet.

Det är särskilt ett parti som använder både polisen och invandringen för att måla upp ett Sverige som är läskigt och otryggt. Man använder ord

som sexualbrottsepidemi och verkar helt ha missat metoo. Man skyller hotet mot kvinnor på ökad invandring samtidigt som man på nätet hetsar mot kvinnor som inte delar den uppfattningen.

I statistiken kan vi se att otryggheten minskar över tid. Ökningen av sexualbrottsanmälningar beror på att kvinnor äntligen våga anmäla alla de män som utsatt dem för brott. Det är tack vare alla feminister som har drivit på under metoo som anmälningarna ökar. Det förstår vilken polis som helst.

Fru talman! Jag får inte ta replik på vilka talare som helst i den här debatten, för så ser våra regler ut i kammaren. Men om jag skulle få göra det skulle jag ta replik särskilt på ett parti.

Fru talman! Det behövs fler poliser, och det är ett problem att många av dem som ansöker till polisutbildningen sedan inte dyker upp och påbörjar utbildningen. Det är ett problem att polisutbildningen inte sker på högskolenivå med en yrkesexamen. Det är ett problem att polisens löner är så pass låga och att så många högerpartier inte förstår grundläggande lönervisionsförhandlingar. Det är också ett problem att samma partier nu vill in och peta i polisens organisation, som fortfarande är ett öppet sår. Man vill in med politiska pekpinnar och gegga runt.

Men det finns också otroligt mycket bra som görs. När jag årligen åker radiobil med polisen i Polisregion öst blir jag djupt imponerad av varje polis jag möter – från polisen som sitter med kvinnan som blivit våldtagen till den civila polisanställda som utreder barnpornografibrott.

Jag har många gånger i denna kammare lyft frågor om polisens arbetsmiljö, utrustning och it-kompetens och om förankringen i utsatta områden och allt som behöver förbättras. Polisen är en enormt stor myndighet, som nu börjar landa efter en väldigt stor omorganisation. Men då gäller det att politiska partier lägger bort sina snabba och snygga repliker i denna talarstol och i stället ser till polisens större uppdrag: att skapa ett tryggare Sverige för alla. Men det kommer att bli väldigt svårt att göra om inte de ekonomiska klyftorna minskar.

Jag yrkar bifall till reservation 24.
(Applåder)

I detta anförande instämde Hanna Gunnarsson, Tony Haddou, Christina Høj Larsen, Maj Karlsson, Mia Sydow Mölleby, Ilona Szatmari Waldau, Jon Thorbjörnson, Ciczie Weidby och Jessica Wetterling (alla V).

Anf. 9 ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Vi debatterar polisfrågor i kammaren i dag, och Polismyndigheten är inte vilken polismyndighet som helst. De poliser som går till jobbet varje dag, varje kväll och varje natt utgör grunden för vår trygghet och säkerhet, och för det förtjänar de ett stort tack. Men de är för få.

Sverige har en låg polistäthet, och vi har i denna kammare varit överens om att vi måste satsa på poliser. Vi måste få fler poliser. Vi måste få ut fler poliser i yttre tjänst. Vi behöver få fler utredare. Därför är det anmärkningsvärt att januaripartierna i sin första budgetprodukt gör en neddragning med 232 miljoner kronor just på Polismyndigheten.

Rikspolischefen konstaterar att det får konsekvenser. Det är pengar som redan är in-tecknade i årets budget. De var tänkta att användas till att fortsätta utveckla polisens verksamhet.

Jag skulle i dagens debatt vilja få klarhet i vilka konsekvensanalyser som regeringspartierna och stödpartierna Centerpartiet och Liberalerna har gjort när de bestämde sig för att med ett pennstreck dra bort en kvarts miljard från polisens anslag samtidigt som polisen ska byggas ut med 10 000 fler polisanställda bara de kommande åren.

Svaret kanske kommer att vara: Ja, vi ska ju lägga transporterna på Kriminalvården i stället för på Polismyndigheten. Det är korrekt. Det beslutet fattades för två år sedan. Men tanken var inte att vi skulle ta bort den enda polisbil i Norrlands inland, som i dag emellanåt får ta långa transporter. Tanken var inte att dra undan den polisbil och flytta pengarna för den polisbil till Kriminalvårdens anslag. Poängen med att flytta över transporterna var att renodla polisens arbetsuppgifter och se till att den där polisbil inte behöver ta långa transporter utan kan vara kvar. Och det behövs fler för att öka tryggheten i hela landet. De 232 miljonerna behöver alltså vara kvar hos polisen samtidigt som Kriminalvården får ett ökat anslag.

Jag skulle vilja ha besked i dag. Vilka konsekvensanalyser har januaripartierna gjort? Uppenbarligen får denna neddragning konsekvenser, enligt rikspolischefen.

Om man ska nå fram till 10 000 fler poliser går det inte att dra tillbaka anslag. Man måste satsa mer på polisen. Vi behöver också vända på alla stenar – se till att locka tillbaka poliser som har slutat, ha riktade lönesattningar för poliser i kärnverksamheten och kunna återanställa pensionärer för att inte tappa den erfarenhet och kompetens som finns hos många poliser som i dag tvingas sluta på grund av att de faller för åldersstrecket. Vi tror också att man behöver se över utbildningarna för att snabbare få ut fler i polistjänst.

I detta betänkande, fru talman, som rör polisfrågor finns det tre tillkännagivanden som Kristdemokraterna står bakom. Det handlar om skyndsamma åtgärder för att begränsa antalet godkända id-handlingar. Det handlar om att inrätta vissa specialenheter inom Polismyndigheten, och det handlar om en utvidgad rätt till kränkingsersättning till poliser.

Jag ska säga några ord om det tillkännagivande som är föreslaget om att inrätta specialenheter. I samband med polisens ombildning till en myndighet för fyra år sedan avvecklades vissa specialenheter som fanns tidigare. Det är tydligt att målsättningarna med omorganisationen om bland annat bättre utredningsresultat och högre kvalitet i polisens arbete hittills inte riktigt har uppnåtts. För att man bättre ska kunna bekämpa exempelvis narkotikabrott och sexualbrott bör därför vissa av polisens specialenheter återinföras. Att ha specialistkompetens är i många fall ett effektivt och behövligt sätt att bekämpa och utreda brottslighet.

Vad gäller sexualbrott har det under de senaste åren rapporterats om hur anmälningar om sexuella övergrepp bortprioriterats eftersom en tungt belastad polis lägger resurserna på mordutredningar. Våldtäktsanmälningar och utredningar har lagts på hög. Särskilda sexualbrottsgrupper bör därför införas i alla polisens regioner för att säkerställa en bra kompetens bekräftande den typen av brott och för att motverka att anmälningar om sexuella övergrepp läggs på hög. Det är positivt att en majoritet i Sveriges riksdag står bakom den ambitionen.

Kristdemokraterna har, som jag nämnde tidigare, lagt fram ett förslag om att man i större utsträckning ska kunna återanställa pensionerade poliser. Vi har valt att kalla det för GW-modellen, eftersom Leif GW Persson för några år sedan kom med en liknande idé. I Stockholm har man nyligen satt igång ett pilotprojekt med tio pensionerade poliser, som redan har betytt mycket. Denna erfarna arbetskraft och denna kompetens behöver tas till vara bättre. Det skulle också kunna leda till bättre utredningar och till att utredningarna inte behöver läggas på hög. Vi skulle då även få ett bättre brottsofferperspektiv i dessa frågor, som är så angelägna.

Jag vill säga några ord om tillkännagivandet om en utvidgad rätt till kränkingsersättning till poliser. Kränkingsersättning betalas ut till personer som har utsatts för brott som har inneburit en allvarlig kränkning av hans eller hennes person, frihet, frid eller ära. Poliser anses tåla angrepp bättre än andra. Men det krävande jobb som poliserna har innebär inte att poliser ska tåla vad som helst. Ingen ska behöva utstå våld, hot eller kränkningar i sin yrkesutövning. Reglerna om skadestånd i form av kränkingsersättning behöver därför ändras. Det står en majoritet i justitieutskottet bakom. Jag hoppas att det kommer att hålla även i voteringen i eftermiddag.

Detta är angeläget. Trots att regeringen nu äntligen har lagt fram förslag om att höja straffen för brott som blåljussabotage och våld mot blåljuspersonal har man missat den här aspekten: att poliser inte ska behöva tåla vad som helst. De behöver en ökad och utvidgad rätt till kränkingsersättning. Det finns också andra delar i fråga om skärpta straff för blåljussabotage som regeringen har missat, utöver att man har dragit frågan i långbänk. Men det, fru talman, tror jag att vi får anledning att återkomma till både i denna debatt och i justitieutskottets arbete framöver.

Jag står inte bara bakom våra tillkännagivanden utan även de reservationer som Kristdemokraterna har i betänkandet. Men för att spara tid vid voteringen yrkar jag bifall endast till reservation 12 om en lokalt förankrad polis. Den handlar om att öka antalet poliser i första hand i lokalpolisområdena för att man ska få fler synliga och närvarande poliser i hela landet.

(Applåder)

Anf. 10 JUNO BLOM (L):

Fru talman! Natten mot påskdagen mördades två unga män i Helsingborg. Båda sköts ihjäl. Nyheten om två nya offer i den ungdomsdrivna kriminella världen är mer gammal än ny. Under flera år har vi marinerats i liknande händelser. Jag ska inte mata på med siffror om antalet mord i den kriminella miljön under senare år. Det behövs inte. Vi vet hur det förhåller sig.

På kort tid har det dödliga våldet exploderat ute i några av förorterna runt flera av våra städer. Vi vet vad det beror på: en invandringspolitik som helt har gått över styr. Det finns ingen anledning att älta dessa grundläggande fakta ännu ett varv. Det som krävs är att Sverige försöker samla ihop sig på allvar runt de samhällsproblem som steg för steg strukturerar om samhället på ett sätt som ytterst få människor önskar.

Politiken behöver ta problemen på ett större och mer samlat allvar. Brett över parti- och expertgränser behövs en uppräckning som motarbetar

det slags tilltagande sociala likgiltighet som alltmer breder ut sig i samhället.

Socialpolitiken lyser med sin totala frånvaro, detta i ett land som tidigare så starkt präglats av socialpolitiska fundament, till exempel Rita Liljeströms klassiker *Uppväxtvillkor* och *Våra barn, andras ungar*. Jag lockas nästan att säga att Sverige är i stort behov av en socialpolitisk väckelse. Det är i varje fall något åt det hållet som skulle kunna bryta mönstret.

I dag har vi fastnat i en nedåtgående spiral där det finns en ovilja hos politiken att öppet och utan krusiduller och utan överdrivet sneglande på opinionssiffror ta tag i de problem som bidrar till den sociala likgiltighetens tillväxt. Polisen och kriminalvården kämpar på med sina knappa resurser och otillräckliga räckvidder.

Det finns många enskilda människor och sammanslutningar av olika slag som kämpar på för att kunna vända enstaka unga människors liv innan det är för sent. Det finns många enskilda lärare och rektorer som kämpar på för att bringa ordning, struktur och kunskapstillväxt i utsatta och svåra miljöer. Det finns socialarbetare som kämpar på för att ge stöd och support åt enskilda och familjer i knepiga lägen. Alla dessa insatser av alla dessa människor behöver ses, förstås och sättas in i ett begripligt socialt sammanhang. I dag har vi i stället fastnat i ängsliga åsiktskorridorer där de som lyfter upp invandringsproblemen ses som halvrasister och smyg-SD:are medan de som lyfter upp hur bra allt går ses som verklighetsförnekande politruker.

Jag ser framför mig någon form av samlande kommission som kan bringa hygglig samstämmighet i de tre centrala frågorna i livet och politiken: Var kommer vi ifrån? Var står vi nu? Vart ska vi?

Dagens läge där Sverige snabbt förvandlats till ett av världens mest dödligt skjutglada länder blir helt omöjligt att förstå om vi inte tillåts se hur problemen har uppkommit. Problemen blir samtidigt helt omöjliga att lösa om vi fastnar i fäktningar om mördarnas och de mördades etnicitet och bakgrunder. Problemen är svenska, punkt. Morden sker här. Barnens uppväxt sker här. Ansvar finns här och ingen annanstans. Ansvar är personligt, politiskt och socialt.

Politiken har alltför länge abdikerat från de socialpolitiska barriaderna. Medan Sveriges sociala problem dramatiskt har försämrats har den svenska rikspolitiken blivit alltmer inåtvänd och samhällsfrånvarande. Det är ett svårt läge med många låsta positioner, och det är därför jag nästan vill använda ordet väckelse. Vi behöver inse att vårt samhälle har stora problem och att det finns möjlighet att ta sig an problemen på ett sätt som samlar medborgarna mer än vad det polariserar.

Journalister brukar citera oss, men det jag nu har sagt är hämtat från Widar Anderssons blogg. Han är politisk chefredaktör i Norrköping och sätter fingret på något oerhört viktigt: Vi har en enorm integrationssskuld. I dag är det inte någon som förnekar att vi har enorma problem att ta tag i. Parallelsamhällen har vuxit fram därför att politiken har tillåtit dem att växa fram. Det är absolut ingen systemkollaps. Sverige är ett fantastiskt land på många olika sätt, men vi måste ändå erkänna att alltför många individer har kollapsat under systemet. Detta är något som vi tillsammans måste ta ansvar för.

Som liberal är det självklart att alltid ta kampen när någon inskränker någon annans frihet eller begår brott, oavsett om detta har sin grund i främlingsfientlighet, kriminalitet eller radikaliserings och oavsett om det sker i hemmet eller på öppen gata.

Betänkandet består av ett konfettiregn av politiska förslag – högt och lågt, stort som smått. Ett utvecklingsområde är hur politiken kan renodla polisens uppgifter. Jag kan förstå varför vi inte lyckas möta de stora samhällsproblemen när frågan ännu inte är löst om det är skäligt att polisen ska utfärda danstillstånd eller inte med tanke på den höga arbetsbelastning de har.

Frågan om danstillstånd lyftes upp redan 2015 av min företrädare Mathias Sundin. År 2016 kom det första tillkännagivandet om att avskaffa kravet på danstillstånd, en utredning tillsattes och i dag, 2019, går det att läsa att frågan fortfarande bereds av Regeringskansliet. Vi pratar om regler för var man får dansa. I min värld är detta obegripligt. Jag är för mer fri dans och att polisen får ägna sig åt den grova kriminaliteten. När regeringen inte ens lyckas lösa detta kan jag förstå varför det blir svårt att hantera den ökade gängkriminaliteten, dödsskjutningar, mord på kvinnor i nära relationer, hedersmord, barnäktenskap, våldtäkter och radikaliserings av terrorister.

Är det så att vi politiker, när vi hamnar vid rodret, blir rädda att göra tydliga problembeskrivningar därför att vi tror att vi i samma stund ska hitta de enkla lösningarna? Vi fastnar i stället i det vi kan hantera. Varför har politiken duckat för de mest alarmerande problemen? Då menar jag oavsett partitillhörighet. Men att ducka för allvarliga samhällsproblem är omöjligt på lång sikt. Det är lika omöjligt som att dölja en graviditet – det går ett tag, men till slut blir verkligheten uppenbar.

I riksdagen skyddas vi av vakter, säkerhetskontroller och tydliga åtgärder vid minsta hot för att vi ska få tillgång till vår frihet. För alla de utsatta jag mött genom åren är verkligheten den totala motsatsen. Där är det inte polisen som står för friheten, utan i stället är det närstående, moralpoliser och kriminella som försätter individen i total ofrihet.

Att känna och uppleva trygghet är en grundläggande mänsklig rättighet och en av statens viktigaste kärnuppgifter i en demokrati. Vi kan bättre. Satsningar på polisen måste göras. Höjda löner är en viktig åtgärd som nu vidtas. Inrättande av specialenheter för att öka förutsättningarna att utreda exempelvis narkotikabrott och sexualbrott är en annan.

Polisen ska förebygga, förhindra och upptäcka brottslig verksamhet och andra störningar av den allmänna ordningen eller säkerheten. Det är tydligt, men vad krävs för att poliser ska ges rätt förutsättningar för att lyckas med detta? Jag har kommit nära polisens arbete, och jag vet att det inte är viljan som saknas. De sliter; de vill. Men det saknas en polismyndighetsorganisation och arbetsstruktur som har tillräckliga resurser för medborgarnära verksamhet. Polisen bör inte vara undanskuffad till en byråkratisk gråtonad högborg utan ha avdelningar där människor befinner sig, i våra boendekområden. Då kan det förebyggande arbetet ske i närhet och i tillit i det område där brott ska förhindras.

Jag är glad för att vi har beslutat att vi ska ha områdespoliser. Jag har jobbat med dem tidigare och varit i ett miljonprogramsområde, och de fyller en otroligt viktig funktion. Men i dag när man lägger det förebyggande

arbetet på dem som jobbar med ingripandeverksamhet blir det som att förebyggande av brottslighet är att utreda redan begångna brott.

Jag tror att satsningar på polisen är ett måste om vi någonsin ska kunna höja statusen på yrket och få till de 10 000 poliser som vi har beslutat om till 2024.

Vi följer upp alla våra reservationer och tillkännagivanden, men vi yrkar bifall till reservation 68.

(Applåder)

Anf. 11 RASMUS LING (MP):

Fru talman! Polisen är en av de viktigaste myndigheter vi har. De har ett svårt uppdrag. Polisen möter våldsamma människor. De möter pressade människor. De möter desperata människor. Polisen möter också brottsoffer. Och polisen möter anhöriga. När vi stärker polisen stärker vi hela samhället.

Polisen har genomgått en lång och svår organisationsförändring – en omorganisation – som har varit omdiskuterad. Alla partier var med på den från början, och den var förmodligen helt nödvändig. Men det har varit svåra år. Möjligen har vändningen kommit så att polisen kan gå ur omorganisationen starkare.

Under de senaste åren har polisen fått massiva resurstillskott och blivit stärkta. Det kommer att behöva fortsätta. I januariavtalet finns ett mål om 10 000 fler anställda i Polismyndigheten till år 2024. Det är ett viktigt mål, men det är inte enkelt. Det är dock viktigt, men varför? Jo, om det blir fler polisanställda innebär det en högre kapacitet. Polisen behöver klara upp fler brott.

Fru talman! Det är viktigt att förstå att förutsättningarna är olika i olika delar av Sverige, också när vi diskuterar hur polisen kan fungera bättre.

Att renodla uppgifter är oerhört viktigt, och vi har haft en diskussion om transporter med Kriminalvården och polisen när det gäller vilka som ska sköta vad. Vi har också gjort en överföring av pengar i vårändringsbudgeten.

Men vi måste också komma ihåg att förutsättningarna är olika. Kriminalvården finns långt ifrån på alla håll i landet. Och där de inte finns kan de förstås inte heller genomföra transporter. På motsvarande sätt är det när man diskuterar om andra borde ha hand om onyktra personer. Vi vet också att det inte heller finns sjukvårdspersonal runt om i hela Sverige, utan att det ibland är ett visst avstånd till sådan.

Fru talman! I höstas skickade rikspolischefen en promemoria, bland annat till oss i justitiekommittén, med önskemål om olika politiska åtgärder. Den var i första hand inte riktad till polisen utan till andra myndigheter om att göra förändringar. Det som var mycket tydligt från rikspolischefen var det förebyggande arbetet. Det spelar ingen roll om man tar in en, två eller tre från de kriminella gängerna om det står tio eller femton och knackar på för att komma in i gängerna. Det som var kärnan i budskapet var att rekryteringen behöver avbrytas. Det är mycket lätt att instämna i. Vi vet att när unga killar på glid, som av olika skäl inte trivs i skolan, kommer i kontakt med äldre i kriminella gäng och börjar tjäna pengar där är det väldigt lätt att dessa unga killar blir kvar i dessa gäng när de blir äldre och fortsätter på den kriminella banan. Ju längre de har varit där, desto svårare är det att

sedan bryta denna utveckling för att få ett vanligt hederligt liv med ett vanligt jobb och försörja sig själva.

Fru talman! Politik handlar om att vilja, välja och prioritera. Men politik handlar också om att styra. Det är en konst. Det handlar inte bara om vilka beslut som ska tas utan också om hur de ska tas och av vem. I detta betänkande finns det ett tydligt exempel där en utskottsmajoritet, och gissningsvis också en majoritet i kammaren, vill tillkännage på vilket sätt polisen ska organiseras. Det är inte ett bra sätt att styra på.

När det gäller de andra tillkännagivandena pågår det ett arbete, och det skulle inte behöva göras tillkännagivanden. Det tror jag att partierna här är medvetna om, men de väljer ändå att bortse från det.

Fru talman! Slutligen vill jag instämna i föregående talaresh ambition att värna friheten att dansa och att det skulle vara ett mycket enkelt och bra sätt att renodla polisens uppgifter att ta bort detta krav på dem att ge tillstånd för det.

Jag yrkar bifall till reservation 14.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 10.)

§ 6 Kriminalvårdsfrågor

Justitieutskottets betänkande 2018/19:JuU13
Kriminalvårdsfrågor
föredrogs.

Anf. 12 CARINA ÖDEBRINK (S):

Fru talman! Jag ska börja med att yrka bifall till reservation 21, under punkt 28, från S, V och MP om att inrätta en särskild enhet inom Kriminalvården för unga som har begått grova brott. Jag vill samtidigt yrka avslag på samtliga övriga motionsyrkanden.

Som ny i riksdagen och i justitieutskottet har jag haft förmånen att under senare tid få göra ett antal olika besök inom bland annat Kriminalvården och fått ta del av verksamheter och träffat människor som på olika sätt berört mig djupt och gett mig olika bilder av ett arbete som har stor betydelse för att skapa ett tryggt samhälle men också ett fungerande rättssystem. Det är människor som på olika sätt är hängivna uppgiften att göra skillnad, anställda i Kriminalvården som dagligen och på riktigt möter de intagna som finns på våra anstalter och som möter människan som finns bakom den kriminella handlingen.

Jag träffade Gunnar som jobbar på kvinnoanstalten Sagsjön utanför Göteborg. Han beskrev sitt arbete som att vara en drömfångare.

Utanför anstalten Sagsjön fanns det för länge sedan en plats där kringresande stannade till på sin väg – ett rastställe för att vila men också för att ta ut riktningen för den fortsatta färden. Det är en bild som också kan beskriva dagens verksamhet vid Sagsjön.

Gunnar beskrev sin uppgift som att nå människorna, få dem att reflektera över sitt liv och också kunna ge dem stöd att formulera realistiska drömmar för att inte återfalla i ny kriminalitet och att ta ut riktningen för sin fortsatta färd.

Prot. 2018/19:81
25 april

Polisfrågor

Kriminalvårdsfrågor

Jag besökte Island och fick i Reykjavik träffa företrädare för kommunen. De beskrev hur de tillsammans med föräldrar, polis och civilsamhälle arbetar kring det som kallas Reykjaviksmodellen, en gemensam kraftsamling för att ge unga goda uppväxtvillkor, bättre skolresultat och en meningsfull fritid och för att förhindra kriminalitet och droganvändning. Resultaten visar så här långt att förebyggande arbete inte bara skapar ett tryggare samhälle, förbättrade skolresultat, minskad arbetslöshet och minskad kriminalitet utan faktiskt också sparar pengar. Att satsa på människorna i början av livet är en av de bästa investeringarna som vi kan göra för att förhindra och förebygga kriminalitet.

Kriminalitet föds ur ojämlikhet, otrygghet och missbruk. Det är en förklaring men aldrig ett försvar. Vi bär alltid ett eget ansvar för våra handlingar. För att förebygga och förhindra den sortens kriminalitet behövs ett starkt samhälle med en generell välfärd som vi bidrar till gemensamt efter förmåga och får del av efter behov.

I mer ojämlika samhällen är livet kortare, den sociala rörligheten mindre, den fysiska och mentala hälsan sämre, de sociala klyftorna större och kriminaliteten och våldet mer utbrett.

De ekonomiska och sociala klyftorna mellan människor och grupper i Sverige har under en lång tid ökat. Att minska dem tar tid. Det kräver tålmoghet, ett ihärdigt arbete, tid och ytterst en vilja.

Det går inte att förklara kriminalitet enbart med ojämlikhet, klyftor eller samhällsklassernas över- och underordning. Klassfrågan och ojämlikheten har betydelse för vem eller vilka som hamnar i kriminalitet, men kriminaliteten finns även bland dem som tillhör samhällets privilegierade. Den skadar samhället, tryggheten och tilliten, och den ska bekämpas med kraft.

För att minska kriminaliteten handlar det om att satsa på välfärden. Men det räcker inte. Det behövs också ett starkt rättssystem som förebygger, förhindrar, omhändertar och lagför, där de som döms får kännbara straff och hjälp till åtgärder för att inte återfalla i ny kriminalitet.

Därför har regeringen prioriterat satsningar på den generella välfärden – en historisk satsning på polisen, på skärpta straff för vapenbrott, på kampen mot terrorism, extremism och organiserad brottslighet, på brott med hedersmotiv och mäns våld mot kvinnor för att nämna några mycket tydliga exempel.

Därför ökas nu anslaget till Kriminalvården med 335 miljoner kronor i vårändringsbudgeten.

Straffskärpningar och satsningar på polisen ger nu resultat, och detta märks i kriminalvården. Beläggningssituationen på häkten och anstalter är ansträngd.

Myndigheten har presenterat en plan för investeringar, och mycket är på gång. Samtidigt är det långa ledtider innan nya platser är färdiga. Behovet är stort, och därför är ökade resurser nödvändiga för att verksamheten ska kunna upprätthålla kvalitet och säkerhet.

Transportverksamheten, som ger Kriminalvården ett utökat ansvar för att utföra transporter av frihetsberövade och som syftar till att renodla polisens uppgifter och verksamhet, har lett till ökade kostnader. Detta behöver regleras för att man ska kunna hantera ekonomin. Myndigheterna har också i uppdrag att gemensamt ta fram en plan för fördelningen av ansvaret för transporterna.

Utöver resurstillskottet till Kriminalvården är det fortsatt angeläget att med kraft se till att nyttja de resurser man har på bästa sätt, minska onödig byråkrati och ha ett starkt fokus på att utveckla verksamheten. En angelägen uppgift, som jag ser det, är att ta vara på och utveckla potentialen i frivården. En annan är att förbättra övergången mellan fängelse och frihet genom olika utslussningsåtgärder.

Det finns inget alexanderhugg som i ett slag klarar av att förhindra, förebygga och bekämpa kriminalitet. I stället handlar det om samverkan och samarbete. Därför är kriminalvårdens försöksverksamhet med så kallade inlussningsprogram angeläget. Programmet innebär att den intagne får ett samordnat stöd från kriminalvården och de lokala samhällsaktörerna. Försöksverksamheten pågår på tre orter i landet och ska utvärderas efter att den första delen är avslutad vid halvårsskiftet 2020. Ska den som på allvar har bestämt sig för att lämna kriminaliteten bakom sig klara det behöver hela samhället se till att det kan bli möjligt.

Fru talman! Personalen är den stora resursen inom kriminalvården. Den nya och förlängda utbildning till kriminalvårdare som startade vid årsskiftet är nödvändig för att möta verksamhetens behov och för ökad professionalitet. Pensionsavgångar och förändrad verksamhet kräver att fler väljer ett yrke som kriminalvårdare men också andra yrkesgrupper i verksamheten. Att vara en attraktiv arbetsgivare som förmår inte bara rekrytera utan även utveckla och behålla sin personal är därför en allt viktigare förutsättning för en verksamhet av hög kvalitet.

När det gäller rekrytering av personal, fru talman, skulle jag också vilja peka på behovet av att i större omfattning rekrytera människor med utländsk bakgrund. Det handlar om att få till en ökad mångfald.

Låt mig också säga att det för att motverka mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck tillförs 130 miljoner kronor i vårandringsbudgeten. De går till att stötta kvinno- och tjejjourer och förbättra förutsättningarna för och stödet till dem som drabbas, liksom till att jobba förebyggande.

Fru talman! Jag vill säga någonting om reservation 21. Det finns enligt min uppfattning flera sakskalet som talar mot att detta skulle vara ett bra förslag.

För det första är Kriminalvårdens uppdrag att utforma en verkställighet som bygger på en individuell utformning samt ett tydligt innehåll som verkar återfallsförebyggande och som underlättar individens anpassning i samhället. Att skapa en särskild enhet för dessa dömda kan snarare få motsatt effekt eftersom deras individuella behov varierar stort.

För det andra är de unga som döms hemmahörande i någon av alla våra kommuner, och kommunerna har det övergripande ansvaret att tillsammans med Statens institutionsstyrelse planera och genomföra verkställigheten. Oavsett om det är Sis eller Kriminalvården som ansvarar för verkställigheten har alltså kommunen ett stort ansvar när det gäller utslussning och ett fortsatt liv utanför anstalten. Som jag ser det kan det därför snarare finnas skäl att se över Sis uppdrag och ansvar, och regeringen har tagit ett initiativ i den frågan.

För det tredje och sista anser jag att förslaget om en särskild enhet för unga skulle innebära alltför mycket detaljstyrning av en verksamhet. Det där tycker jag att vi ska överlåta åt myndigheten själv att genomföra.

Till sist: För de partier som på riktigt vill ta sig an samhällsutmaningarna när det gäller kriminalpolitiken handlar det om att kunna ha två tankar och perspektiv i huvudet samtidigt. Vi behöver nämligen ha både och – såväl en stark välfärd och en ökad jämlikhet som ett starkt rättsväsen – för att bekämpa kriminalitet.
(Applåder)

Anf. 13 JOSEFIN MALMQVIST (M):

Fru talman! Kriminalvårdens arbete fyller egentligen två viktiga funktioner. Den ena delen handlar om att den dömda ska avtjäna sitt straff. Den andra delen handlar om att den som har dömts för brott ska få stöd att återgå till ett liv utanför kriminalitet och till en ny bana.

Att förstärka avhoppbarverksamheten, förhindra att nya skulder uppstår och öka samverkan med myndigheter och civilsamhälle är centralt för att färre ska återvända till en kriminell livsstil. Det är därför glädjande att riksdagen i dag väntas tillkännage för regeringen behovet av att förstärka denna verksamhet. Det gäller även behovet av ett nationellt exitprogram för gängkriminella. Det finns god verksamhet inom ramen för olika frivilligorganisationer, men förutsättningarna för detta ser väldigt olika ut i olika delar av landet. Därför menar vi att det är centralt att en fungerande nationell verksamhet kommer på plats.

Som mångårig socialnämndsordförande i en kommun med flera socialt och särskilt utsatta områden har jag på nära håll fått ta del av socialtjänstens frustration när det gäller såväl bristande resurser som, kanske framför allt, redskap för att jobba med gruppen unga kriminella. Inte heller Statens institutionsstyrelse – Sis, som föregående talare lyfte fram – har vare sig kapacitet för eller, visar forskningen, särskilt goda resultat när det gäller att stötta denna grupp och motverka att människor återgår till en kriminell livsstil.

Jag är därför väldigt glad att riksdagen i dag väntas tillkännage för regeringen behovet av att inrätta en särskild enhet inom Kriminalvården som får ansvaret för att jobba specifikt med denna grupp unga, grovt kriminella. Vi menar att Kriminalvården har bättre förmåga, kompetens och möjlighet att genom påföljder och behandlingsinsatser motverka återfall i brott. I det ökade anslag till Kriminalvården som fanns med i M-KD-budgeten, som den här församlingen röstade igenom strax före jul, finns resurser öronmärkta för det syftet.

Jag vill lyfta fram behovet av ökat internationellt samarbete för att utländska medborgare ska få möjlighet att avtjäna sitt straff i hemlandet. För några veckor sedan fick jag tillsammans med några kollegor möjlighet att besöka anstalten Kumla. Av de intagna där är det just nu 75 procent som är svenska medborgare eller har permanent uppehållstillstånd; 25 procent är eller har det inte. 20 procent av de intagna ska utvisas efter avtjänat fängelsestraff – 20 procent! Det är en av fem, och detta samtidigt som man inom kriminalvården vittnar om överfulla fängelser och häkten och samtidigt som vi bör ge dömda möjlighet att återanpassa sig till det land där de ska vistas efter frisläppandet. Vi välkomnar därför även här dagens tillkännagivande.

Jag kan instämma i det föregående talare sa om att Kriminalvården behöver ökade resurser. Det anslag vi redan i den ordinarie budgeten i höstas, och vi väntas göra det även nu i vårändringsbudgeten. Men till skillnad

från regeringen tar vi inte dessa pengar från polisen, för polisen behöver även fortsättningsvis ökade resurser. Det är helt fel väg att gå.

Herr talman! Vi står, med detta sagt, bakom samtliga våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 4 om att korta tiden mellan dom och verkställighet.

Anf. 14 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! Vi debatterar i dag de kriminalpolitiska frågor som finns i motionsbetänkandet *Kriminalvårdsfrågor*.

Kriminalvården har varit ett eftersatt område under väldigt många år. Jag ägnade mig på förmiddagen lite grann åt att titta på hur vi har haft våra anslagsfördelningar under årens lopp. Nu kan vi ju se att fler partier börjar prata om att vi måste börja satsa på hela rättskedjan, där Kriminalvården kan ingå.

Flera partier, utöver Sverigedemokraterna, har satsat mer pengar på polisen, även om Sverigedemokraterna var relativt ensamma under föregående mandatperiod om att göra just den framryckningen för svensk polis. Men det som skilde Sverigedemokraterna från de andra partierna var att Sverigedemokraterna också satsade mer pengar på de andra myndigheterna inom vårt ansvarsområde, där Kriminalvården ingår.

Det finns en logisk förklaring till detta, och det är att hela rättskedjan hänger ihop. Får vi fler poliser som är ute på gatan och griper och lagför personer kommer fler personer att sitta på våra anstalter.

Detta tar mig fram till dagens datum. Alla partier här inne har varit överens om att vi behöver satsa mer pengar på svensk polis, men för bara ett år sedan var det bara Sverigedemokraterna som också satsade mer pengar på svensk kriminalvård. Nu har vi alltså närmast en överbeläggning på våra anstalter – beläggningen är upp till 98 procent, vilket är helt orimligt. Det skapar orimliga arbetsförhållanden för dem som arbetar inom kriminalvården, och det är också orimligt utifrån de förutsättningar som vi förväntas ge dem som sitter på våra anstalter att återanpassas till bättre medborgare.

Till och med för år 2019 saknar exempelvis Centerpartiet mer pengar till Kriminalvården, trots att de satsar mer pengar på Polismyndigheten. Det finns absolut en läxa att lära för flera partier i denna församling när det gäller att se helheten i rättskedjan – man kan inte bara satsa mer pengar på svensk polis och sedan hoppas att allting löser sig i slutändan.

Det visar sig återigen att den rödgröna regeringen har misslyckats kraftigt med att se hela rättskedjan när vi nu ser att man efter påtryckningar från oppositionen har genomfört ett trettiotal straffskärpningar och även gått med på att satsa på fler poliser. Nu står vi inför en situation där vi har nästan överfulla fängelser.

Till följd av denna utveckling har Sverigedemokraterna presenterat ett förslag om att hyra fängelseplatser i andra länder. Detta är ett förslag som inte är särskilt kontroversiellt; flera andra länder i Europa har redan provat denna lösning. Det har förvisso visat sig vara ganska dyrt, men om vi ställer det i relation till den situation som vi väntas stå inför – där vi exempelvis börjar diskutera om människor som begår grova brott över huvud taget ska sitta i fängelse, just på grund av att vi har fulla fängelser – tycker jag att en lösning med att hyra platser i andra EU-länder är ett bra alternativ. För detta har vi presenterat en ganska generös satsning.

Vi står också inför ett annat problem. Årligen tar vi in ungefär 3 000 utländska medborgare på våra anstalter. Det är ungefär en tredjedel av dem som skrivs in varje år. Av de 3 000 som skrivs in är det bara ungefär 50 personer som får avtjäna sina straff i sina respektive hemländer. Det är alltså 50 personer av de 3 000 som skrivs in som avtjänar sina straff i sina egna hemländer.

Här har vi tillsammans med oppositionen ett tillkännagivande till regeringen där vi menar att vi från svensk sida måste bli bättre på att se till att andra länder tar ansvar för sina egna medborgare och verkställer de straff som vi har dömt ut här i Sverige. Det finns ett utarbetat system inom Europa – som vi 2015 antog här i riksdagen i god enighet – om erkännande och verkställighet av fängelsedomar. Det har dock visat sig att vi till och med har fått färre verkställda domar att avtjänas i respektive hemland efter 2015. Det har alltså sjunkit.

Regeringen menar att detta är ett onödigt tillkännagivande. Jag kan fråga mig: På vilket sätt är det ett onödigt tillkännagivande när utvecklingen går åt fel håll? Här måste riksdagen sätta ned foten och markera att vi inte är nöjda med detta. Utländska medborgare som tillhör ett annat EU-land och som begår brott i Sverige ska enligt gängse regler avtjäna straffen i sina egna hemländer. Detta kan också vara en del av lösningen på problemet med överfulla fängelser i Sverige.

Vi måste ta denna fråga på allvar och se till att EU-länder tar emot sina egna medborgare och ser till att de får avtjäna straffen i sina egna hemländer. Precis som föregående talare sa gäller detta också utifrån ett rehabiliteringsperspektiv. Om man sitter av sitt straff i det land som man är medborgare i och som man skulle utvisas till efter avtjänat straff har man bättre rehabiliteringsförutsättningar.

Om det nu är så att det av olika skäl inte finns möjlighet att verkställa ett straff i ett land, exempelvis av skäl som har med mänskliga rättigheter att göra eller på grund av att fängelserna håller dålig standard, är det givetvis bättre att man upphandlar avtal enskilt med landet i fråga eller med ett närliggande land, så att personen får avtjäna straffet i det landet.

Vi har en av Europas högsta kostnader – om inte den högsta – per dag och intagen i svenska fängelser. Det finns ingen vits med att utlänningar som kommer till Sverige och som begår brott i Sverige får sitta på svenska anstalter till skyhöga priser när de inte har någon väg tillbaka ut i det svenska samhället och när det därmed inte är någon vits med de rehabiliteringserbjudanden som finns på svenska anstalter. Dessa personer ska sitta av sina straff i sina respektive hemländer. För detta har Sverigedemokraterna ett antal reservationer.

Vi står bakom samtliga reservationer i detta utskottsbetänkande, men vi har en reservation om fängelser i andra länder – reservation 20 om att hyra fängelseplatser i andra länder – som jag yrkar bifall till.

Anf. 15 JONNY CATO HANSSON (C):

Fru talman! Centerpartiet ställer sig givetvis bakom alla våra reservationer, men för att spara tid väljer vi att yrka bifall endast till reservation 2.

Så sent som i söndags, på påskdagen, vaknade jag till den hemska nyheten att ytterligare två unga män skjutits till döds i staden jag älskar, Helsingborg. Det är givetvis oerhört tragiskt och fullständigt oacceptabelt

men tyvärr inte längre särskilt förvånande. Det är en situation som inte bara finns i Helsingborg utan på många ställen runt om i hela landet.

Trygghetsdebatten och trygghetsfrågorna har med rätta tagit stor plats i samhället de senaste åren. Debattens fokus ligger väldigt många gånger på polisen. Det är fullt förståeligt, men det räcker inte. Vi behöver på allvar diskutera hur vi kan stärka hela rättsväsendet och hela rättskedjan för att minska såväl den faktiska otryggheten som den upplevda otryggheten.

De senaste veckorna har jag besökt Kriminalvårdens verksamhet runt om i landet. Det är till stora delar en väldigt bra verksamhet med fantastiskt engagerade medarbetare. Men det är helt uppenbart att Kriminalvården är i stort behov av såväl ökade ekonomiska resurser som fler verktyg i verktygslådan.

Det är en logisk utveckling att den samhällsutveckling som vi tyvärr ser, tillsammans med en effektivare polisorganisation och historiskt stora satsningar på fler poliser, kommer att ställa ökade krav på den resterande rättskedjan, inklusive Kriminalvården.

Det är också helt uppenbart att det ökade behovet av satsningar på Kriminalvårdens verksamhet inte finns om tio år utan här och nu.

För någon vecka sedan fick jag möjlighet att besöka häktet i Helsingborg. Om jag uppfattade det rätt var det andra gången på 30 år som man frös intaget på häktet där. Samma dag frös man också intaget på häktet i Malmö och i Trelleborg. Då blir det väldigt påtagligt att Kriminalvården här och nu har en kapacitetsbrist som vi behöver få bukt med.

Därför är det bra att vi i vårändringsbudgeten finansierar Kriminalvården fullt ut för uppdraget kring transportverksamheten samt att vi tillför ytterligare resurser.

Fru talman! En del av Kriminalvårdens verksamhet är självklart att straffa kriminella, men det handlar om så mycket mer.

Kriminalvården har en oerhört viktig roll i arbetet med att förebygga återfall i brott. Det gäller såväl yngre som äldre brottslingar. Det är viktigt att det finns ett starkt stöd från samhällets sida för den som vill lämna det kriminella livet. Ofta löper den som under lång tid varit aktiv i grov brottslighet betydande risk som avhoppare. Det är inte helt enkelt, även om viljan finns.

Kriminalvårdens så kallade avhopparverksamhet, som vänder sig till dem som vill lämna den kriminella livsstilen, är därför av stor betydelse. Flera städer runt om i Sverige med utsatta områden och kriminella miljöer saknar i dag sådan verksamhet. Vi vill se ett ökat arbete med sådan verksamhet från Kriminalvårdens sida och vill även se en samlad översyn av all avhopparverksamhet och en grundlig genomgång av metoder och resultat.

Det handlar dock inte bara om avhopparverksamhet. Vi behöver bli ännu bättre på att förstärka tidigare dömdas möjligheter på arbetsmarknaden, förhindra att skulder uppstår för den intagne under fängelsetiden och stärka samverkan mellan berörda myndigheter för att få till stånd en så bra utslussning som möjligt. Detta är frågor som vi på allvar behöver se över.

För vissa av de ungdomar som ställer sig utanför samhällets spelregler räcker inte socialtjänstens insatser till. När det gäller denna grupp tycker vi därför att man bör se över om staten bör ta över ansvaret. Grovt kriminella unga skulle i högre grad kunna bemötas med de rehabiliteringsåtgärder som används för kriminella generellt, inte främst för att straffa utan för

att använda åtgärder som har bättre förutsättningar att lyckas än traditionell socialtjänst.

Fru talman! Det är helt uppenbart att kriminalvården behöver vara en prioriterad fråga under denna mandatperiod. Jag tycker inte att vi ska stänga dörren för nytänkande utan tvärtom öppna dörren för nya politiska förslag inom Kriminalvårdens verksamhet.

Så sent som i november presenterade Kriminalvårdens generaldirektör själv ett par spännande förslag med ökade verktyg, inte minst för frivården. Det handlar om att sluta generalisera straffen som ges inom ramen för frivården och att i stället ha en ökad individualisering så att frivårdens verksamhet kan passa fler kriminella.

Fru talman! Jag hade egentligen tänkt stanna där. Men det är helt uppenbart att det i den här debatten svängs med ganska mycket uttryck som vem som satsar på vad, vem som inte satsar på vad och vem som inte tycker vad. Jag kan bara kallt konstatera att i den budget som Liberalerna och Centerpartiet presenterar tillsammans med regeringen satsas 335 miljoner kronor mer på Kriminalvården än i M- och KD-budgeten som hade stöd av Sverigedemokraterna.

(Applåder)

Anf. 16 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Fru talman! Jag känner mig lite nödgad att ta replik på Centerpartiet och Jonny Cato Hansson. Vi får här höra att satsningarna på Kriminalvården i den budget som lades fram i höstas är betydligt mindre än de som Centerpartiet och Liberalerna tillsammans med regeringen nu levererar. Det är en irrelevant jämförelse.

En bättre jämförelse är vad Centerpartiet gjorde för skuggbudget till den budget som antogs under hösten. Där satsade Centerpartiet 2,1 miljarder mer än regeringen på Polismyndigheten men 0 kronor mer på Kriminalvården. I budgeten för 2018 ser vi att Centerpartiet satsade 800 miljoner mer på Polismyndigheten och 0 kronor mer på Kriminalvården. Om vi går tillbaka till 2017 ser vi att Centerpartiet satsade en halv miljard mer än regeringen på Polismyndigheten och 1 ½ miljon mer på Kriminalvården.

Kallar du, Jonny Cato Hansson, detta för ansvar när du säger att det här och nu är en kapacitetsbrist på svenska fängelser? Varför är det en kapacitetsbrist på svenska fängelser? Är det för att vi har satsat för mycket eller för lite på svensk kriminalvård? Och vilket ansvar känner Jonny Cato Hansson själv när han får redogjort för sig att Centerpartiet har varit ett av de partier som har satsat 0 kronor på Kriminalvården under samtliga år, samtidigt som man har gett Polismyndigheten mer resurser? Ser inte Jonny Cato Hansson ett samband och sitt eget ansvar för den situation som svensk kriminalvård nu befinner sig i?

Anf. 17 JONNY CATO HANSSON (C) replik:

Fru talman! Jag tror att alla partier ska rannsaka sig själva. Debatten har de senaste åren handlat väldigt mycket om polisen, Säpo och så vidare, men hela rättskedjan behöver stärkas.

Självklart kan man diskutera vem som tidigare har satsat vad. Men jag väljer att konstatera att den budget som vi nu presenterar har en satsning på 335 miljoner kronor mer på Kriminalvårdens verksamhet än den budget

som faktiskt Sverigedemokraterna bidrog till att få igenom i riksdagen, nämligen M-KD-budgeten.

För mig är det relevanta vilka utmaningar vi står inför här och i dag och vad vi ska göra för att få bukt med dem. Då är jag glad och stolt över att vi tillsammans med regeringen konstaterar att Kriminalvården har en bra verksamhet, en verksamhet som behöver utvecklas och satsas mer på de kommande åren.

Jag är helt övertygad om att de 335 miljonerna kommer att göra skillnad på riktigt, och det är jag glad och stolt över.

Anf. 18 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Fru talman! Återigen: Det är helt irrelevant att jämföra dagens satsningar med gårdagens satsningar. Om Jonny Cato Hansson ska göra jämförelser med de satsningar som görs i vårbudgeten måste de givetvis ställas i relation till vad Sverigedemokraterna och andra oppositionspartier föreslår i samma veva. Vi föreslår 500 miljoner riktat till en enda enskild satsning, nämligen att hyra fängelseplatser i andra länder. Därutöver har vi 750 miljoner mer i bagaget från vår budget från i höstas. Det är den jämförelsen som är relevant att göra. Annars kan man ju hitta på vad som helst, och det tror jag inte tjänar någon i debatten.

Jag tycker fortsatt att det är intressant att höra hur Centerpartiet väljer att tala om hela rättskedjan och om problemet med kapacitetsbristen i dag, samtidigt som man historiskt har varit det parti som har satsat minst på Kriminalvården av samtliga oppositionspartier och samtidigt som man har medverkat till att Polismyndigheten har fått mer resurser.

Det här går givetvis inte ihop. Att vi har fått fler lagförda personer hänger ihop med att vi har gjort kraftsatsningar på svensk polis genom påtryckningar från oppositionen. Men orsaken till kapacitetsbristen på våra fängelser är att ledamoten Hansson tillsammans med regeringspartierna historiskt sett har varit väldigt inaktiva när det kommer till satsningar på svensk kriminalvård. Det är ert ansvar att det ser ut som det gör i dag, och det tycker jag att du kan ta med dig till dina fortsatta förhandlingar med regeringen.

Anf. 19 JONNY CATO HANSSON (C) replik:

Fru talman! Det är trots allt så att Kriminalvården klarar sitt uppdrag i dag – så är det. Överbeläggningarna är på väg, och det är därför som vi nu gör satsningar för att undvika dem. Men situationen här och nu klarar man. Även om den är prekär på sina håll runt om i landet ser vi att man klarar av uppdraget.

Jag kan bara konstatera att jag tycker att Sverigedemokraterna har ett stort ansvar för den budget som ni medverkade till att få igenom i Sveriges riksdag. Det vore mer relevant att ställa frågan till M och KD varför man inte då valde att satsa mer på Kriminalvårdens verksamhet än vad regeringen, Liberalerna och Centerpartiet gör i dag.

Återigen: Det blir väldigt mycket diskussioner fram och tillbaka i trygghetsdebatten om vem som satsar på vad och vem som inte satsar på vad. Jag väljer att se det som väldigt positivt att många partier här inne ser att Kriminalvården har ett stort behov som vi behöver satsa mer på de kommande åren.

Anf. 20 LINDA WESTERLUND SNECKER (V):

Fru talman! I förra veckan besökte jag Kumlaanstalten. Det var otroligt intressant. Anstalten är i många delar tyvärr dubbelbelagd. Många klienter delar rum och bor alldeles för trångt. Det är tydligt att de senaste årens ”höja-straffen-politik” inte riktigt insåg vilka konsekvenserna skulle bli i slutändan. Det är farligt med överbeläggningar, och det skapar en otrygghet hos klienterna.

Jag skakade hand med en livstidsdömd man som berättade hur viktig hans medverkan på anstaltens nu nedlagda klosterverksamhet varit för honom. Det var väldigt fint att se. Han hade fått insikter som han annars inte skulle ha fått. En yngre man berättade om den miljövetarutbildning han hade gått på distans från anstalten men som han nu inte längre får gå, eftersom det är en högskoleutbildning. Han ville komma ut på andra sidan som akademiker – nu kan han inte det.

Det finns alltför många som bara pratar om straffets längd men ingenting om innehållet. Ingenting om vikten av att kunna delta i ett behandlingsprogram, att kunna få samtala med någon, att få behandling för sitt missbruk, att kunna studera eller arbeta under sin tid på anstalten. Vi befinner oss i en politisk debatt och kontext där kriminella inte längre ska ses som människor med rättigheter och mänskliga egenskaper utan enbart som onda varelser som ska låsas in. Det är det bland det farligaste synsättet vi kan ha.

Kriminalvården gör ett fantastiskt jobb med att få människor att förändra sitt beteende från det kriminella, invanda mönstret till något annat. Genom behandling, samtal och arbete ska man komma bättre ut. Den politiska debatten handlar dock bara om hur länge personer ska sitta inlåsta och inte ett dugg om hur de ska komma bättre ut på andra sidan.

Det finns i dag ingen behandling för personer som gjort sig skyldiga till hedersrelaterat våld och förtryck. Det borde vara en självklarhet. Det finns inte heller möjlighet till en bra utbildningsmiljö på alla anstalter, och möjligheten att studera ser väldigt olika ut beroende på vilken anstalt man är på. Det borde vara en samhällsekonomisk självklarhet att personer som sitter på anstalt ska kunna studera på alla nivåer och komma ut med en utbildning.

Av många uppenbara skäl finns det också svårigheter att hålla kontakten med sina barn under en anstaltsvistelse. Vänsterpartiet skulle vilja se över hur stödet till barn som har föräldrar på anstalt kan bli bättre. Det finns både familjerum och olika åtgärder, till exempel att kunna läsa in en godnattsaga till sina barn. Men vi vet i dag inte hur många barn som har en förälder på anstalt. Detta borde Brottsövermyndigheten få i uppdrag att utreda.

Fru talman! Om vi på riktigt vill få bukt med kriminalitet och återfall i brott borde väldigt många färre personer sitta inlåsta i fängelse. Många, många fler skulle avtjäna sitt straff i frihet med elektronisk fotboja och intensivövervakning.

Att avtjäna sitt straff ute i samhället är otroligt mycket tuffare än att sitta inlåst. Du måste möta invanda beteendemönster och gamla vänner som gör dumheter, och du måste själv se till att vara nykter och drogfri.

Detta skulle också lösa problemet med överfulla fängelser. Många andra länder, till exempel Frankrike och Belgien, har liknande system, och Kriminalvården är väl medveten om att det här inte är en fråga om *hur* utan om *när*.

Låt alla med strafftid under ett år avtjäna sitt straff i frihet! Det är till största delen dessa som också återfaller i brott, vilket visar på att inläsningsstraffet är ett väldigt dåligt verktyg som inte fungerar.

Jag yrkar bifall till reservation 23.

(Applåder)

I detta anförande instämde Ali Esbati, Tony Haddou, Christina Høj Larsen, Yasmine Posio och Mia Sydow Mölleby (alla V).
(forts. § 8)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.53 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då statsministerns frågestund skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

§ 7 Statsministerns frågestund

*Statsministerns
frågestund*

Anslaget till polisen

Anf. 21 TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr talman! Sverige har allvarliga problem med brottslighet och gängkriminalitet. Förra året skedde 306 skjutningar. Skjutningarna har fortsatt även under 2019. Otryggheten är utbredd. Antalet utsatta områden har ökat samtidigt som polistätheten har minskat. I morse våldtogs en minderårig flicka söder om Stockholm.

I det läget presenterar statsministern en vårbudget där man skär bort var fjärde ny krona som tillfördes polisen i Moderaternas och Kristdemokraternas budget. Rikspolischefen har uttryckt oro för detta och har riktat kritik mot regeringens nedskärningar. Han konstaterar: "Det kommer att få konsekvenser för Polisen. Detta är pengar som redan är in-tecknade i årets budget och som var tänkta att användas till att fortsätta utveckla polisens verksamhet under kommande år."

Med tanke på de problem som vi har med gängens avrättningsförsök, som de riktar mot varandra i flera av våra städer i landet, och med tanke på att polisen redan tvingas prioritera mellan utredningar om allvarliga brott undrar jag hur statsministern motiverar att man i detta läge skär ned på anslaget till Polismyndigheten.

Anf. 22 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Det är helt rätt. Det är ett mycket viktigt område. Samhället är skyldigt att se till att våra medborgare ska vara trygga, oavsett var man bor, oavsett vem man är och oavsett var man kommer från. Det är av det skälet vi inte ska ägna oss åt statistikövningar, utan vi ska tala sanning om vad det handlar om.

Vår regering har tillskjutit mer pengar till Polismyndigheten än Polismyndigheten själv begärde. Vi är snart uppe i en fördubblad takt när det gäller utbildning av nya poliser. Det innebär att vi nu kan se att vi kommer att nå upp till de 10 000 fler polisanställda som vi vill ha i myndigheten fram till 2024. Vi har anslagit mer pengar. Vi har sett till att det utbildas fler. Och vi skärper lagar. Vi ger polisen bättre verktyg.

En av anledningarna till att vi måste föra över pengar från polisen till Kriminalvården är att man nu är betydligt bättre på att sätta brottslingarna bakom lås och bom. Nu är häktena fulla, likaså inom övriga delar av Kriminalvården.

Polisen har själv under ett flertal år bett om att bli befriad från uppdraget att transportera häktade och fångar. Vi tyckte att det var rätt val av polisen. Därför har vi hörsammat det. Då är det också ganska normal rutin att se till att Kriminalvården i stället får de pengarna. Pengar som används till transport av fångar ska gå till Kriminalvården när det nu är Kriminalvården som gör det. Det är riktigt.

På totalen – kom inte med någon konstig statistik! – har Polismyndigheten fått betydligt mer resurser, och Polismyndigheten ska ha mer resurser. Våra medborgare ska vara trygga.

Anf. 23 TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr talman! Det här håller inte. Rikspolischefen säger själv att regeringens förklaring, att Kriminalvården har tagit över uppgifter från polisen, inte håller. De har haft den uppgiften länge. Det vet jag, som själv var statsråd på Justitiedepartementet i åtta år. Det är inga nya uppgifter, statsministern.

Pengarna är dessutom redan intecknade för ”att fortsätta utveckla polisens verksamhet under kommande år”.

Vad menar statsministern att polisen, i det här läget, bör avstå från att göra för att klara nedskärningen? Det behöver kammaren få veta.

Anf. 24 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! När Billström själv var statsråd var det fler transporter av häktade och fångar. Det är nu färre, och det är meningen att det ska föras över till Kriminalvården. Det har polisen själv önskat. Jag tycker att polisen ska hörsammas i det avseendet. Då är det också högst rimligt att Kriminalvården får medlen. Det är precis så det ska vara.

Att det har tillskjutits medel kommer inte ens Billström undan. Det har tillskjutits rejäla resurser till polisen, mer än polisen själv begärde. Det är i akt och mening att det ska bli fler poliser, och de ska ha bättre verktyg. Därutöver har vi skärpt straffen för flera brott så att vi bland annat har fler häktade än på många år. De som gick ut med vapen under Billströms tid i Justitiedepartementet blev utsläppta samma eftermiddag. När vi reglerar sitter de kvar i häktet.

Anf. 25 JIMMIE ÅKESSON (SD):

Herr talman! Statsministern! I går tågade tusentals människor här i Stockholm från Humlegården till Mynttorget. Syftet var att uppmärksamma situationen för många äldre i vårt land, inte minst hemlösa äldre som är en växande grupp. Det handlar om fattiga äldre i vårt land, tusentals människor.

En namnlista har nu undertecknats av över 75 000 svenskar. Syftet är att den ska överlämnas till statsministern. Man hade önskat att få lämna över listan i går.

Herr talman! Jag var med i demonstrationen. Var var Stefan Löfven?

Anf. 26 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Demonstrationen och manifestationen är oerhört viktiga. Syftet är att se till att våra äldre ska ha så bra villkor som möjligt. Det är generationen före oss som har gjort det möjligt för oss, inte minst för mig, att leva ett gott liv. Då ska de ha så bra villkor som möjligt.

Jag är fullt upptagen med att se till att de får bättre villkor. Därför såg vi under förra mandatperioden bland annat till att ta bort den orättvisa beskattningen för just den gruppen. Man betalade mer skatt än löntagare under den borgerliga tiden. Den skillnaden har vi nu tagit bort för dem som har de lägsta pensionerna. Vi har sett till att göra tandvården billigare. Vi har sett till att förbättra bostadstillägget. Primärvården blir kostnadsfri för dem som är över 85 och så vidare.

Partierna som står bakom pensionsöverenskommelsen är dessutom överens om att höja grundpensionen och bostadstillägget ytterligare, så att pensionärernas ekonomiska villkor kan förbättras.

Vi kommer också att fortsätta satsa på boenden för just de äldre, inte minst för dem som har det sämst ställt. Vi behöver fler äldreboenden. Därför är de investeringsstöden oerhört viktiga.

Jag har dessutom kontakt med uppropet och kommer att träffa dem vid lämplig tidpunkt för att resonera om de här frågorna.

Anf. 27 JIMMIE ÅKESSON (SD):

Herr talman! Det är bra insatser. Höjda bostadstillägg och höjd grundnivå i pensionen är viktiga insatser för att göra det bättre. Det handlar delvis om det. Det handlar också om bostadssituationen i största allmänhet.

I samband med manifestationen i går sa jag också att det viktigaste syftet med en sådan manifestation kanske är att uppmärksamma just de frågorna, att visa hur många som bryr sig och hur viktiga frågorna är.

Det gläder mig att statsministern i någon mening ändå retirerar och är beredd att göra sådant som måste göras.

Det gläder mig också att statsministern nu, en dag efter manifestationen, har bestämt sig för att träffa organisationen Vid Din Sida som står bakom det här.

Min fråga kvarstår. Varför hade statsministern inte tid att göra det i går?

Anf. 28 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Det här blir bara konstlat. "Retirera", säger Jimmie Åkesson, trots att jag stått här och berättat vad vi har gjort under hela den förra mandatperioden. Skälet till det är att jag brinner för dessa frågor. Våra äldre ska ha det bra. Jag vet själv hur betydelsefullt det är att det finns ett starkt och solidariskt samhälle för dem som behöver det. Det har våra äldre varit med och byggt upp. Det är därför jag brinner för dessa frågor.

De äldre ska ha bra boenden och bra ekonomiska villkor. De ska kunna leva fria och trygga på ålderns höst. Under förra mandatperioden påbörjades därför arbetet med detta. Vi kommer att fortsätta under denna mandatperiod för att kunna se våra äldre i ögonen och säga: Ni har gjort så mycket för oss. Ni ska ha det gott. Ni ska ha det bra.

(Applåder)

Skatteverkets beslut om moms på inhyrd vårdpersonal

Anf. 29 ANDERS W JONSSON (C):

Herr talman! Jag tänkte ta med statsministern till det vackra Härjedalen. I Hede finns ett företag, Fjällhälsan, som är startat av eldsjälarna i byn. Man bedriver i dag primärvård av mycket hög kvalitet i ett av Sveriges absolut glesaste områden. Företaget har nu expanderat och finns inte bara i Hede utan har verksamhet även i Vemdalen, Lillhärdal och under vintersäsongen dessutom i Björnrike. Denna verksamhet bygger på läkare som bor i andra delar av landet men som återkommande kommer dit och arbetar. De utför ett helt fantastiskt jobb på Fjällhälsan. Det är sjukvård av hög kvalitet till människor som definitivt inte är borskämda med ett överflöd av offentlig service.

Herr talman! Den här verksamheten är dock hotad nu på grund av att Skatteverket i Stockholm har bestämt att inhyrd vårdpersonal ska momsbeläggas med 25 procent. På en gång ökar kostnaderna dramatiskt för Fjällhälsan i Hede. Alla de landstingsdrivna hälsocentralerna, som är mer beroende av inhyrd personal, drabbas inte eftersom de får tillbaka sin moms.

Det är så sorgligt att se hur ett beslut fattat på en statlig myndighet här i Stockholm får förödande konsekvenser för sjukvården i Härjedalen. Klyftorna ökar. Sverige glider isär.

Mina frågor, herr talman, till statsministern blir: Vad är beskedet till människorna i Hede, Lillhärdal och Vemdalen som nu riskerar att få betydligt sämre vård? Och framför allt: Vad tänker statsministern göra för att det beslut som har fattats av Skatteverket korrigeras?

Anf. 30 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Jag vet inte hur allmänpolitisk en skattedom är. Jag har inte hunnit förbereda några tankar om ett specifikt beslut av Skatteverket här i Stockholm.

Vi är däremot fullt upptagna med att se till att hela landet ska leva, och inte bara leva utan också växa och utvecklas. Detta är regeringens prioritering. Det här gör vi i samarbete med Centern och Liberalerna genom januariavtalet. I och med det kommer de tillskjutna medel som vi vill försäkra att kommuner och landsting har för att kunna bedriva en bra vård.

Därutöver kommer den specifika satsningen på sjukvård, äldreomsorg och så vidare. Här ska finnas resurser.

Jag kan inte specifikt uttala mig om en dom och vad den kommer att få för konsekvenser. Men det är ingen tvekan om att regeringen har som prio nummer ett att se till att hela landet kan leva och utvecklas. Därför ska vi se till att det finns resurser, utbildade människor, teknik och en struktur för att det hela ska fungera, oavsett var i landet man bor.

Anf. 31 ANDERS W JONSSON (C):

Herr talman! Jag har förståelse för att statsministern inte är insatt i just det aktuella fall som jag beskrev. Men detta är något som får stora konsekvenser inte bara för Fjällhälsan i Hede utan i stora delar av Sverige där privata vårdgivare nu från en dag till en annan för sin inhyrda personal plötsligt får börja betala 25 procents moms på kostnaden. Detta drabbar inte de landstingsdrivna enheterna beroende på att de får tillbaka momsen.

Det här innebär i praktiken ökade kostnader för företaget, eftersom den ersättning man får ju är exakt densamma som förut. Konsekvensen kommer att bli att de privata vårdgivarna helt enkelt får stänga ned sin verksamhet eller drastiskt dra ned. Det som har hänt på Bollnäs sjukhus, där Capio har dragit sig tillbaka, är bara ett exempel på detta. Om man vill ha konkurrensneutralitet och även värna patienter som bor i glesare delar av Sverige som väljer en privat vårdgivare måste man se till att korrigera detta så att det blir samma villkor för alla.

Anf. 32 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Jag får svara på samma sätt som förut: Jag får naturligtvis ta med mig denna fråga och undersöka vad det hela bygger på och vad som eventuellt redan har diskuterats av ansvarigt statsråd på ansvarigt departement. Men jag kan inte här och nu svara på följderna av ett beslut av Skatteverket här i Stockholm.

Strejkrätten

Anf. 33 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman! Statsminister Stefan Löfven! Sverige har starka fackföreningar med hög organisationsgrad. Det medför mycket gott. Det gör att det är svårare att utnyttja löntagare, det gynnar seriösa arbetsgivare och det gör att jämlikheten ökar i det svenska samhället. Samtidigt är Sverige ett land med mycket få strejkdagar. Och det här hänger ihop. Vi kan förhandla oss till löneökningar och bättre arbetsvillkor. Denna styrka bygger ytterst på att arbetstagarsidan har konfliktmöjlighet. Arbetsgivarsidan vet att det finns en gräns för vad man kan göra innan man möter en välorganiserad motpart som sätter emot. Det är därför strejkrätten är så viktig.

Trots detta lade Socialdemokraterna för mindre än en timme sedan fram ett förslag om att den svenska strejkrätten ska begränsas. Som argument används konflikten i Göteborgs hamn. Det är obegripligt. Den konflikten hade inte påverkats av denna lagstiftning, eftersom den handlade om ett kollektivavtal. Konflikten löstes tack vare strejkrätten. Och konflik-

ten var inte i första hand en strejk utan ett massivt missbruk av lockoutvapnet från arbetsgivarsidan. Ändå riktar sig regeringens inskränkningar ensidigt mot löntagarsidan, med inskränkt strejkrätt.

Ni har köpt högerens bild. Ni har godtagit deras argument. Nu vill ni försvaga löntagarnas ställning på svensk arbetsmarknad. Problemet i dag är inte att för många har styrkan i den fackliga organisationen, utan problemet är att för många har otrygga arbeten.

På vilket sätt stärker förslaget om begränsad strejkrätt löntagarnas ställning i Sverige?

(Applåder)

Anf. 34 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Nu har jag själv ju rätt mycket varit inblandad i dessa frågor. Jag vet bland annat följande: De parter som förhandlar på arbetsmarknaden står bakom denna lagstiftning. Det gäller både de fackliga organisationerna och arbetsgivarna. De gör det av det enkla skälet att lagstiftningen slår fast att det här gäller på hela arbetsmarknaden, inte bara de som har tecknat huvudavtalet. Nu blir det i stället likvärdiga villkor.

Det innebär i grund och botten inte att konflikträtten begränsas. Det är inte syftet. Utan den fackförening som vill ta strid för ett kollektivavtal får göra det, om man, naturligtvis i demokratisk ordning, har ett beslut om det och om man har förhandlat för att komma fram till ett kollektivavtal men sedan ser att det hela inte går. Om man inte har förhandlat har man dock inte denna strejkrätt.

Det här är precis så det fungerar i dag. Så fungerar det för alla andra parter på arbetsmarknaden. Därför är det inte märkligt om lagstiftningen lägger sig kloss med det som parterna redan är överens om. Jag tycker att det är rätt naturligt.

Men Jonas Sjöstedt får gärna gå till LO, TCO och Saco och säga att de regler som de har och som de binds av tycker Vänstern inte att de andra fackföreningarna ska bindas av, utan de ska ha andra regler och andra möjligheter att använda konflikträtten.

Parternas roll på arbetsmarknaden är oerhört viktig. De har ett stort ansvar för villkoren, lönerna och många andra frågor, och ska så ha. Det är alltså helt rätt att konflikträtten ska finnas. Den finns där och är inte förändrad. Man får dessutom genomföra politiska stridsåtgärder, om man vill det, och man får genomföra stödåtgärder, om man vill det. Det enkla som gäller är bara att man ska följa de regler som huvudorganisationen redan följer.

Anf. 35 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman! Det finns något väldigt sorgligt med att höra en socialdemokratisk statsminister försvara inskränkt konflikträtt för löntagarna. Detta är precis vad detta handlar om, vilket man kan se när man läser förslaget. Att arbetsgivarsidan är nöjd är inte mycket att förvånas över. Men faktum är att ni ju utpressade löntagarsidan om att det blir en ännu värre lagstiftning om de inte skulle ha gått med på detta.

Detta är inte det enda exemplet. Näst i tur är angreppet på anställningstryggheten. Ni förbereder ett lagförslag som allvarligt ska trasa sönder lagen om anställningsskydd. Det behövs inte. Det finns inget problem att lösa. LO är tydligt. Kommunal är tydligt. Varför angriper ni löntagarnas

anställningstrygghet, när det är bristen på trygga anställningar som är det stora problemet?

En sak kan jag lova: Våra mandat finns inte för en regering som angriper lagen om anställningsskydd. Då är vi beredda att begära misstroendevotum.

(Applåder)

Anf. 36 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Nej, det är ingen inskränkning av konflikträtten – det är att stå upp för den svenska modellen. Parterna får ta strid för kollektivavtal, och så ska det vara. Men man ska göra det enligt samma regler som alla andra. Lagen lägger sig kloss med de avtal som redan är slutna. Jag tycker att det är en bra ordning. Så står man upp för den svenska modellen.

När det gäller lagen om anställningsskydd är det också fel. Vi har nu tillsatt en utredning. Det är beslutat om en utredning som ska se till att behålla balansen. Å ena sidan utökar man undantagen från turordningen, men det förändrar inte principerna för turordningsreglerna. Å andra sidan ska lagen tydliggöra arbetsgivarnas ansvar för de anställdas kompetensutveckling och omställningsförmåga. Detta finns inte i dagens lagstiftning. Det är i så fall en förstärkning.

För min egen del och för regeringens del kan jag säga att vi inte hade gjort undantagen i turordningsreglerna om vi hade fått bestämma själva. Men för balansens skull och för parternas skull är det här bra.

Vårdköerna

Anf. 37 ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Sverige har nu 100 000 patienter som väntat olagligt länge på vård. Det motsvarar samtliga invånare i tre medelstora kommuner.

Den borgerliga regeringen halverade vårdköerna mellan 2006 och 2014, bland annat med hjälp av den kömiljard som statsministern avskaffade så fort han fick chansen. Det var också den borgerliga regeringen som såg till att vårdgarantin 2010 skrevs in i lagboken och att köerna systematiskt mättes och följdes upp.

Vårdköer är ingen naturlag. Att bekämpa dem är en fråga om kompetens, politisk vilja och prioriteringar. Men tyvärr tycks Socialdemokraterna inte bara vara oförmögna att handskas med det här problemet. Ni tycks också sakna viljan att prioritera det. Resultatet talar sitt tydliga språk. Under förra mandatperioden, herr talman, fördubblades antalet människor som väntat på vård olagligt länge.

Nu har det gått 134 dagar sedan den här kammaren röstade fram den budget som Moderaterna och Kristdemokraterna står bakom. Där finns pengar avsatta för ett aktivt och effektivt arbete med att åter korta köerna genom en ny förstärkt och förbättrad kömiljard. Det är faktiskt 1 600 miljoner kronor som är öronmärkta för de landsting som säkerställer att medborgarna får den vård de har rätt till i rimlig tid. Men trots detta händer ingenting.

På mer än fyra månader har regeringen inte presterat så mycket som en servettskiss. Pengarna bara ligger där och väntar på att användas. Mycket tydligare än så här kan knappast bristen på intresse för att lösa problemen uttryckas.

Varför har inte 100 000 människor i olagligt långa vårdköer varit prioriterade för din regering, Stefan Löfven?

(Applåder)

Anf. 38 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Jo, det är precis det de är.

Det är helt rätt beskrivet. Vi har ett problem med för långa köer, och de har växt. Jag är den förste att erkänna det. Men det är också så att Moderaterna i den förrförra regeringen, den senaste borgerliga regeringen, själva sa att den kömiljard som var införd spelade ut sin roll. Den innebar också för många undantag från principen om vård efter behov. Exempelvis kom inte kroniker fram som de skulle.

Vi har alltså ett bekymmer. Därför är det viktigt att man satsar rejält med pengar på kommuner och landsting, pengar som de får använda själva. Då går det inte att sänka skatterna med de krontal som Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna vill, utan då måste man se till att prioritera det här.

Vi inför nu en reviderad kömiljard tillsammans med kravet på fast läkarkontakt. Vi ska också se till att ha fler anställda i vården. Det är i grund och botten det som avgör om vi har fler köer eller inte. Vi måste ha fler anställda. Det kräver i sin tur att vi har fler utbildade. Vi utbildar nu betydligt fler sjuksköterskor, specialistsjuksköterskor, barnmorskor med mera. De ska i sin tur få mer utbildning; den som är sjuksköterska måste också få utbilda sig till specialistsjuksköterska med betydligt bättre ekonomiska möjligheter. Vi ska även ta tekniken till hjälp.

Vi ska inte minst fortsätta den stora satsning som vi gjort på cancerområdet med de standardiserade vårdförloppen. Vi har nu 30 eller 31 – jag kommer inte ihåg vilket – standardiserade vårdförlopp, och vi ser tydligt att väntetiderna för cancerpatienter minskar betydligt. Den resan måste fortsätta.

Med hjälp av mer resurser i form av pengar till kommuner och landsting, mer anställda och bättre teknik ska vi se till att ta bort köerna.

Anf. 39 ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Jag vet inte om jag blev så mycket lugnare. Titta på verkligheten! Ni har fördubblat vårdköerna. Vi halverade dem. Jag hör många ord, men det är inte några fagra ord som kommer att korta vårdköerna. Det krävs handling. Det är därför riksdagen har beslutat om en ny förbättrad kömiljard. Det handlar inte om den förrförra regeringens kömiljard, utan om en ny kömiljard som riksdagen har beslutat om. Men på fyra månader har regeringen inte ens tagit fram en servettskiss, som jag sa.

Herr talman! Nästa vecka är det den 1 maj. Då kommer socialdemokrater, även om de inte är så många nu för tiden, att gå i demonstrationståg och tala sig varma om solidaritet. Många av de patienter som väntat olagligt länge i kö är inte i skick att gå i några demonstrationståg alls. Men om

det hade varit möjligt att fysiskt ställa upp en kö skulle den ha varit närmare tio mil lång och sannolikt med råge överträffat alla de förstamajtåg som Stefan Löfven deltagit i.

Det är fint med solidaritet, Stefan Löfven, men var är solidariteten med de 100 000 som har väntat olagligt länge i vårdköer?

Anf. 40 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Det behövs betydligt mer än ord. Därför är det precis handling som gäller.

När vi skjuter till resurser till landstingen och regionerna har de möjlighet att anställa fler. För drygt ett år sedan, kanske snart ett och ett halvt, var jag på Gällivare sjukhus. Där berättade man att man hade anställt ytterligare två sjuksköterskor, vilket gett en mycket bättre möjlighet att korta vårdköerna. Det gjorde man de facto också.

Där är grundproblematiken. I anslutning till januariavtalet gör vi nu en reviderad kömiljard just av det skälet. Den förra var inte tillräckligt bra. Vi gör en ny tillsammans med en bättre statlig styrning av regionerna och landstingen. Oavsett var i landet du bor ser vi till att vården finns för dig när du behöver den. Inget annat duger.

En gemensam europeisk koldioxidskatt

Anf. 41 CHRISTER NYLANDER (L):

Herr talman! Det är många män på rad nu. Jag kan för egen del inte göra mycket åt det på en kort stund. Men jag kan åtminstone sätta en ung kvinna i centrum ett tag. När en svensk just nu åker runt i Europa och visar ledarskap i den för mänskligheten viktigaste frågan är det inte statsministern och ingen av oss andra här, utan en ung tjej som heter Greta. Hon är orolig för framtiden. Hon är orolig för klimatet. Hon får stående applåder i EU-parlamentet. Hon får prata för tusentals människor i London. Hon hyllas av påven och framhålls av Barack Obama som ett föredöme. Många följer henne. En hel ungdomsgeneration förväntar sig nu av oss politiker att vi levererar. Jag tror att vi är många som har en läxa att lära: jag själv och mitt parti, men också hela politiken och det system som vi har här i riksdagen.

Men det måste ske tillsammans med andra. Sverige kan göra mycket och ska göra mycket. Sverige går före och ska gå före på klimatområdet. Men vi kan göra ännu mer om vi gör det tillsammans med andra. Därför är det kanske allra viktigaste vi kan göra att se till att hela Europa kommer på tå, att EU-systemet blir bättre på att leverera bra klimatpolitik och att EU får mer kraft, mer förmåga och mer styrka att göra något åt klimathotet. Nu när vi snart ska gå till val till Europaparlamentet borde vi därför ägna rätt mycket tid åt att fundera kring hur EU kan få mer makt och mer kraft att göra någonting åt klimathotet. Men i stället låter det nu i inledningen på valrörelsen som att fler tvekar och tövar inför att ge EU den här förmågan.

I en tid när vi borde ägna mer tid åt att fundera på hur Europa kan ställa sig på tå och göra någonting åt det som Greta och hennes generationskamrater kräver av oss funderar fler på hur man ska minska EU:s makt. Hur förklarar, herr talman, statsministern för Greta och hennes generationskamrater att den svenska regeringen och Socialdemokraterna inte vill ha

en gemensam europeisk koldioxidskatt, något som kanske skulle vara mer avgörande än mycket annat?

Anf. 42 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Jag är glad att ämnet klimat kommer upp. Det är precis som det sägs. Greta Thunberg och en hel generation och också de efter förväntar sig att vi gör det rätta.

Därför är jag ändå stolt, men inte nöjd, över att Sverige ligger i täten i dessa frågor. Vi har ett relativt stort anseende inte minst i EU. Med det klimatramverk som riksdagen har beslutat om, med de handlingsplaner som regeringen ska leverera vartefter enligt klimatlagen, med de målsättningar och energiuppgörelser som vi har så har vi kommit en bra bit på väg. Men vi har mycket kvar att göra.

Sverige har varit pådrivande i Europeiska unionen för att se till att EU är aktivt och pådrivande i exempelvis Katowice senast. Det var en framgång att komma så långt. Men jag vet också att när man sitter runt Europeiska rådets bord är det inte alla länder som vill vara längst framme, dessvärre, utan snarare vill några bromsa den utvecklingen.

Nu är inte beskattningen och koldioxidskatten det enda som EU kan göra. Därför är regeringens ståndpunkt och det vi driver i diskussioner om kommande långtidsbudget just att långtidsbudgeten ska vara ekologiskt hållbar och understödja de klimatåtgärder som vi vill vidta.

Jag har all respekt för att Liberalerna driver frågan. Vi är mer försiktiga med att lägga skatteuttag på EU-nivå. Jag har full respekt om Liberalerna vill göra det. Men häng inte upp det på bara den frågan. Det finns mycket som EU kan och ska göra för att vara ledande i den globala klimatdebatten.

Anf. 43 CHRISTER NYLANDER (L):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Det är mycket som Sverige kan göra, mycket som Sverige ska göra och mycket som Sverige måste göra från den här kammaren och från regeringens sida. Det kanske allra viktigaste är att se till att vi får full effekt också på europeisk nivå. Det är när Europa ställer sig upp tillsammans och gör någonting som man kan få verklig effekt.

Därför säger Liberalerna ja till mer europeisk kärnkraft. Vi säger ja till mer klimatbistånd på EU-nivå. Vi säger ja till tydliga gemensamma mål inom EU för klimatpolitiken. Det är inte det enda, men det kanske allra viktigaste är att vi får till stånd en gemensam europeisk koldioxidskatt för att få ned utsläppen av koldioxid, bekämpa klimathotet och se till att vi får mer effektivt stöd till grön omställning och banar väg för ny grön teknik.

Vi borde vara fler som säger ja till ökad kraft och ökad makt till EU-nivån i klimatfrågan. Jag tycker att det är synd att statsministern inte här och nu kan säga: Det är nog inte så dumt med en europeisk koldioxidskatt. Vi behöver mer kraft i Europa.

Anf. 44 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Vi delar uppfattning om flera av de saker som Christer Nylander räknar upp. Det gäller också bistånd för klimatåtgärder. Det har vi varit tydliga med i vår biståndspolicy att det är den vägen vi vill gå och den vägen vi kommer att gå.

Den förra regeringen tog själv ett initiativ under den förra mandatperioden om att begränsa antalet utsläppsätter genom att se till att inte sälja dem vidare som den förrförra regeringen valde att göra. När vi annullerar utsläppsätter höjer vi priset på utsläpp. Det är en aktiv och mycket konkret åtgärd som vi vidtog då. Vi håller fortfarande i det arbetet.

Återigen: Jag har all respekt för att man kan ha olika uppfattningar om beskattningsrätten på EU-nivå. Regeringen driver och kommer att fortsätta att driva att EU ligger längst fram i arbetet för bra miljö och att vi ser till att vara klimatsmarta.

(Applåder)

Hållbart arbetsliv och tryggad pension för kvinnor i välfärdsyrken

Anf. 45 ERICA NÅDIN (S):

Herr talman! För trovärdigheten i vårt pensionssystem och vår välfärd är en nyckelfråga att de som arbetar gör det längre än i dag. Därför genomför vi nu inom ramen för Pensionsgruppen ett arbete med flera åtgärder för att ge dem som vill och kan möjlighet att vara kvar längre i arbetslivet.

Samtidigt vet vi att det är många som inte ens orkar jobba till 65 års ålder och som på grund av utslitna kroppar eller av andra skäl behöver gå i pension tidigare. Det gäller framför allt kvinnor och påfallande ofta inom offentlig sektor.

Det är kvinnor som bär upp vår välfärd och som redan i dag har en för låg pension. Arbetslivets orättvisor följer med upp i pensionsåldern. Låg lön, deltidsarbete och kanske arbete på kvällar och helger tar ut sin rätt och med det följer också väldigt låga pensioner.

Vilka insatser tror statsministern behövs för att säkra att kvinnor inom välfärdsyrken ska få ett mer hållbart arbetsliv och samtidigt trygga pensionerna?

Anf. 46 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Den fråga som Erica Nådin tar upp är avgörande för så många som i dag lever under väldigt knappa förhållanden och många som riskerar att få göra det.

Det är två saker som vi måste göra och ska göra. Det ena är att på kort sikt se till att pensionen måste upp för dem som nu har dålig pension. Vi kan inte acceptera att människor lever under så dåliga förhållanden.

Det andra är just jobben. Det är det viktiga. För det första: Hur ökar vi sysselsättningsfrekvensen bland kvinnor? Kvinnor ska ha samma sysselsättningsfrekvens och lika hög grad av tillträde till arbetsmarknaden som män. Inte minst de kvinnor som kommer från andra länder behöver i ökad grad tillträde till arbetsmarknaden. För det andra gäller det att se till att människor orkar arbeta ett helt liv.

Inte minst inom de kvinnodominerade yrkena ser vi att kvinnor slits ut. Därför ska de ha fler kolleger. De ska ha bättre villkor så att de orkar jobba till 65 år. Arbetslivet är helt avgörande. Det är därför vi kommer att satsa på att se till att det blir bättre arbetsvillkor inte minst för kvinnor på arbetsmarknaden.

(Applåder)

Anf. 47 JONAS ERIKSSON (MP):

Herr talman! Vi behöver ta tag i klimatförändringarna. Men vi behöver också ta tag i de effekter som redan är här som ett resultat av klimatförändringarna. För många är nog minnet kort. Men vi har väckts av nyheterna de senaste dagarna om otroligt låga grundvattennivåer. Det brinner redan på flera platser i vårt land. Torkan breder ut sig. Klimatförändringarna gör att vi kan räkna med alltmer extremväder. Det behöver vi vara beredda att möta.

Herr talman! Jag skulle vilja fråga statsministern vad regeringen har gjort för att öka beredskapen för att möta de extremväder som kan komma, för att hantera översvämningar och stora skogsbränder, för att stödja lantbruket och hantera torka och de risker som kan komma av mer extremt väder.

Anf. 48 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Jag kan räkna upp några exempel. En sak som vi nu gör är att se till att det nu runt om i landet måste kartläggas var vi har risker på grund av klimatförändringar. Det kan vara risk för jordskred och andra risker som måste analyseras och bedömas så att vi får en bättre bild av vad vi behöver göra.

Det andra gäller bränderna, som nu är något väldigt konkret. Vi kan se att vi inte bara har gräsbränder på vårkanten utan dessutom skogsbränder som kanske är mer ovanligt den här tiden. Det talar för, precis som Jonas Eriksson var inne på, att vi har en klimatförändring riktigt på gång.

Vi ska också kunna säga till svenska folket att vi höjer vår beredskap kontinuerligt. Vi utbildar nu fler brandmän. Vi ser till att det finns mer slang och andra verktyg ute i skogen när det behövs. Vi har också kontrakterat 30 helikoptrar som finns i beredskap. Några av dem är nu redan igång under de bränder som finns.

Vi gör allt och kommer att göra mer när så behövs.

Resurserna till polisen

Anf. 49 ELLEN JUNTTI (M):

Herr talman! Nyheterna i dag: Barn utsatt för våldtäkt ute. Nyheter i går: Anmälningar om rån mot barn ökar kraftigt. Nyheter i förrgår: Kraftig detonation i Malmö. Trafikskola fick entrédörren bortsprängd. För några dagar sedan: Två unga män ihjälskjutna i bil. Sexualbrotten ökar kraftigt. Det är grova brott var och varannan dag. Det är så pass ofta att man knappt orkar läsa utan bara bläddrar förbi. Det är en mycket farlig utveckling. Polisen hinner inte med. Utredningar läggs på hög.

I det läget väljer regeringen att minska polisens budget med 232 miljoner. Rikspolischefen säger att de pengarna redan är intecknade och att det kommer att få konsekvenser. Det är ansvarslost, särskilt mot alla brottsoffer. Vad säger statsministern till alla brottsoffer som inte får upprättelse för att deras ärende läggs på hög och bevis försvinner så att ärendena avskrivs?

Anf. 50 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Frågan var likalydande som en tidigare fråga. Det är därför samma svar. Det är inte sant att polisen får mindre resurser. Polisen har fått rejält mer resurser.

När man flyttar en arbetsuppgift från en myndighet till en annan är det rimligt att den myndigheten också får de resurserna. Det är en rimlig ordning.

Men polisen ska ha mer resurser. Vi ska ha 10 000 fler polisanställda; där är vi överens. Men då måste vi utbilda fler. Därför utbildar vi nu så gott som dubbelt så många som utbildades under den borgerliga regeringens tid. Det är absolut viktigt.

Vi förbättrar verktygen. Vi underlättar kameraövervakningen för polisen, och vi kommer att överföra detta beslut till polisen helt och hållet. Det gäller också avlyssningsverktyg med mera.

Därutöver är det långsiktigheten som gäller. Vi måste se till att förbättra de sociala förhållandena så att vi stryker tillförseln till brottslighet. Där är polisen tydlig: Hela samhället måste hjälpa till med detta. Då ska vi också se till att göra det.

Hyra av utländska fängelseplatser

Anf. 51 KATJA NYBERG (SD):

Herr talman! Vi har i dag en akut platsbrist på våra anstalter. Beläggingsgraden är 98 procent, och för fem år sedan var den 75 procent. För att ha en optimalt fungerande kriminalvård bör beläggningen ligga på 80 procent. I dag har vi ett underskott på 900 platser.

Det behövs luft i Kriminalvårdens system, dels för att kunna renovera, dels för att flytta intagna, som också blir mer våldsbenägna då det blir trängre på anstalterna. Om inget drastiskt görs kommer detta att leda till en helt ohållbar situation. Det kommer att bli längre köer för att avtjäna straff. Det kommer att bli överträdelser av tidsfristen för överföring från häkte till fängelse och en ökad exponentiell våldskurva mellan intagna och mot personal.

Det säger sig självt att det kommer att bli en ökad kostnad för samhället i och med att vi har dömda brottsbenägna personer ute på våra gator som egentligen ska sitta bakom lås och bom.

Sverigedemokraterna har lagt fram ett förslag om att lösa den akuta platsbristen genom att hyra anstaltsplatser, initialt i Nederländerna. Min fråga är: Hur ställer sig statsministern till att hyra anstaltsplatser utomlands?

Anf. 52 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Först vill jag konstatera att det är precis som Katja Nyberg säger: Vi har så gott som full beläggning på anstalter och i häkten. Det beror på att det nu är så många fler som sitter bakom lås och bom.

Det som är gjort på kort sikt med fler poliser, bättre verktyg och så vidare samt bättre och mycket skarpare lagstiftning, bland annat vad gäller grova vapenbrott, har medfört detta. Det är bra. De här personerna ska sitta bakom lås och bom, och då behövs naturligtvis fler platser till Kriminalvården. Detta arbete pågår, för det kommer som sagt att behövas fler.

Hur Kriminalvården sedan exakt gör med sina platser och om detta är möjligt eller inte måste myndigheten svara på. Det ska jag låta vara osagt.

Men vi måste också minska tillförseln. Vi måste arbeta med det långsiktiga och det sociala. Det gäller jobb till dem som inte har arbete, skolor som fungerar så att barnen går i skolan och så vidare. Det här är polisens kanske tydligaste budskap: Vi klarar inte detta själva, utan vi måste ha hela samhällets hjälp.

Anslaget till försvaret

Anf. 53 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Herr talman! Vi befinner oss i ett tuffare säkerhetspolitiskt läge. Det pågår exempelvis ett krig i östra Ukraina där 10 personer dör varje månad. Totalt är det 14 000 som har dött under fem år.

Vi behöver i det här läget stärka Sveriges försvar. I Norge ligger försvarsutgifterna på ungefär 1,5 procent av bnp, och i Finland kommer de om några år att ligga på 2 procent.

SVT:s *Rapport* rapporterade i går att socialdemokraterna i Försvarsberedningen anser att försvarets anslag behöver höjas till 84 miljarder kronor per år 2025.

Jag vill fråga: Är det också statsministerns uppfattning att det krävs 84 miljarder, 1,5 procent av bnp, år 2025? Det är den konkreta fråga jag skulle vilja ställa med tanke på de stora behov som finns och det uttalande som rapporterades om i *Rapport* i går. Är detta någonting som statsministern står bakom?

Anf. 54 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Jag ska inte kommentera *Rapport* över huvud taget. Där emot kan jag först och främst säga att jag inte tror på någon specifik procent av bnp. Det enkla skälet är att till exempel Grekland, som hade en sjunkande bnp under sju åtta års tid, med denna utveckling skulle kunna påvisa mycket högre andel försvarsutgifter i förhållande till bnp genom att inte göra någonting. Dessutom räknar man innehållet i försvarsutgifterna på många olika sätt i olika länder. Jag tror alltså inte på detta sätt att räkna.

Vi ska öka vår försvarsförmåga och har så gjort under den förra mandatperioden, till skillnad mot vad som gjordes under den förrförra. Vi ska fortsätta att göra detta.

Nu tänker jag avvakta Försvarsberedningens ställningstagande; jag tycker att det är klokt att göra det. När vi får reda på Försvarsberedningens klagörande vill vi också se till att Försvarsmakten gör sin analys av det hela. Därefter, när allt detta arbete är gjort, ska vi återkomma med en proposition.

Statlig närvaro i hela landet

Anf. 55 PER-ARNE HÅKANSSON (S):

Herr talman! Jag tänkte ta upp frågan om statlig lokal närvaro och service över hela landet. Det handlar om tillit till och trygghet med samhällets funktioner och ytterst, vill jag påstå, om tilliten till demokratin som sådan.

Den nära kontakten med medborgare såväl i stadsmiljö som på mindre orter och på landsbygden kan kanske inte enbart ersättas med digitala tjänster som modereras från helt andra platser. Det är också viktigt med närvaron lokalt. Också i ett EU-perspektiv talas det ju om den kraft som finns i regionerna i Europa, och en hel del insatser görs där.

Min fråga är: Vilka initiativ avser statsministern att ta för att stärka samhällsutvecklingen ur ett regionalt och lokalt perspektiv för hela Sverige och för Sveriges utveckling?

Anf. 56 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Som jag har sagt tidigare är det prioriterat för regeringen att hela landet inte bara ska leva utan också växa. Det kräver en mängd olika saker. Det kräver utbildningsmöjligheter, bostäder, vägar, järnvägar, bredband – allt detta.

Dessutom är det viktigt att de statliga myndigheterna finns närvarande. Den M-KD-SD-budget som röstades igenom i riksdagen innebar en rejält snabb neddragning på Arbetsförmedlingen. Det har lett till det varsel som nu ligger på Arbetsförmedlingen och som dessvärre kommer att försvåra deras möjligheter. Vi för nu en diskussion med Arbetsförmedlingen om att de ändå måste finnas närvarande i alla kommuner på något sätt, kanske inte med kontor på heltid men åtminstone med bokade besök.

Därutöver fortsätter vi linjen med att se till att inga nya myndigheter placeras i Stockholm. De ska placeras i andra delar av landet. Vi fortsätter nu med möjligheten att placera ut befintliga myndigheter i landet, och vi ska se till att bygga ut servicekontoren så att staten är närvarande i hela Sverige.

(Applåder)

Lantbruken och regeringens beredskap för torka

Anf. 57 JOHN WIDEGREN (M):

Herr talman och statsministern! Svenskt lantbruk är en av våra viktigaste näringar. Sommaren 2018 led denna näring oerhört mycket under torkan. Man led extra mycket på grund av regeringens saktfärdighet med att reagera på den svåra torkan.

Jag vet, hör och förstår att lönsamheten är oerhört svår just nu för svenskt lantbruk. Vi har under lång tid bedrivit en politik som har drivit lönsamheten för svenskt lantbruk snarare nedåt än uppåt. Nu finns många signaler – låga grundvattennivåer och bränder – som pekar på att vi också får ett torrt 2019.

Finns det en beredskap hos regeringen vad gäller säkerheten i import av foder, möjligheten att skörda trädor och möjligheten att få tillgång till vatten för djur och odling snabbt denna sommar om krisen kommer?

Anf. 58 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Det är såklart en oerhört viktig fråga för landsbygden, men också för hela landet, att livsmedelsförsörjningen fungerar. Det är därför regeringen under hela förra mandatperioden arbetade med just en livsmedelsstrategi som gäller hur vi ska se till att försörjningen fungerar.

Det har naturligtvis betydelse för jordbruket i sig, men det gäller dessutom drivmedel, teknik och en mängd andra frågor. Helheten är alltså viktig, och den arbetar vi på – också i dialog med näringen. Det är helt avgörande för att kunna klara detta.

I fjol var det exceptionella förhållanden, och därför skjuter vi till extra medel för att hantera detta. Jag kan inte svara på exakt vilka åtgärder som planeras för importen och det andra som John Widegren räknar upp. Men det finns en sådan dialog med näringen, och vi ska vara förberedda. Vi måste se till att jordbruket fungerar, och det ska inte drabbas onödigt hårt vid torka.

Åtgärder för ett mer jämställt samhälle

Anf. 59 ANNA WALLENTHEIM (S):

Herr talman! Hemma i Hässleholm har jag en dotter som i sommar fyller tre år. En av mina absolut främsta uppgifter är att få henne att våga drömma stort och att förklara för henne att genom hårt arbete och kloka val har hon alla förutsättningar att uppnå sina drömmar.

Dock gör det oerhört ont som mamma, som politiker, som lärare och som feminist när studier visar att trots att kvinnor har högre och längre utbildning tjänar de fortfarande mindre än vad män gör. Att det fortfarande är så, 2019, gör mig provocerad.

Därför är min fråga till statsministern: Hur jobbar regeringen med att skapa ett jämställt samhälle där människor inte döms till olika förutsättningar beroende på exempelvis kön eller social bakgrund?

Anf. 60 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Vi måste naturligtvis kunna säga till både flickor och pojkar att oavsett vilket kön du har ska du ha en bra framtid i vårt samhälle.

Sverige är relativt andra länder långt framme i jämställdhetsarbetet. På intet sätt är det dock klart, bara av de skäl som här räknas upp. Kvinnor har bättre studieresultat, men inom högskole- och universitetsväsendet är det fortfarande betydligt fler män som blir professorer. Redan där, i den sektorn, ser vi att någonting är gålet.

Det är av det skälet jag är stolt över att leda en feministisk regering. En feministisk regering säger att jämställdhetsanalys måste göras på politikens *alla* områden. Det ska göras på utbildningsområdet men även på det arbetsmarknadspolitiska området och på alla andra områden så att vi systematiskt och strukturerat kan komma åt dessa skillnader. Alla kvinnor ska naturligtvis ha rätt till arbete och bra betalt.

(Applåder)

Kommunernas förutsättningar att bryta utanförskapet

Anf. 61 JOSEFIN MALMQVIST (M):

Herr talman! Vi går nu mot en lågkonjunktur. De som nu befinner sig i utanförskap står som regel ganska långt ifrån arbetsmarknaden, och vi ser nu tendenser till att konjunkturen börjar vända. Vi behöver därför rusta människor för arbetsmarknaden och för att kunna komma i arbete.

I statsministerns och regeringens budget som presenterades för någon vecka sedan prognostiserar regeringen utanförskapet, och då menar jag egentligen specifikt socialbidragsberoendet. För det ekonomiska biståndet prognostiseras en ökning med 20 procent denna mandatperiod – en 20-procentig ökning utan att kommunerna kompenseras vare sig ekonomiskt eller med redskap för att bryta detta utanförskap.

Min fråga till statsministern är: Hur ska kommunerna, utan ekonomiska förutsättningar eller redskap från regeringen, kunna bryta detta utanförskap?

Anf. 62 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Ja, det ska väl till en moderat för att ställa en sådan fråga. Ursäkta, Josefin Malmqvist, men nu har ni precis röstat igenom en budget som tar bort rejält stora delar av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. De verktygen har alltså blivit kraftigt försvagade. Sedan står ni här i talarstolen och undrar vad regeringen ska göra.

De prognoser som finns bygger på just det faktum att om man inte gör någonting nu blir det betydligt svårare, inte minst för dem som står långt utanför arbetsmarknaden, att få åtgärder och stöd. Tar man bort dessa verktyg har man sämre möjligheter.

Vi för till pengar till kommunerna. Vi för till pengar till landstingen. Vi garanterar det under hela mandatperioden – öppna, omärkta pengar. Vi för dessutom i vårändringsbudgeten till bättre möjligheter att rusta arbetsökande.

Men stå inte här i talarstolen och låtsas som att Moderaternas, Kristdemokraternas och Sverigedemokraternas budget inte har betydelse för detta, för det har den!

(Applåder)

Investeringar på utbildningsområdet

Anf. 63 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S):

Herr talman! Jag har mött alltför många barn och unga som tidigt säger att deras framtid är utstakad, att de aldrig kommer att få ta del av det samhället har att erbjuda på lika villkor på grund av deras ursprung, var de bor eller vilken samhällsklass de tillhör.

Tillgång till en bra skola och utbildning är en grundläggande rättighet för alla, från förskola till högre utbildning. Utbildning är inte enbart det viktigaste verktyget för jämlikhet, det är också av stor betydelse för hela samhällets utveckling. Att rikta medel till utsatta områden, att diskutera skolsegregation och att verka för att ge rätt förutsättningar till alla elever är viktiga frågor. Här krävs det både investeringar och åtgärder.

Min fråga till statsministern är därför: Vilka är de viktigaste investeringarna regeringen gör – och *vill* göra – på utbildningsområdet?

Anf. 64 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! På utbildningsområdet kan vi dela upp det i några block. Ett är att se till att lärarutbildningen blir mer attraktiv. Därför höjer vi kvaliteten på lärarutbildningen, men vi utökar också platserna så att fler har

möjlighet att utbilda sig till lärare. Vi vill skapa fler möjligheter för akademiker att bli lärare genom att läsa en kompletterande pedagogisk utbildning. Då behöver man inte gå alla år, så att säga, utan kan koncentrera sig på pedagogiken.

Lärarnas villkor är viktiga. Det är därför lärarlönesatsningen har spelat roll. Vi ser nu att fler vill bli lärare, och det är bra. Men vi behöver också lärarassistenter så att vi kan avlasta lärarna och låta dem fokusera på det de ska göra: förbereda, genomföra och utvärdera utbildningen och möta så många barn som möjligt öga mot öga. Det är också därför vi tillskjuter mer resurser till de skolor som behöver mer resurser, så att vi kan väga av och göra det mer rättvist.

Statligt stöd till kommunerna

Anf. 65 JAN ERICSON (M):

Herr talman! Larmrapporterna duggar tätt från de svenska kommunerna just nu när det gäller det ekonomiska läget. Inte minst har många mindre kommuner på landsbygden stora bekymmer, men även en del av våra större städer har uppenbara problem. Prognoserna framåt ser inte heller bra ut. Om konjunkturen försvagas och skatteintäkterna minskar kan vi stå inför ett mycket allvarligt läge för hela kommunsektorn.

Det finns många orsaker till att vissa kommuner har särskilt stora problem, men en som ofta nämns är att allt fler nyanlända lämnar etableringsuppdraget utan att komma i arbete och därmed hänvisas till kommunalt försörjningsstöd. Många mindre kommuner i glesbygd har tagit emot stora grupper nyanlända då man velat fylla sina tomma bostäder – bostäder som är tomma bara för att man har en svag arbetsmarknad på orten. Många välutbildade människor har flyttat. När nu stora grupper av nyanlända misslyckas med att få arbete och i stället tvingas leva på försörjningsstöd blir situationen ohållbar.

Jag vill därför fråga statsministern på vilket sätt han avser att hjälpa de svenska kommunerna så att de slipper skära ned på välfärden och höja kommunalskatten.

Anf. 66 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Först vill jag konstatera att vi nu har färre som är i behov av våra bidrags- och ersättningssystem än vad vi haft på många år. Det har vi lyckats minska. Låt oss fortsätta med det.

Det är viktigt för oss att skjuta till pengar till kommunerna – omärkta pengar. Det är därför vi garanterar ett tillskott på 5 miljarder varje år under hela mandatperioden. Det underlättades inte av Moderaternas, Kristdemokraternas och Sverigedemokraternas budget, som skar bort massor av skattepengar. Där var skattesänkningarna det viktigaste. Vi tycker inte det, men det är vad vi har att förhålla oss till. Vi skjuter till mer pengar, och det garanterar vi.

Vi ska dessutom se till att människor är i arbete. Då behöver man ha verktyg som ger möjlighet att hjälpa människor in på arbetsmarknaden. Därför skjuter vi till i vårändringsbudgeten – inte så mycket som vi ville, men det beror återigen på att M-KD-SD-budgeten tog bort så mycket. Vi har inte kunnat åtgärda det ännu, men vi ger oss inte förrän vi är där igen.

Anf. 67 ÅSA COENRAADS (M):

Herr talman! Demokrati är bra, och yttrandefrihet är bra. Men gränsen för när demokratin och yttrandefriheten går över till någonting annat är dessvärre hårfin.

Under våren har vi sett skräckexempel på när demokrati och yttrandefrihet går över till någonting annat. Jag tänker på den djurrättsterrorism som vi just nu ser runt om i Sverige, där unga människor, ofta med en god vilja, går över gränsen för vad som är yttrandefrihet och vad som helt plötsligt är näringsfrihet och äganderätt.

Vi ser att grupperingar jagar nya medlemmar bland väldigt unga människor. Man jagar i skolan; man jagar på fritidsgårdar och liknande.

Jag undrar hur regeringen tänker arbeta mot den här typen av extremism.

Anf. 68 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Först vill jag ta direkt avstånd från denna typ av aktiviteter med skadegörelse, hot och annat. Det hör över huvud taget inte hemma i ett demokratiskt samhälle. Man får tycka och ge uttryck för det, men detta med att förstöra, sabotera, hota och så vidare vill jag bestämt ta avstånd från. Därför behöver vi, naturligtvis i samarbete med näringen och polisen, se vad vi kan göra mer till skydd mot denna typ av handlingar.

När det gäller skolorna handlar det om ett liknande arbete, att se till att föra in just detta: Man får tycka och säga saker och ting – inte kränkande saker, men vi har en ganska bred yttrande- och åsiktsfrihet – men det är inte okej i vårt land att göra det med hot, med våld och med skadegörelse. Det kommer aldrig att vara okej. Det är inte demokrati.

Samarbetet med Finland

Anf. 69 JAMAL EL-HAJ (S):

Herr talman! Statsministern besökte Finland den 28–29 januari. Det var statsministerns första utlandsresa efter att han blivit vald till statsminister en vecka tidigare. Relationen mellan Finland och Sverige är speciell och har en lång historia. Det är en bilateral relation som bara kan bli bättre, även om det alltid kommer att finnas en sportslig rivalitet.

Finland kommer att vara ordförande i EU:s ministerråd under andra halvåret i år. Det är ett EU som står inför stora utmaningar: brexit, migration, klimatfrågan, försvar och hybridhot, för att nämna några. På vilka sätt anser statsministern att Sverige kan fördjupa samarbetet med Finland, i synnerhet när det gäller försvars- och säkerhetsfrågor och med tanke på läget kring Östersjön?

Anf. 70 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Generellt sett är det viktigt att vi i Sverige tar vårt ansvar och höjer vår egen försvarsförmåga men också gör det i samarbete med andra. Vi har ett antal bilaterala samarbeten, och vi har kommit längst i det

med Finland. Det manifesteras redan nu i gemensamma övningar. Därutöver deltar Finland och Sverige i gemensamma nordiska övningar, och vi deltar också i Natoövningar. Det vill vi fortsätta med.

Försvarsdepartementet diskuterar också med motsvarigheten i Finland vad vi kan göra mer just på övningsområdet för att både kunna ge och ta emot militär hjälp vid olika situationer utan att för den skull göra avkall på vår alliansfrihet. Men vi har ytterligare att göra när det gäller praktiska åtaganden där vi kan underlätta för varandras försvarsmakter att verka på respektive territorium.

Situationen för unga på bostadsmarknaden

Anf. 71 LARS BECKMAN (M):

Herr talman! Jag har en fråga till statsministern om en rapport som kom i söndags. Den visar att det inte spelar någon roll om du jobbar heltid och sparar ihop till kontantinsatsen – som ung riskerar du ändå att hamna utanför bostadsmarknaden. Det här är inte bara ett problem för Stockholm och Göteborg, utan det gäller 25 mellanstora städer.

På grund av amorteringskrav och andra förändringar som regeringen har gjort spelar det ingen roll att man har ett fast jobb eller att man har kontantinsatsen, för det räcker inte till i alla fall. Jag skulle vilja fråga vad statsministern har för råd till den unga person som vill köpa en etta eller till det par som vill flytta ihop och äga sin egen bostad. Vad ska det här paret göra, herr statsminister?

Anf. 72 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Vi måste bygga mer i Sverige. Det är vad det handlar om. Vi har för litet utbud av lägenheter och bostäder överlag, och det har varit alldeles för lågt byggande under lång, lång tid. Vi har fått upp byggandet, men vi är fortfarande inte där vi borde vara. Vi såg en viss nedgång under fjolåret, men nu ser vi efter första kvartalet möjligtvis en uppgång igen. Vi måste trycka upp byggandet. Det är inte bara bostadsrätter som det gäller, utan nu gäller det att bygga hyresrätter, för det är kanske det vanligaste för ungdomar som ska ta sig ut på bostadsmarknaden. Därför är investeringsstödet oerhört viktigt, och det har spelat en stor roll. Moderaterna gillar det inte, men vi tycker om det, och vi tänker fortsätta att ha ett investeringsstöd så att vi kan bygga fler hyresrätter.

För dem som vill köpa sin bostadsrätt ska det naturligtvis vara fullt möjligt. Det ska byggas blandat. Amorteringskravet har inte inneburit att det blivit en lägre andel unga låntagare, vill jag påstå. Där sitter inte bekymret, utan det sitter någon annanstans i så fall.

Åtgärder mot skattebrott

Anf. 73 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Det har varit en hel del skandaler kopplade till skattebrott och skatteflykt, och det har bland annat varit miljonärer, storföretag och banker inblandade i detta. Men det vi har sett är bara toppen av ett isberg. Skatteverket räknar med att vi förlorar ungefär 130 miljarder kronor varje år som skulle ha betalats in i skatt. De här pengarna gör mycket större nytta

i välfärden än i fickorna på i många fall redan rika personer och rika företag.

Min fråga är: Hur kan vi bekämpa den här brottsligheten? Ofta när vi talar om brott handlar det om skjutningar och sprängningar, alltså nog så allvarliga och hemska brott som ska bekämpas, men det här är faktiskt också en form av mycket allvarlig brottslighet. Det handlar om att man slår ut seriös verksamhet och gynnas på skattebetalarnas bekostnad.

Anf. 74 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Det här är brottslighet med manschettknappar, kanske man kan säga. Det är ett stort samhällsproblem som är viktigt att attackera. Alla ska bidra. Jag brukar säga att alla ska med, och alla ska också vara med och bidra i vår välfärd.

Skatteverkets granskning i samband med den så kallade Panamaläckan visade att svenska staten kunde få in 400 miljoner kronor bara på just det fallet, alltså ett antal personer. Det här visar att det går att göra mer. Det går att göra mer nationellt, men jag tror kanske framför allt på det europeiska samarbetet och det internationella samarbetet. Därför har man också påbörjat ett informationsutbyte globalt där man kan se vad det är för kapitalinkomster och finansiella tillgångar som finns i andra länder, och den vägen kan vi ta oss fram. Jag skulle säga att det globala, internationella samarbetet är det viktigaste för att se till att alla ska få vara med och betala skatt.

(Applåder)

Statsministerns frågestund var härmed avslutad.

§ 8 (forts. från § 6) **Kriminalvårdsfrågor** (forts. JuU13)

Prot. 2018/19:81

25 april

*Statsministerns
frågestund*

Kriminalvårdsfrågor

Anf. 75 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Herr talman! Vi debatterar kriminalvårdsfrågor och har i enighet belyst hur Kriminalvårdens kapacitet är utmanad med uppemot 98 procents överbeläggningar. Kring det behöver vi kanske inte ha någon vidare diskussion mellan mig och Vänsterpartiet.

Det som intresserar mig i sammanhanget är att vi har ett etablerat system inom Europa där andra europeiska länder per automatik ska erkänna och verkställa domarna för utlänningar som begår brott i Sverige. Det här är någonting som skulle kunna vara väldigt effektivt om man på kort sikt vill få ned trycket på våra kriminalvårdsanstalter, nämligen att få de utlänningar som begår brott i Sverige och tillhör ett annat EU-land att avtjäna straffet i sitt eget hemland.

Det är också anledningen till att vi i det här betänkandet har ett tillkännagivande till regeringen som tar sikte på just detta. Vi har årligen ungefär 3 000 personer, utlänningar, som skrivs in på våra anstalter. Samtidigt är det en sjunkande andel utlänningar som får sina straff verkställda i sina hemländer. Av de 3 000 var det 50 personer som under 2017 överfördes till sina hemländer. Utvecklingen går åt fel håll, och det är också anledningen till att vi har det här tillkännagivandet till regeringen. Vi måste jobba för att få det här systemet, som vi alla är överens om i Europa om att

varje enskilt medlemsland ska ta större ansvar för sina egna medborgare, att börja gälla.

Minna frågor till Vänsterpartiet är: Tycker ni att utläningar som begår brott i Sverige och som tillhör ett annat EU-land ska sitta i svenska fängelser, eller tycker ni att de ska sitta i fängelser i hemländerna? Och varför reserverar sig Vänsterpartiet mot det här tillkännagivandet när utvecklingen går åt fel håll?

Anf. 76 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik:

Herr talman! Vänsterpartiet tycker att Sverige ska följa svensk lagstiftning. Precis som du sa i ditt anförande, Adam Marttinen, antog vi en sådan här lagstiftning om att de som har möjlighet att avtjäna sitt straff i sitt hemland också ska kunna göra det. Vi tycker att det är en bra lagstiftning och att man ska använda sig av den.

Sedan finns det vissa fall då det inte går att avtjäna straffet i det land där man är medborgare. Ofta har det att göra med mänskliga rättigheter och att det till exempel finns risk att man blir avrättad i hemlandet.

Vänsterpartiet reserverar sig mot tillkännagivandet för att det redan finns en lagstiftning och för att tillkännagivanden ofta är ett slag i luften, som SD gillar att använda sig av.

Anf. 77 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Herr talman! Vilket europeiskt land avrättar personer? Min fråga gällde ju det europeiska samarbetet, och mig veterligen förekommer inte avrättningar. Men visst kan det finnas fall där fängelsestandarden eller annat påverkar de mänskliga rättigheterna. Att det då blir ett mer komplicerat fall är jag absolut beredd att hålla med om.

Kriminalvården vittnar om att det finns mycket annat som sätter käppar i hjulet för detta samarbete. Det handlar om administrativt krångel. Medlemsländerna kan neka initialt, och intagna på anstalter kan överklaga överflyttningsdomarna.

Det finns alltså saker att göra, och jag tycker att reservationen om detta i betänkandet inte är tillräckligt uttömmande. Där står att det finns ett system i Europa och att allt fungerar bra, och därför behövs inget tillkännagivande till regeringen. Men de facto är det bara 50 av 3 000 utläningar som begår brott i Sverige som får sina domar överförda till sina hemländer för verkställighet. Dessutom sjunker antalet år för år. Sedan systemet kom på plats 2015 har antalet personer vars straff verkställs i hemländerna sjunkit.

Är det därför inte nödvändigt att rikta ett tillkännagivande till regeringen? Jag förstår verkligen inte Vänsterpartiets inställning i denna fråga. Man reserverar sig mot en utveckling som går åt fel håll, och regeringen har inga svar på varför det går åt fel håll eller vad den är beredd att göra åt det.

Oppositionen och även Sverigedemokraterna enskilt har motionerat om att detta måste bli mer vanligt förekommande, inte minst mot bakgrund av att vi har en överbeläggning på våra egna anstalter. Det är orimligt att utläningar ockuperar platser i Sverige när vi har ett etablerat system för att detta ska kunna fungera i praktiken inom Europa.

Min fråga kvarstår. Varför reserverar sig Vänsterpartiet mot en utveckling som går åt fel håll?

Anf. 78 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik:

Herr talman! Det låter som att det står tusentals svenska klienter och bara längtar efter att få komma in på Sveriges anstalter, där det sitter en massa utlänningar som lättvindigt kan flyttas över till andra länder, men att Vänsterpartiet säger nej till det.

Så är inte fallet, Adam Marttinen. Vänsterpartiet reserverar sig mot tillkännagivandet för att arbete pågår. Vi har en lagstiftning, och regeringen som jobbar på detta.

Jag tycker att tillkännagivandehysterin i justitieutskottet är, ursäktat ordvalet, ganska löjlig. Vi behöver inte jobba på det sättet; det går att jobba på andra sätt.

Vi har en lagstiftning om europeiskt samarbete för att kunna flytta över klienter från en anstalt i ett land till en anstalt i ett annat land. Mycket kan säkert förbättras, och arbete pågår.

När jag talade om människor som inte kan flyttas dit där det finns andra straff, till exempel dödsstraff, avsåg jag länder utanför Europa. Här finns också en problematik. Det finns alltså utländska medborgare som sitter i svenska fängelser för att de inte kan flyttas till andra fängelser, och de ska få ett bra innehåll i sitt straff på svenska anstalter.

Adam Marttinen målar upp en bild som inte stämmer. Vänsterpartiet står för sin politik. Men vill du, Adam Marttinen, grotta ned dig i frågan är det väl för tusan inte ett parti som inte sitter i regeringen du ska fråga. Du ska väl fråga regeringen.

Anf. 79 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Herr talman! Ett fungerande rättssamhälle förutsätter att de som bryter mot lagen lagförs och straffas. Människan är en moralisk varelse som hela tiden har ansvar att förhålla sig till vad som är rätt och fel. Därför är det viktigt att samhällets rättssystem utdömer straff när ett brott sker. Den som blir dömd och har tagit sitt straff har sonat sitt brott och får med detta en chans att i andras ögon återinträda i samhället som en ansvarstagande person.

Tiden då straffet avtjänas ska användas på ett meningsfullt sätt genom insatser som möjliggör ett liv utan brottslighet. Behandling mot alkohol- och narkotikamissbruk samt utbildning och arbetsträning bör erbjudas.

Frigivningen måste förberedas i god tid. För att undvika återfall bör den frigivne få hjälp att skaffa bostad och arbete eller annan typ av meningsfull sysselsättning. Det är även viktigt att det sociala kontaktnätet stärks.

Satsningar på kriminalvården bör ses som ett sätt att minska brottsligheten i framtiden.

Kristdemokraternas budskap är att Sverige behöver bekämpa en alltmer komplicerad brottslighet. Sverige har under lång tid haft ett växande problem med olika typer av brottslighet och en minskande förmåga att hantera desamma.

Innevarande regeringsperiod är ett exempel på att det inte tas tillräckliga krafttag. Antalet poliser sjunker samtidigt som parallellsamhällen träder fram, och den allra grövsta brottsligheten, som sexualbrott och döds-skjutningar, når rekordnivåer. Under dagens debatt har vi hört vad som hände för bara några dagar sedan.

Detta behöver åtgärdas. Vi behöver fler poliser och bättre verktyg för att bekämpa brottsligheten, och de som döms förtjänar hårdare straff. Detta kommer att få konsekvenser för hela rättskedjan, från polis, åklagare och domstol till kriminalvård.

Herr talman! För en månad sedan gjorde jag ett studiebesök på Borås-anstalten och fick då en inblick den verklighet som Kriminalvårdens generaldirektör beskriver, nämligen platsbristen. Det råder överbeläggning, vilket innebär att interner måste dela rum. Vi kan alla fundera på vad detta kan medföra. Överbeläggningar har tidigare skapat problem. Det har förekommit rymningar, upplopp, fritagningar och gisslansituationer.

När nu antalet intagna i kriminalvården ökar är det viktigt att de resurser som krävs tillförs, vilket är en prioriterad fråga för oss kristdemokrater. Kriminalvården har ett svårt uppdrag som kommer att bli ännu svårare framöver.

Fängelser kan också vara en miljö där våldsbejakande extremism frodas. Därför är det viktigt att vi gör insatser som motverkar denna tendens.

Herr talman! Inom området vi nu debatterar har utskottsmajoriteten fyra tillkännagivanden. Tillkännagivanden är ett bra sätt för justitieutskottet att driva på regeringen. Vi ser att det behövs insatser på områden där det inte tas fram tillräckligt omfattande förslag i tid.

Tillkännagivandena berör fyra områden.

Ett är att kriminalvårdens arbete med att förebygga återfall ska förstärkas. Kriminalvårdens roll är dubbel. Dels ska den dömda avtjäna sitt straff, dels ska den som har begått brott ges möjlighet och hjälp att komma tillbaka till en vanlig tillvaro utan kriminalitet. En väl fungerande kriminalvård stärker människors möjlighet att utveckla sina egna resurser och skapa ett laglydigt liv. Att få människor att bryta med en kriminell livsstil är en av de viktigaste brottsförebyggande uppgifterna.

Ett annat tillkännagivande handlar om vikten av att ta fram ett nationellt exitprogram för personer som vill lämna det kriminella livet. Sverige har allvarliga problem med brott kopplade till kriminella uppgörelser. Gängkriminaliteten drabbar dem som bor i Sveriges utsatta områden extra hårt, och den måste därför mötas med kraft. För personer som vill lämna kriminaliteten bakom sig bör det finnas adekvat stöd. Därför bör ett nationellt exitprogram införas för personer som vill lämna det kriminella livet.

Herr talman! Både jag och utskottet ser ett behov av att det bildas en särskild enhet inom Kriminalvården som tar över ansvaret för unga som har begått grova brott. Kriminalvården har en viktig roll i att stärka arbetet med att förebygga återfall i brott, och det gäller såväl yngre som äldre personer.

Tyvärr räcker socialtjänstens insatser inte till för de ungdomar som ställer sig helt utanför samhällets spelregler. Det gäller bland annat de ungdomar som begår grova brott i gängmiljö. Denna grupp bör därför bli statens snarare än kommunernas ansvar. Syftet är inte främst att straffa utan att vidta åtgärder som ger bättre förutsättningar att lyckas än en traditionell socialtjänsts insatser.

Förutom dessa förslag har det nämnts att det i utskottet finns en majoritet för att tillkännage att vi bör öka samarbetet med andra länder för att få fler utländska medborgare att avtjäna straff i hemlandet.

Herr talman! Förutom de förslag som enligt utskottet ska vinna bifall vill jag lyfta fram ytterligare ett viktigt område. Det handlar om att det behöver tas fram en mer genomtänkt plan för Kriminalvårdens expansion och framtida fängelseetableringar.

Under den senaste tiden har problemet med platsbrist i svenska fängelser uppmärksammats. Den höga beläggningen äventyrar personalens säkerhet, ökar risken för incidenter mellan intagna och försämrar möjligheten till rehabilitering. Kriminalvården har under flera år pekat på att olika straffskärpningar innebär högre krav på Kriminalvårdens verksamhet. I ljuset av detta finns behov av att det tas fram en konkret och långsiktig plan för Kriminalvårdens expansion och framtida fängelseetablering.

Herr talman! Resurstilldelningen till Kriminalvården är viktig. Jag kan bara konstatera att vi i utskottet har debatterat – frågan berördes även under statsministerns frågestund – att Kriminalvården får mer pengar men på bekostnad av polisen. Den satsning som har sin grund i M-KD-budgeten, med tillskjutande av medel till polis och kriminalvård, får nu en förändring som innebär att Kriminalvården visserligen får mer pengar men att de som får betala är polisen.

Vi kan här säga att den politiska oppositionen tar billiga poäng. Men jag tycker att när rikspolischefen också uttrycker oro och det faktum att kostnaderna kvarstår löser vi inte problemen genom att flytta runt i budgeten. Vi behöver ta ordentliga tag så att Kriminalvården får de medel som behövs för de behov som finns. Det är lite skevt att jämföra den budget som lades fram i höstas med den vårbudget som nu har presenterats av den nuvarande styrande koalitionen. Det kanske kommer något som är mer relevant att jämföra. Den som väntar på något gott kanske får se något ytterligare.

Herr talman! Jag stöder givetvis de tillkännagivanden som utskottet har tillstyrkt och de reservationer som Kristdemokraterna har, men för tids vinnande nöjer jag mig med att yrka bifall till reservation nr 19.
(Applåder)

Anf. 80 JUNO BLOM (L):

Herr talman! Kriminalvårdens roll är dubbel. Dels ska den dömda avtjäna sitt straff, dels ska den som begått brott ges möjlighet och hjälp att komma tillbaka till en vanlig tillvaro utan kriminalitet. En väl fungerande kriminalvård stärker människors möjligheter att utveckla sina egna resurser och skapa ett laglydigt liv. Att få människor att bryta med en kriminell livsstil är därför en av de viktigaste brottsförebyggande uppgifterna.

Det är självklart att vi tillsammans ställer oss bakom att Kriminalvårdens arbete med att förebygga återfall i brott bör förstärkas. Det känns som att det är hela grundidén med Kriminalvårdens arbete. Men man kanske snarare skulle fundera över varför det arbetet inte finns på plats sedan tidigare.

Jag har inte under min tid som politiker träffat intagna, men jag har däremot jobbat med många ungdomar som har suttit inne. Jag har mött dem utifrån den roll jag hade i mitt arbete som nationell samordnare mot hedersrelaterat våld. Jag har ställt frågor till framför allt unga killar och även tjejer hur de själva ser på den tid de har tillbringat i Kriminalvården.

När de kommer ut från Kriminalvården vid dryga 20 års ålder är den bild de ger att deras liv är kört. Det spelar ingen roll vad de gör eftersom det inte kommer att ske någon förändring. Man skulle ha varit där när de var fyra fem år gamla. Där började våldet hemma hos dem. De fick problem i skolan, och tidigt kände de att de inte klarade av utbildningen. Likadant har det varit i deras närområde där de har vuxit upp.

Men det intressanta är att när de väl blivit dömda har många av dem fått insatser för att hantera deras aggressiva beteenden, men uppdraget att göra sin syster illa handlar många gånger inte om deras aggression utan om tvång från andra.

När omgivningen ser det som en fördel om en ung människa ändrar sitt beteende finns förutsättningar för dessa unga killar. Många av de unga killarna undrar vad som händer när de kommer hem och säger till familjen att de förstår att det familjen tvingade dem att göra var fel. Då undrar de hur de tas emot i familjen.

Utskottet har ett särskilt tillkännagivande om att en särskild enhet inom Kriminalvården ska fokusera på unga människor. Jag tror att det arbetet skulle kunna utvecklas till att verkligen förstå dessa unga människor även inom Kriminalvården.

Jag har också mött unga tjejer som på grund av bristande insatser har tvingats lämna sina familjer och hamnat i utsatthet, missbruk och kriminalitet. När de hamnar i fängelse känner de sig för första gången fria. Det har varit första gången de inte har varit rädda eftersom de vet att ingen i familjen kan komma åt dem där. Det är en sorglig verklighet, men det är också en möjlighet. Där har tjejerna fått en chans tack vare en god kontakt mellan dem och Kriminalvården, som kan förstå tjejerna.

Vi från Liberalerna har ställt oss bakom Vänsterpartiets motion om att stärka barnrättsperspektivet, det vill säga att ge Brottsoffermyndigheten i uppdrag att titta på barn vars vårdnadshavare är dömda.

Jag har varit inne på anstalt. Jag är ordförande i Bufff – Barn och ungdom med förälder/familjemedlem i fängelse. Jag har varit med om att barn gråter när vi går in och går ut från anstalten, inte bara för att det är en svår situation att lämna en förälder på anstalt utan också på grund av det bemötande barnen får där de känner sig näst intill skyldiga. Det är viktigt att förstå hur det känns för ett barn att ha en dömd vårdnadshavare.

Jag har också varit på anstalt med barn som inte vill träffa sin vårdnadshavare. Vi har diskuterat att det inte är lämpligt. Det är viktigt att se att det kan finnas stora skillnader.

Jag fick vid ett tillfälle ett samtal från en anställd inom Kriminalvården som var förtvivlad, som berättade att när barnet kom in kissade barnet på sig direkt när det fick se pappan. Trots det hade socialtjänsten tyckt att det var självklart att pappan skulle ha rätt att träffa sitt barn.

Förutom att Kriminalvården måste få en ökad kunskap i att bemöta barnen måste också resurser läggas på kommuner. Det här är hemligheter som barn tvingas bära i sin ensamhet. Det är hemligheter som de lär sig att inte prata med någon om.

När den vårdnadshavare som befinner sig utanför anstalten protesterar får det också konsekvenser. Jag kommer aldrig att glömma den mamma som vägrade lämna ut sitt barn från kvinnojouren. Pojken hade sett henne

bli näst intill ihjälslagen. Ändå bedömde socialtjänsten att pojken tillsammans med okända människor skulle besöka pappan när han satt frihetsberövad i fängelse.

Vi höll kvar pojken. Vi lät inte honom gå ut. Men till slut kom man med polishandräckning och tog med sig pojken. När pojken kom tillbaka tog det en vecka och sedan hade han tappat allt hår av chocken. Han har aldrig fått tillbaka håret.

Vi vet att för barn som växer upp i miljöer där det finns kriminalitet och utsatthet finns också en riskfaktor för att de själva ska hamna i kriminalitet. När vi diskuterar dessa frågor måste vi se till helhetsperspektivet i att förstå vilka insatser som krävs. Ta till exempel de unga killar på en anstalt som vill träffa en kurator, men det finns ingen. De får träffa en präst eller en imam. Det är vad som finns att tillgå.

Oavsett vilka satsningar som görs, om det är fråga om överbeläggningar och så vidare, måste vi mena allvar. Vi liberaler anser att när det gäller de unga människor som blir dömda för ett brott för första gången – många av dem har begått brott tidigare men inte blivit dömda för dem – är det viktigt att komma ihåg att de inte kommer att ändra sitt beteende om de inte får möjligheten till en förändring.

Vi liberaler ställer oss, som vi ofta gör, bakom en motion från Vänsterpartiet. Vi yrkar därför bifall till reservation 16 i betänkandet. Vi ställer oss självklart också bakom vår andra reservation och utskottets övriga förslag till beslut i betänkandet.

Anf. 81 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Herr talman! Det brukar inte gå ett anförande utan att Liberalerna talar om Europa. Det här tror jag var första gången vi inte hörde Liberalerna vädja till EU:s övermakt för att lösa Sveriges problem.

Tidigare har det handlat om den överstatliga åklagarmyndigheten – en käpphäst i justitieutskottet, där Liberalerna har fäktats länge och väl. Vi har delade meningar i den frågan. Men när det gäller fängelsekapaciteten i Sverige är det vida erkänt i denna kammare att den är ansträngd till bristningsgränsen.

Detta hänger såklart ihop med de tidigare budgetsatsningar som Liberalerna delvis har medverkat till genom att inte utgöra en ordentlig opposition så som Sverigedemokraterna har gjort. Anslagsökningen för Kriminalvården var liksom en politisk nyhet för de flesta partier förra året. Vi hade för flera år sedan, föregående mandatperiod, behövt se anslagsökningar till Kriminalvården för att möta den utveckling vi ser i dag.

Min fråga till ett EU-vänligt parti som Liberalerna, som ofta vädjar till EU:s övermakt eller EU:s samarbetsförmåga, är: Kan Liberalerna tänka sig, rent principiellt, att ställa sig bakom Sverigedemokraternas förslag om att hyra fängelseplatser i andra europeiska länder? Det var så Norge tacklade sin puckel av överbeläggning på anstalter. Även andra europeiska länder har använt sig av modellen, i detta fall i samarbete med Nederländerna.

I dagarna har Sverigedemokraterna presenterat en kraftig budgetsatsning på att hyra fängelseplatser i andra länder i Europa för att hantera den situation vi ser i Sverige i dag med överbeläggning och det våld som det kan innebära för både intagna och personal på våra anstalter.

Kan Liberalerna principiellt, som ett EU-vänligt parti, tänka sig någon form av samordning av Europas samlade fängelsekapacitet för att lösa Sveriges problem med överbeläggning?

Anf. 82 JUNO BLOM (L) replik:

Herr talman! Tack, Adam! När det gäller EU har du helt rätt – vi tror på samarbete. Vi tror inte på överstatlighet, utan vi tänker att detta kommer att gynna oss alla.

Jag fick frågan huruvida vi kan tänka oss att ha platser i andra länder. Det är klart att det är någonting man måste titta på. Här och nu säger jag varken ja eller nej. Jag har ännu inte blivit så mycket politiker att jag pratar om det jag inte kan, så jag kan säga att jag inte har tillräckligt med kunskap. Men självklart är det en fråga i ett pragmatiskt sätt att tänka.

Däremot har man hört att det har varit ganska kostsamt att ha dessa platser. Sverigedemokraterna gillar ju inte att vi betalar dyra pengar till Europa, så det måste man väl fundera över. Vi kanske ska använda de pengar som detta skulle kosta utöver vad det skulle kosta att hantera det hemma till att utveckla vår egen kriminalvård och de platserna.

Jag tänker också på det du själv anförde i replikskiftet med Linda Westerlund Snecker. Vi måste kanske börja med att fullfölja det vi beslutat om de utländska medborgare som skulle kunna avtjäna sitt straff i ett annat europeiskt land. Vi kan börja med att reda ut den delen och använda de pengarna till att bygga ut.

Men jag är pragmatiker. Självklart är detta förslag någonting vi måste åtminstone titta på.

Anf. 83 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Herr talman! Min fråga var inte ställd för att gå i konflikt på något sätt utan för att sikta framåt. Vad kan vi göra framgent för att lösa den akuta situation som den rödgröna regeringen har stort ansvar för att Sverige har försatt sig i? Det är som sagt överbeläggning på våra fängelser. Det kan få allvarliga konsekvenser, vilket har belysts av flera partier i debatten.

Jag är glad att Liberalerna har valt att ansluta sig till det tillkännagivande som finns i betänkandet om att rikta ett uppdrag till regeringen att påbörja arbetet med att se till att de samarbetsavtal som finns inom Europa också efterlevs av samtliga länder. Som jag har konstaterat har vi 3 000 utlännningar intagna på våra anstalter, alltså en tredjedel av dem som tas in. 50 av dem får sina straff verkställda i sina hemländer. Det är långt ifrån tillfredsställande. Därför är det glädjande att Liberalerna väljer att ansluta sig till den konservativa oppositionen i just den enskilda frågan.

Men detta ger såklart inga garantier. Även om Sverige skulle påbörja ett aktivt arbete finns det inga garantier för att systemet börjar fungera. Som bekant kan EU-lösningar vara krångliga, och ibland kan man stänga sin panna blodig utan att få några nämnvärda resultat.

Det som däremot har fungerat är just att hyra fängelseplatser. Då tecknas ett avtal mellan två olika länder, och man får en befintlig lösning på plats ganska snabbt.

Min uppmaning till det Europavänliga partiet är att ta med detta till arbetsbänken och till nästa riksdagsårs motionsflod. Vi får se till att samla

en utskottsmajoritet, inklusive Liberalerna, för ett förslag om att hyra fängelseplatser i andra länder. Det tror jag är en framkomlig väg för att råda bot på den akuta överbeläggningen.

Prot. 2018/19:81
25 april

Kriminalvårdsfrågor

Anf. 84 JUNO BLOM (L) replik:

Herr talman! Jag tror inte att jag har så mycket mer att tillägga till samtalet eller debatten.

Men jag tror att vi är ett pragmatiskt parti. Det är klart att vi ska titta på detta. Vi ska använda EU där det är möjligt – men inte till någon överkostnad. Framför allt är det bara att lappa och laga i stället för att ta tag i det faktiska problemet.

Först och främst ska vi se till att de som inte är svenska medborgare och kan avtjäna sina straff i sina hemländer också gör det. Vi ska bygga ut så att vi har den kapacitet som krävs.

Men självklart läser vi oss inte. Jag vill säga så här: Vi ställer oss inte bakom konservativa lösningar utan bakom pragmatiska idéer, oavsett vem som väljer att lyfta fram dem.

Anf. 85 RASMUS LING (MP):

Herr talman! ”Bättre ut” – det är kanske den bästa slogan en svensk myndighet eller kommun har. Det är Kriminalvårdens slogan, och de två orden beskriver på ett koncist sätt vad uppdraget innebär: att den som kommer ut ur fängelse ska vara bättre på andra sidan, vara mer anpassad till ett normalt liv än när den kom in.

Vi debatterade tidigare i dag en myndighet på samma spektrum, Polismyndigheten, som möter många svårigheter. Den myndighet vi diskuterar här, Kriminalvården, har också ett svårt uppdrag. Den frihetsberövar människor och håller dem inlåsta, och den har fått ett svårare uppdrag på det sättet att det är allt fler som är inlåsta.

När straffen skärps, vilket har skett för en lång rad brott, kommer fler att sitta i fängelse under längre tid. Det får förstås direkta konsekvenser för Kriminalvården. Varje dag i häkte eller på anstalt kostar flera tusen kronor. Men det är inte bara en ekonomisk fråga – långt därifrån. Det är en fråga om plats, rent fysiskt.

Vi brukar i många sammanhang tala om finansieringsprincipen. När riksdagen beslutar om förändringar på olika områden skjuter den också till pengar. När man ger kommuner ökat ansvar enligt lag skjuter man också till pengar för att de ska klara det. När det gäller detta har Kriminalvården inte fått uppräknings över tid på det sätt som den kanske borde ha fått. Man behöver resurstillskott när man får utökade uppdrag.

Häktena och fängelserna är i dag överbelagda. De flesta av oss som sitter i utskottet har säkerligen sett statistiken men också gjort besök på häkten eller anstalter och sett hur det ser ut rent faktiskt. De på plats i de olika verksamheterna får troliga med knäna, och det finns inte minst säkerhetsaspekter att förhålla sig till. Det är ju trots allt dömda personer man arbetar med.

Att det ser ut på detta sätt följer en internationell trend. Sverige är långt ifrån ensamt om att ha gjort straffskärpningar för olika typer av brott. Konsekvenserna är också likartade: Fler hamnar i fängelse under längre tid.

För en tid sedan presenterade riksåklagaren en offentlig utredning som handlar om den så kallade straffreduktionen för unga vuxna. Riksåklagarens uppdrag var att föreslå att den ska avskaffas. Man kan förstås diskutera om det är rätt eller fel, men oavsett vilket kan vi väl enas om att ett avskaffande skulle få stora konsekvenser.

I en tid när Kriminalvården är högt belastad och har stort tryck och det råder överbeläggning kommer, inte minst när det gäller unga vuxna, uppdraget att rehabilitera och göra så att man kommer ut på ett bättre sätt att bli svårare. Detta måste vi ha med oss, för det gäller inte minst de unga vuxna eller straffmyndiga barn som begått brott.

För att man inte ska fastna i kriminalitet och ägna sig åt det under hela sin vuxentid måste man få stöd. Man måste få grundläggande behörighet och gymnasieutbildning för att ha en vettig chans att klara ett hederligt liv där man försörjer sig själv med ett vanligt jobb.

Slutligen, herr talman, måste vi alla ha med oss att vi, om vi ska klara situationen genom en bättre kriminalvård och inte ha lika fullt som i dag, kommer att behöva fler anstalter. De måste ligga någonstans. På de befintliga platserna fungerar verksamheten ofta bra, men när det ska byggas nya häkten eller anstalter är det ofta motstånd lokalt. Det ligger på allas vårt ansvar att inse att om vi vill ha ökad kapacitet måste anstalterna rent fysiskt finnas någonstans.

Slutligen vill jag yrka bifall till reservation 21.

Anf. 86 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Herr talman! När det gäller kriminalvårdsfrågor har vi här några gånger repeterat att situationen med överbeläggning på våra anstalter är näst intill alarmerande. Vi har i detta betänkande ett tillkännagivande till regeringen. Det är kanske lite oklart vilket utfallet blir här i kammaren om ungefär 20 minuter.

Tillkännagivandet handlar om att regeringen måste påbörja ett aktivt arbete för att verkställa intentionen med det samarbete som finns mellan europeiska länder när det gäller att utlänningar från andra europeiska länder ska få sina straff verkställda i sina respektive hemländer. Detta arbete måste påbörjas skyndsamt.

Som jag har sagt tidigare i debatten skrevs ca 3 000 personer in under föregående år, varav ungefär 50 har fått sina straff verkställda i sina egna hemländer. Detta är en utveckling som dessutom har gått åt fel håll. Tidigare år har fler utlänningar dömda i Sverige fått sina straff verkställda i andra länder.

När den rödgröna regeringen nu sitter vid makten och allt går åt fel håll riktar vi ett tillkännagivande av en orsak. Vi gör det inte av okynne för att vi vill vara stökiga i riksdagen, utan det handlar om att utvecklingen går åt fel håll. Jag undrar på vilket sätt Rasmus Ling, som företrädare för regeringen, tycker att en reservation är motiverad mot bakgrund av vårt tillkännagivande om verkställighet i de egna hemländerna.

Anf. 87 RASMUS LING (MP) replik:

Herr talman! Jo, det handlar faktiskt om okynne när man lägger fram tillkännagivanden om saker som uppenbarligen redan pågår och är på väg. Då kan man faktiskt inte kalla det för något annat.

Jag och mitt parti tycker generellt att det är bra att vi samarbetar i Europa, till skillnad från Adam Martinens parti, som inte vill att Sverige ska vara med i EU över huvud taget. Även på kriminalvårdsområdet är det naturligtvis bra. När det gäller människor som har blivit dömda till fängelsestraff och efter avtjänat straff ska bo och verka i ett annat land, där de har sitt medborgarskap, är det jättebra om det kan lösas så att de kan avtjäna straffet i det landet. Där har vi nog inte någon skiljaktighet.

Vad det handlar om här är dock att man upprepade gånger – det är inte bara i det här ärendet, utan detta är ett mönster vi ser – riktar tillkännagivanden trots att man vet att saker kommer att hända och att arbetet pågår på Regeringskansliet. Jag kan tycka att det är beklagligt att man hanterar riksdagen på det sättet.

Anf. 88 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Herr talman! Jag noterar att Rasmus Ling, företrädare för regeringspartierna, tycker att vi i riksdagen ska vara nöjda med att utvecklingen går åt fel håll. Som jag sa i min första replik har vi haft en utveckling där färre personer får sina straff verkställda i sina hemländer, trots att åren går.

Mot bakgrund av att vi har överbeläggning på våra anstalter är detta en anmärkningsvärd utveckling. Denna utveckling har vi sett under flera år, inte bara från föregående år till i år. Den har pågått under fyra fem år i följd, från det att vi antog samarbetsavtalet inom EU 2015. Utvecklingen har år efter år gått åt fel håll.

Ledamoten Rasmus Ling påstår att det pågår ett arbete med detta inom Regeringskansliet. Det som pågår är att utvecklingen går åt fel håll. Färre personer får sina straff verkställda i sina egna hemländer. Det är klart att vi i riksdagen inte ska vara nöjda med denna utveckling, och det är väl självklart att riksdagen ska uppmana regeringen att göra det som förväntas – speciellt mot bakgrund av att vi har överbeläggning på våra anstalter och att väldigt allvarliga situationer kan uppstå där till följd av detta.

Detta arbete tål inte att dras i långbänk ett år till. Det här måste regeringen skyndsamt få att fungera bättre. Som sagt, 3 000 utlänningar är intagna på svenska anstalter, och 50 personer har fått sina straff verkställda i sina hemländer. Detta är långt ifrån tillfredsställande, och ett tillkännagivande till regeringen i denna fråga är fullt befogat.

Anf. 89 RASMUS LING (MP) replik:

Herr talman! Jag är glad över det nyväckta intresset för överbeläggningarna inom Kriminalvården från Sverigedemokraternas sida. Överbeläggningarna beror inte bara på att straffen har skärpts på en lång rad områden utan också på att vi inte har byggt nya anstalter. På de ställen där Kriminalvården faktiskt har velat bygga ny kapacitet – i södra Sverige, i Svedala i Skåne – har Sverigedemokraterna motsatt sig detta allt man har kunnat. Man har hotat med att överklaga, bildat protestgrupper och så vidare.

Var någonstans, Adam Martinen, har Sverigedemokraterna jobbat för att man ska etablera något fängelse för att bygga upp den kapacitet som behövs?

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 10.)

§ 9 Frågor om psykisk ohälsa

Socialutskottets betänkande 2018/19:SoU15

Frågor om psykisk ohälsa
föredrogs.

Anf. 90 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Herr talman! Hälsa är fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande. En god hälsa är en bred definition, och varje person är unik. Välbefinnande är både ett generellt mål för befolkningen och något som varje enskild person ska kunna känna.

Hälso- och sjukvården har till uppgift att både arbeta hälsofrämjande och ge god vård när jag blivit sjuk. Socialtjänsten finns också där och har som mål att främja människors ekonomiska och sociala trygghet, ge förutsättningar för jämlikhet i levnadsvillkor och möjliggöra ett aktivt deltagande i samhällslivet. Det civila samhället bidrar också till välbefinnande och god hälsa.

Generellt sett mår vi ganska bra i Sverige. Vi har en god folkhälsa, och den har förbättrats genom åren. Men den psykiska hälsan har inte förbättrats; den har försämrats. Det kan handla om besvär som oro, sömnsvårigheter, depression eller ångest – besvär som påverkar mitt liv under en kortare period och varav en del går över av sig själva. Men det kan också vara besvär som leder till livslång sjukdom och förändrar hela mitt liv – besvär som jag behöver kontinuerlig hjälp för att klara av.

Ungefär var tredje person som befinner sig i vårdcentralens väntrum söker för någon form av psykisk ohälsa. WHO anger att psykisk ohälsa är en av de största och snabbast växande utmaningarna för hela folkhälsan. Det är alltså en samhällsfråga att möta den psykiska ohälsan. Den drabbar unga, den drabbar mitt i livet och den drabbar den som är årsrik.

Att ge uthållig och samordnad hjälp till den som har psykisk sjukdom eller psykiska besvär är en självklar del av välfärden. Det är en del av välfärdens kärna, och man ska få del av den oavsett vem man är och var man bor. Att förebygga psykisk ohälsa är en framtidsinvestering som vi inte har råd att låta bli att göra.

Vi i socialutskottet har valt att göra frågor om psykisk ohälsa till ett eget område när vi debatterar de motioner som skrivits i höstas. Det finns anledning för hela politiken att göra psykisk ohälsa till eget område där vi enas om mål och strategier, så att vi kan bli uthålliga i det vi gör.

Kristdemokraterna står bakom samtliga sina reservationer, men för tidsvinnande yrkar jag här bifall bara till reservation 4 under punkt 2.

Vi vet en del, men sammantaget vet vi för lite om varför den psykiska ohälsan ökar. Ska vi lyckas arbeta hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande behöver vi veta mer om orsakerna. Därför har vi kristdemokrater föreslagit det. Jag tror att det är viktigt att fylla på med kunskap och ta reda på det vi kan om hälsa och ohälsa. Vi behöver se det som den samhällsfråga det är. Då blir också åtgärderna bättre.

Herr talman! Ett område där alla partier i utskottet har enats rör samsjuklighet. Det handlar om människor som har både beroendesjukdom och annan psykisk sjukdom. Att leva med beroendeproblematik är att leva med

en sjukdom. Det är inte en fråga om karaktär, utan det är en beroendesjukdom som kräver samordnade insatser av kompetent personal. Detsamma gäller vid annan svår psykisk ohälsa.

För en del människor är det alltså samsjuklighet – man har båda dessa eller kanske till och med fler sjukdomar – som man lever med. Det är en väldigt utsatt situation, där vi från det offentliga inte alltid förmår att ge den hjälp som behövs. Vi har svårt att ge stöd och behandling som hänger ihop, trots många insatser som ibland pågår under lång tid. I stället blir det för många människor med samsjuklighet ett bollande mellan verksamheter och huvudmän.

Ingen tar ett helhetsansvar, och det blir ett lapptäcke av insatser – ett lapptäcke som inte håller ihop. Ibland har det fler hål än lappar. Vi behöver många insatser som fogas till varandra. De kommer att se olika ut för olika personer eftersom behoven är unika, men gemensamt för alla är att insatserna ska hänga ihop. I dag är det stor risk för att det blir ett hål i lapptäcket. Det finns en risk för att man faller igenom. Ibland har hålet blivit så stort att man faller igenom även om man lagt en stor fin lapp i hålet. Om lappen inte hänger ihop med det övriga räcker det ändå inte.

Utskottet har enats om att frågan om samsjuklighet är mycket angelägen och att det dubbla huvudmannaskapet behöver förändras. Det ska vara en huvudman som är ansvarig för vården av personer som lider av både beroendesjukdom och psykisk ohälsa. Det är ett viktigt steg, men räcker det? Nej, inte alls. Det krävs mycket mer för att vi ska lyckas bättre och ge god vård, stöd och behandling till människor med samsjuklighet. Men att låta det dubbla huvudmannaskapet bestå tycker jag inte är ansvarigt när vi vet att det är en del av problemet.

Jag är glad över att yrkanden från oss kristdemokrater och andra partier nu har hörtsammats och att ett enigt utskott nu går fram till kammaren med detta.

För att vända den negativa utvecklingen av psykisk ohälsa är en samordnad god nära vård oerhört angelägen. Såväl den pågående socialtjänstutredningen som primärvårdsutredningen är viktiga och kommer att ha betydelse för hur vi arbetar vidare framåt.

Herr talman! Jag vill avsluta med att tacka alla i utskottet för ett gott samarbete. Ibland tycker vi olika och landar i olika förslag. Andra gånger landar vi gemensamt. Jag tycker att det är bra att vi kan göra både och i utskottet.

(Applåder)
(forts. § 11)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.53 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 10 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

UU7 Interparlamentariska unionen (IPU)

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU11 Den parlamentariska församlingen för Unionen för Medelhavet (PA-UfM)

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU10 Polisfrågor

Punkt 10 (En lokalt förankrad polis)

1. utskottet
2. res. 12 (M, KD)

Votering:

227 för utskottet

80 för res. 12

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 S, 58 SD, 24 C, 25 V, 19 L, 14 MP

För res. 12: 61 M, 1 C, 18 KD

Frånvarande: 13 S, 9 M, 4 SD, 6 C, 3 V, 4 KD, 2 MP, 1 -

Helena Lindahl (C) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 12 (Specialenheter)

1. utskottet
2. res. 14 (S, V, MP)

Votering:

183 för utskottet

125 för res. 14

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 61 M, 58 SD, 26 C, 18 KD, 19 L

För res. 14: 86 S, 25 V, 14 MP

Frånvarande: 13 S, 9 M, 4 SD, 5 C, 3 V, 4 KD, 2 MP, 1 -

Kenneth G Forslund (S) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 15 (Prioritering av olika slags brott)

1. utskottet
2. res. 17 (C)

Votering:

206 för utskottet

26 för res. 17

76 avstod

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 S, 60 M, 25 V, 1 KD, 19 L, 14 MP

För res. 17: 26 C

Avstod: 1 M, 58 SD, 17 KD

Frånvarande: 13 S, 9 M, 4 SD, 5 C, 3 V, 4 KD, 2 MP, 1 -

Camilla Brodin (KD) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 18 (Polisutbildningen)

1. utskottet

2. res. 24 (V)

Votering:

163 för utskottet

25 för res. 24

119 avstod

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 S, 25 C, 18 KD, 19 L, 14 MP

För res. 24: 25 V

Avstod: 61 M, 58 SD

Frånvarande: 13 S, 9 M, 4 SD, 6 C, 3 V, 4 KD, 2 MP, 1 -

Punkt 20 (Karriärvägar inom polisen)

1. utskottet

2. res. 28 (SD)

Votering:

230 för utskottet

58 för res. 28

19 avstod

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 S, 61 M, 26 C, 25 V, 18 KD, 13 MP

För res. 28: 58 SD

Avstod: 19 L

Frånvarande: 13 S, 9 M, 4 SD, 5 C, 3 V, 4 KD, 3 MP, 1 -

Karolina Skog (MP) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 48 (Europols mandat)

1. utskottet

2. res. 68 (L)

Votering:

228 för utskottet

19 för res. 68

61 avstod

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2018/19:81
25 april

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 87 S, 58 SD, 26 C, 25 V, 18 KD, 14 MP
För res. 68: 19 L
Avstod: 61 M
Frånvarande: 13 S, 9 M, 4 SD, 5 C, 3 V, 4 KD, 2 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU13 Kriminalvårdsfrågor

Punkt 4 (Avhopparverksamhet)

1. utskottet

2. res. 2 (C)

Votering:

282 för utskottet

26 för res. 2

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 S, 61 M, 58 SD, 25 V, 18 KD, 19 L, 14 MP

För res. 2: 26 C

Frånvarande: 13 S, 9 M, 4 SD, 5 C, 3 V, 4 KD, 2 MP, 1 -

Punkt 6 (Verkställighet av fängelsestraff)

1. utskottet

2. res. 4 (M)

Votering:

247 för utskottet

61 för res. 4

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 S, 58 SD, 26 C, 25 V, 18 KD, 19 L, 14 MP

För res. 4: 61 M

Frånvarande: 13 S, 9 M, 4 SD, 5 C, 3 V, 4 KD, 2 MP, 1 -

Punkt 22 (Uppdrag till Brottsoffermyndigheten om barn som har föräldrar intagna i anstalt)

1. utskottet

2. res. 16 (V, L)

Votering:

264 för utskottet

44 för res. 16

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 S, 61 M, 58 SD, 26 C, 18 KD, 14 MP

För res. 16: 25 V, 19 L

Frånvarande: 13 S, 9 M, 4 SD, 5 C, 3 V, 4 KD, 2 MP, 1 -

Punkt 25 (Plan för Kriminalvårdens expansion och framtida fängelse-etableringar)

1. utskottet

2. res. 19 (M, SD, KD)

Votering:

171 för utskottet

137 för res. 19

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 S, 26 C, 25 V, 19 L, 14 MP

För res. 19: 61 M, 58 SD, 18 KD

Frånvarande: 13 S, 9 M, 4 SD, 5 C, 3 V, 4 KD, 2 MP, 1 -

Punkt 26 (Hyra fängelseplatser utomlands)

1. utskottet

2. res. 20 (SD)

Votering:

250 för utskottet

57 för res. 20

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 S, 61 M, 26 C, 25 V, 18 KD, 19 L, 14 MP

För res. 20: 57 SD

Frånvarande: 13 S, 9 M, 5 SD, 5 C, 3 V, 4 KD, 2 MP, 1 -

Punkt 28 (Särskild enhet för unga som begått grova brott)

1. utskottet

2. res. 21 (S, V, MP)

Votering:

182 för utskottet

126 för res. 21

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 M, 58 SD, 26 C, 18 KD, 19 L

För res. 21: 87 S, 25 V, 14 MP

Frånvarande: 13 S, 9 M, 4 SD, 5 C, 3 V, 4 KD, 2 MP, 1 -

Punkt 30 (Utökad användning av intensivövervakning med elektronisk kontroll)

1. utskottet

2. res. 23 (V)

Votering:

282 för utskottet

25 för res. 23

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2018/19:81
25 april

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 87 S, 61 M, 58 SD, 25 C, 18 KD, 19 L, 14 MP
För res. 23: 25 V
Frånvarande: 13 S, 9 M, 4 SD, 6 C, 3 V, 4 KD, 2 MP, 1 -
Helena Vilhelmsson (C) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats
som frånvarande.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

*Frågor om psykisk
ohälsa*

§ 11 (forts. från § 9) **Frågor om psykisk ohälsa** (forts. SoU15)

Anf. 91 ULRIKA HEINDORFF (M):

Fru talman! Senast jag debatterade psykisk ohälsa i denna kammare var under den allmänpolitiska debatten i höstas. Då avslutade jag med orden: ”Vi moderater tar den ökande psykiska ohälsan på stort allvar. (...) Det brådskar att ta tag i det faktum att allt fler mår dåligt. Låt oss göra detta tillsammans.”

Det är verkligen glädjande att vi faktiskt gör detta tillsammans här i dag. Vi har två tillkännagivanden som utskottet tillstyrker och som kammaren således bifaller. Psykisk ohälsa är ett område där vi behöver kroka arm över partigränser och blockgränser. Detta är precis vad vi gör här i dag, och det är jag stolt över.

Forum for Health Policy är en ideell, oberoende tankesmedja som har som syfte att inspirera och driva på utveckling och innovation inom vård och omsorg. För en vecka sedan skrev de en debattartikel i Svenska Dagbladet. Jag hoppas att alla i kammaren läste den. Rubriken löd: ”Vi behöver en New York-plan mot psykisk ohälsa”.

Jag blev verkligen inspirerad av det nya grepp som man har tagit till i New York. Borgmästaren har gett ett uppdrag och skickat med 1 miljard kronor. Under fyra år ska man investera i olika åtgärder för att möta psykisk ohälsa. Bland annat ska hela 250 000 personer utbildas i första hjälpen för psykisk ohälsa. Det handlar också om att man ska identifiera och behandla alla gravida mödrar med depression, att man ska inrätta en organisation med 400 stödpersoner i primärvården och att ett hundratal socialarbetare och psykologer har kopplats till skolorna för att utbilda föräldrar i psykisk hälsa. Detta är bara några av de förslag och initiativ som finns. Det är totalt 54 initiativ, och dessa ska såklart följas upp noga och utvärderas.

Varför berättar jag då om detta exempel från USA? Jo, med tanke på den ökade psykiska ohälsa som finns både i USA och här i Sverige finns det ett stort behov av att låta sig inspireras att ta helhetsgrepp och ha ett nytänkande.

Vi moderater anser, precis som borgmästaren på andra sidan Atlanten, att det finns ett stort behov av en heltäckande strategi för området psykisk ohälsa. Därför, fru talman, vill jag yrka bifall till Moderaternas reservation nr 1 om en nationell strategi för området psykisk ohälsa. Vi vill att en nationell strategi bland annat ska innehålla förebyggande insatser, ett återinförande av den förstärkta vårdgaranti som tidigare fanns inom barn- och ungdomspsykiatri, förbättrade förutsättningar för samarbete mellan olika

aktörer, stärkt uppföljning och tillsyn inom psykiatrin och utökat samarbete med civilsamhället.

Jag vill säga några ord om de två tillkännagivanden som en majoritet i utskottet har kunnat enas om och som vi moderater ställer oss bakom. Jag är glad att utskottet ställer sig bakom det som från början var en alliansmotion, där stärkt tillsyn och uppföljning inom barn- och ungdomspsykiatrin föreslogs. Detta är grunden till det första tillkännagivandet. Att BUP håller en hög kvalitet i hela landet är en förutsättning för en jämlik vård inom barn- och ungdomspsykiatrin.

Det andra tillkännagivandet är extra viktigt. Det handlar om samsjuklighet, alltså när en person lider av både psykisk ohälsa och en beroendesyjukdom. För allmänheten tror jag att de stora problem som finns med delat huvudmannaskap blev väl kända när Sannes tragiska öde uppmärksammades av *Uppdrag granskning* i november förra året. Det blev fullkomligt uppenbart att en person som både lider av psykisk ohälsa och har en beroendeproblematik behöver få hjälp av en och samma aktör. Så är det inte i dag. Nu får regeringen i uppdrag att se över hur samsjuklighet kan samlas hos en huvudman. Detta är bra och verkligen på tiden.

Fru talman! Min kollega har yrkat bifall till reservation nr 4, vilket är bra. Om vi någonsin ska lyckas minska den ökande psykiska ohälsan krävs ökad kunskap om varför den ökar så kraftigt. Det är först när vi vet orsakerna till ökningen som vi kan satsa förebyggande. Och om det är något som jag verkligen hoppas att vi kommer att diskutera i utskottet och här i kammaren de kommande nästan tre och ett halvt åren är det just det förebyggande arbetet.

(Applåder)

Anf. 92 CLARA ARANDA (SD):

Fru talman! Vi har ingen plan. Den psykiska ohälsan är en av vår tids största folkhälsoutmaningar, men vi har ingen plan.

Den politiska debatten har blivit ett ekorrhjul där samma argument snurrar. Alla är överens, och ambitionerna finns: Vi måste göra något. Och det gör vi. De senaste tio åren har regeringar satsat över 10 miljarder totalt för att på olika sätt försöka stimulera utvecklingen inom området psykisk hälsa. Det är satsningar som i regel har varit projektfokuserade och kort-siktiga och där den statliga styrningen främst har verkat genom statsbidrag, nationella samordnare och olika slags överenskommelser. Det var varit försöksverksamheter, pilotprojekt, handlingsplaner och strategier – kort-siktiga och spretiga punktinsatser med avsaknad av analytiska åtgärder.

Enstaka problem observeras och ska lösas för stunden. Kvartalspolitiken är ett faktum, och ekorrhjulet fortsätter att snurra. Därför är det nu hög tid att tänka om. Komplexiteten i att möta den växande psykiska ohälsan kan inte ha undgått någon politiker.

Temporära förstärkningar är därför inte lösningen. Lösningen är en samlad och långsiktig statlig styrningsmodell, där man utgår från att den psykiska hälsan är hela samhällets ansvar och ser vikten av att samordna insatser och att arbeta tvärssektoriellt.

Fru talman! Sverigedemokraterna efterfrågar politisk konsensus, där alla partier i Sveriges riksdag för dialog och gemensamt lägger grunden för ett långsiktigt och hållbart arbete för att kunna ändra riktning och möta den stora utmaning som vi står inför.

Alla har del i ansvaret för den fortsatta utvecklingen, och med samlad kraft kan vi faktiskt göra skillnad.

Vi har sett exempel på de positiva effekter som politisk samsyn kan medföra när vi nu banar väg för att se över huvudmannaskap och lagstiftning för psykiatrisk tvångsvård och beroendevård. Det är ett oerhört viktigt beslut, som förhoppningsvis kan resultera i en samordnad reglering och en modern och diversifierad lag som förbättrar vård och hantering av personer med beroendeproblematik och svår psykisk ohälsa.

Att få följa Sanne, en ung kvinna med beroendeproblematik och psykisk ohälsa, i hennes individuella kamp i samhällsprogrammet *Uppdrag granskning* väckte starka känslor hos många av oss.

Konsekvensen blev således ett snabbt politiskt agerande som visar att politik kan vara pragmatisk och att vi kan samla majoritet för bra förslag oavsett partitillhörighet. Det inger trots allt hopp i den annars ganska cementserade och byråkratiska politiska sfären, där avsändaren många gånger väger tyngre än förslaget.

Fru talman! I början av april fick vi ta del av ny statistik från Socialstyrelsen som visar att förskrivningen av antidepressiva preparat fortsätter att öka. Den största procentuella ökningen har under de senaste åren varit bland barn och unga. Ett av hundra barn mellan 10 och 14 år fick under förra året antidepressiva läkemedel förskrivna. Förskrivningen av antidepressiva preparat har i åldern 10–14 år ökat med så mycket som 60 procent bland flickor och 40 procent bland pojkar sedan 2014. Det är en utveckling som vi inte kan acceptera.

Vi har under de senaste decennierna kunnat följa en utveckling som går mot en fortsatt ojämlikhet i hälsa och en ökning av självrapporterad psykisk ohälsa, främst bland barn och ungdomar. Det är en av många anledningar till att den psykiska hälsan måste vara ett prioriterat område, där vi också prövar nya angreppssätt och understryker vikten av insatser på alla samhällsnivåer. Utgångspunkten för detta är ett helhetstänkande, där vi inte avgränsar frågor om psykisk ohälsa till en fråga för psykiatrin eller för socialtjänsten.

Vi i Sverigedemokraterna står bakom samtliga våra yrkanden, men för tids vinnande yrkar jag bifall enbart till reservation 14.

Anf. 93 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Detta betänkande handlar om ett otroligt viktigt område, nämligen psykisk ohälsa. Men jag tänkte faktiskt fokusera på en av alla de saker som behandlas i betänkandet. Det handlar förstas om hur vi behandlar människor med beroendesjukdomar. I och med detta betänkande och i och med det riksdagsbeslut som kommer att fattas nästa vecka tar vi ett rejält steg framåt.

Svensk sjukvård är lysande på många sätt. Vi har behandlingsresultat som andra bara avundas oss. Men just vad gäller beroendesjukdomar, och framför allt när det gäller de som är narkotikaberoende, har vi oerhört dåliga resultat. Vi är på näst sista plats vid en EU-jämförelse. Det är fem gånger så många med narkotikaberoende som dör i Sverige jämfört med EU-genomsnittet. Det är bara Estland som har värre siffror än vad vi har.

Detta handlar om 1 000, ofta unga, människor som dör varje år. Det är alltså två till tre gånger fler än som dödas i trafiken. Detta beror på stora

brister som vi har haft i hur vi har behandlat människor med beroendesjukdomar. Detta är stora siffror – 1 000 döda per år. Men man ska tänka på att det bakom varje siffra handlar om en käreasta. Det kan handla om en mamma, om en pappa, om en son eller om en dotter.

Förra året hade vi ett seminarium här i riksdagen med 32 mammor som nyligen hade gett ut en bok – *De begravde sina barn*. Det är en bok om kvinnor som alla mist sina barn i drogdöden. Detta är en oerhört gripande bok som är svår att lägga ifrån sig. Efter att ha läst denna bok förstår man vidden av de stora bristerna i hur vi i Sverige behandlar människor som insjuknat i ett narkotikaberoende.

I denna bok uppmanar mammorna föräldrar att vara närvarande med sina barn för att kunna upptäcka tecken på drogmissbruk, och de vill skingra alla fördomar och tabun kring missbruket. Men de vill också allvarligt ifrågasätta den vård som vi erbjuder missbrukare i Sverige i dag.

De skriver: Många av oss upplever att myndigheters syn på missbrukarna är att om en missbrukare dör blir det ett problem mindre.

I Sverige dör fem gånger så många som i jämförbara länder i denna sjukdom. Då kan man fråga sig varför det är på det viset. Jo, det beror på att just när det gäller denna sjukdomsgrupp har behandlingen till stor del styrts av politiska beslut och ideologi och inte baserats på vetenskap och beprövad erfarenhet.

Det är framför allt två kraftfulla ideologiska låsningar som vi har haft att kämpa mot. Den ena kommer från 1970-talet. Då sa man att det är sociala missförhållanden som är orsaken till att vi har missbruk i Sverige och att om vi åtgärdar de sociala missförhållandena kommer missbruket att försvinna. Det är det som gör att vi har denna oerhört märkliga ordning i Sverige att det inte är sjukvården som har ansvar för behandlingen av denna sjukdomsgrupp utan den kommunala socialtjänsten. Det är i stort sett inga andra länder som har valt denna lösning. I detta betänkande tar vi nu ett steg bort från det.

Den andra låsningen är minst lika allvarlig, och den kommer från 1980-talet. Då trodde man att om man bara har en nollvision och ser till att narkotikan försvinner helt och hållet kommer detta inte att vara något problem. Det är det som har lett till den repressiva politik som vi har i Sverige, där vi har sagt till människor som har hamnat i missbruk och insjuknat i beroendesjukdomar: Du får sluta använda narkotika. Då löser sig dina problem.

Det är detta som man fortfarande ser i den svenska debatten.

I morse när jag slog upp Arbetarbladet och Gefle Dagblad där hemma läste jag vad det moderata regionrådet har sagt, nämligen att det är omoraliskt att starta särskilda lågtröskelmottagningar för människor med beroendesjukdomar.

Omoralliskt – det är alltså fem gånger så många som dör på grund av detta i Sverige som i andra jämförbara länder.

Det är dessa två ideologiska låsningar som har gjort att vi ligger absolut sämst till när det gäller att ta hand om denna grupp av människor. Det handlar om de människor som kanske står längst ned på samhällsstegen och som det har varit fritt fram för alla att spotta på och förakta och inte erbjuda den hjälp som de har rätt till.

Detta betänkande är ett stort steg framåt, eftersom utskottet – ett enigt utskott dessutom – nu säger att det får vara slut på detta med delade huvudmän. Det är helt orimligt att beroendesjukdomar, med tanke på den samsjuklighet som finns, ska behandlas av olika huvudmän. Ofta lyfter man fram psykisk sjukdom som en samsjuklighet. Där finns det siffror på att mellan 30 och uppåt 70 procent av alla som har en beroendesjukdom också har en annan psykiatrisk diagnos. Men det som man då glömmer är den somatiska samsjukligheten. Människor som är fast i en beroendesjukdom har nämligen även en stor andel andra somatiska sjukdomar.

Det är därför ett stort steg framåt när utskottet väljer att be regeringen att återkomma med förslag på detta område.

Det andra stora steget är att utskottet säger att vi också måste se över tvångslagstiftningen. Vi har tre olika tvångslagstiftningar som gör att det nästan är en plan i att människor ska falla mellan stolarna.

Det tredje stora steget, inte minst, är att det nu alltså är en enig riksdag som säger att farmakologisk behandling för människor med beroendesjukdomar ska vara tillgänglig i hela landet.

Det var inte så många år sedan som talare i denna talarstol sa: Ett statligt knark är också knark, och vi ska inte använda skattebetalarnas pengar för att betala knark till dem som är knarkare.

Nu tar vi ett stort steg framåt, och det känns oerhört skönt. Detta är ett viktigt steg. Min förhoppning nu är att regeringen snabbt svarar upp mot detta, tillsätter de utredningar som behövs och ser till att det inte bara blir ett tillkännagivande i Sveriges riksdag utan att det dessutom blir lagförslag som innebär konkreta förändringar.

Detta är dock inte nog. Det kommer att behövas ytterligare förändringar. Min och Centerpartiets förhoppning är att detta nu kan bli ett steg mot att vi säger: Även människor med beroendesjukdomar är värda behandling baserad inte på politisk ideologi och politiskt tyckande utan på vetenskap och beprövad erfarenhet. Det är nämligen den här gruppen värd.

Jag står bakom Centerpartiets samtliga reservationer, men för att spara tid yrkar jag bifall enbart till reservation nr 4. I övrigt yrkar jag bifall till utskottets förslag.

(Applåder)

Anf. 94 KARIN RÅGSJÖ (V):

Fru talman! Tack för ett strålande anförande, Anders W Jonsson! I vissa frågor kan man liksom kroka arm och gå framåt, och det är i just en sådan här fråga vi ska göra det. Jag blev alldeles tagen!

Resurser, egenmakt, snabb vård och rehabilitering som leder framåt – det är det människor som lider av olika typer av psykisk ohälsa ska få, inte sant? Så är det inte i dag. 50 procent av dem som vårdas för beroende har även psykisk ohälsa. Precis som Anders sa har det varit decennier av marginalisering av människor med beroende, och specifikt av människor med beroende och psykisk ohälsa. Det innebär att detta är en grupp som har väldigt svårt att känna hopp och framtidstro.

Fru talman! Det är fantastiskt att vi har tagit fram de här förslagen – de här viljeytringarna – tillsammans. Det måste jag säga. När man har sett i runda slängar tusen döda missbrukare, år efter år, måste man göra någonting. Och dagens beroendepolitik motsvarar inte forskning och evidens.

Precis så är det. Det har inte heller tillförts tillräckligt med resurser till beroendevården eller psykiatrin, fru talman.

Grundstenen för att möta psykisk ohälsa och beroende är välfärd som är solidariskt finansierad – och som vänsterpartist säger jag självklart att det inte ska vara vinster i välfärden – men givetvis även vård och behandling utifrån forskning och synsättet att jämlik hälsa ska ges till de personer som står längst bort. Så har det inte varit för de mest utsatta, och det är dags för dem nu. Vi hoppas på en uppräckning specifik i Gävleborg samt i andra delar av Sverige.

Vi behöver också en psykiatri som tar ansvar för beroende med psykiska diagnoser och psykisk ohälsa. Det har egentligen ingen hindrat psykiatrin att göra – den har bara inte gjort det, på grund av ett förhållningssätt inom både socialtjänsten och beroendevården.

Lagändringar räcker dock inte. Vi hoppas ju nu att det blir en lagändring när det gäller huvudmannskapet, men det kommer inte att räcka. Det behövs också en förändring i attityden gentemot människor med beroende. De ska ha rätt till jämlik hälsa och insatser som grundar sig på forskning, för – och det säger jag igen – så har det inte varit. Väldigt många har suttit och rört runt i sin egen lilla gryta, fru talman, när det gäller vilka typer av insatser det ska vara. Välfärden måste nå dem som är mest utsatta. Vi måste prioritera välfärden, inte skattesänkningar för dem som har det bäst – det vill jag också poängtera.

År 1995 genomförde vi psykiatrireformen, ni vet. Intentionen var att människor skulle ut i samhället. Detta stod alla bakom, och man måste säga att det var en fantastisk tanke. Men det måste också finnas politiska muskler i den här frågan, för att ge adekvat vård till de här personerna. De behöver samtal, bra boende, social samvaro, på sikt jobb och så vidare. Det handlar om att ge hopp, och att det inte blev så för alla dem som skrevs ut från institutionerna är uppenbart.

Egenmakt och inflytande tycker vi är nyckelord för människor som drabbas av psykisk ohälsa och psykisk sjukdom. Det är oerhört viktigt att de som söker vård inom psykiatrin – oavsett om det är på öppen avdelning, låst avdelning eller inom primärvården – vet sina rättigheter. Vi vill ta fram en rättighetskatalog för personer som söker vård för psykisk ohälsa. För personer med psykisk sjukdom behöver det finnas tydliga och väldigt adekvata riktlinjer, och de ska implementeras. Det vore väl bra? Vården ska nämligen vara sammanhållen och likvärdig runt om i Sverige. Den ska finnas på plats, fru talman. Det har vi sagt i vår reservation nr 3, som jag yrkar bifall till.

Psykologförbundet uppger att 33 procent av Sveriges vårdcentraler varken har anställd psykolog eller vårdavtal med privatpraktiserande psykolog. De kanske i och för sig har kuratorer som har gått steg 2-utbildning och så vidare, men vi tycker att det här är ganska alarmerande. Det gör nämligen tillgången till psykologisk behandling väldigt ojämlik. De som behöver hjälp i dag kan ju köpa den på stan om de har lite fetare plånbok, så att säga – bättre ekonomi och så vidare. Då blir det en klassfråga vilka som får de här samtalen. Tittar man in i psykiatrin i dag ser man att det kan vara så olyckligt att den som har haft exempelvis en psykos eller liknande – det är ju ett allvarligt tillstånd – och varit tvångsinlagd under kanske en vecka får tillgång till tre samtal inom psykiatrin, detta i Stockholm. Det är liksom inte till fyllest; det kan man väl ändå säga.

Prot. 2018/19:81

25 april

*Frågor om psykisk
ohälsa*

Sedan är det också så här: En del patienter nekas omedelbar hjälp för akut psykisk sjukdom som självmordstankar eller psykostillstånd, trots att detta är livshotande tillstånd. Detta innebär stora risker för personer som mår så dåligt. Vi vet också i dag, fru talman, att djup depression kan vara en dödlig sjukdom. Vi vill att det ska göras en översyn av vårdgarantin för psykiatriska diagnoser och föreslår åtgärder för att just de med allvarliga tillstånd ska kunna tas in direkt. Det är oerhört viktigt, fru talman. Det finns många berättelser om personer som inte har fått akut hjälp när de verkligen har behövt det.

Många inom de barn- och ungdomspsykiatriska verksamheterna inom regionerna upplever själva att deras uppdragsbeskrivningar är väldigt luddiga och vaga. Det finns inga gränsdragningar mellan BUP, barn- och ungdomspsykiatri, och övriga instanser. Det skapar också en förväntan på BUP och vad man ska kunna göra med väldigt komplexa patienter. Det krävs resurser, och de resurserna kanske inte alltid finns. Vi vill att regeringen tillsätter en utredning som presenterar förslag för hur en nationellt samordnad vård för de mest utsatta och vårdkrävande barnen inom psykiatri kan utformas, fru talman. De barnen far nämligen väldigt illa i dag. De får inte det de behöver.

Jag måste också passa på att i den här salen ställa en fråga till den nya konstellationen regeringen, bestående av Socialdemokraterna och Miljöpartiet, och förhandlingsparten Liberalerna och Centerpartiet. Ni har ju tagit bort 90 miljoner, är det väl, från området psykisk ohälsa. De pengarna har i stället lagts på Apotek Produktion & Laboratorier AB i vårändringsbudgeten. Det hör ju ihop, kan man tycka, och jag tycker att det var lite märkligt. Men ni kanske har ett svar, och det vore underbart att få höra det i så fall. Vi blev nämligen lite förvånade. Det här är ju ett prioriterat område, inte sant?

Fru talman! Vi har många reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall enbart till reservation 3 och avslag på övriga motioner i ärendet.

Anf. 95 LINA NORDQUIST (L):

Fru talman! Jag är övertygad om att varje människa som drabbas av svår sjukdom behöver god vård och stöd att få tillbaka sitt eget liv och sin frihet. Det var inte bättre förr, fru talman, men vi har heller inte gjort tillräckligt än.

Fru talman! Varje gång jag hör människor berätta om sina liv med psykisk ohälsa och psykisk sjukdom, eller när jag träffar någon som oroar sig för och lever nära någon som de tycker om och som inte mår bra, slår det mig hur otroligt ömtålig man blir av psykisk sjukdom. Vi blir mycket ömtåliga, vi människor. Samtidigt slår det mig vilken otrolig skillnad det kan göra att få god vård och ett gott stöd där vi som patienter vet vem som är ansvarig, vem vi ska fråga när vi undrar någonting eller känner oss otrygga och vad vi kan förvänta oss.

Vi liberaler, fru talman, har ett antal förslag om just sådana förbättringar, som jag står bakom.

Beroendesjukdom är ju ingenting en människa väljer, lika lite som vi kan välja att låta bli att bryta lårbenshalsen eller välja att få eller inte få diabetes eller parkinson. Majoriteten av de människor som drabbas av beroendesjukdom, fru talman, lider också av en annan, bakomliggande sjukdom.

Sjuka människor ska inte bollas runt. Sjuka människor ska inte puttats som pingpongbollar mellan kommuner och regioner. Sjuka människor ska få vård – det är inte svårare än så. Därför behöver ansvaret för beroendevården självklart överföras till hälso- och sjukvården.

Det är ett viktigt beslut vi har framför oss i kammaren. Jag är väldigt glad över att det är ett gemensamt beslut och att vi har valt att äntligen ta detta steg. Jag tror att det betyder mycket för människor. Det är en knapptryckning för oss, men för vissa människor kan det förändra hela deras liv.

Jag är också glad över att vi väljer att säga just att vi är hela människor, med allt vi bär med oss i form av sjukdomar, friskhet och nära och kära, oavsett vilken sjukdom det gäller och oavsett vem vi råkar vara släkt med. Detta måste naturligtvis också gälla oavsett var i landet vi bor.

Det är viktigt att regeringen får i uppdrag att se över hur läkemedelsbehandlingen kan bli jämlik var vi än är skrivna. Rätt läkemedel kan göra hela skillnaden. Detta gäller naturligtvis all psykiatrisk vård, inte bara sådan som gäller beroende utan oavsett sjukdom.

Jag minns när jag för länge sedan läste psykiatri och hörde om när ett fungerande läkemedel för första gången upptäcktes som, i alla fall någorlunda, hjälpte mot schizofreni. Läkemedlet var så efterlängtat att det döptes efter en känd magiker och trollkarl, Truxa. Jag tror att det är så det kan kännas att lida av en mycket svår psykisk sjukdom och äntligen få sin hjälp.

Just därför är det helt oacceptabelt att vissa människor träffar en trollkarl som kan dra en kanin ur hatten medan andra människor, fru talman, träffar en person som inte har någon kanin att dra upp. Detta beror på var vi bor. Det får inte vara så. Det får inte gå till så.

Vi liberaler accepterar inte detta. Därför yrkar jag bifall till vår reservation 2, som kräver att vården inte ska vara ett postkodlotteri.

Vi vill införa psykiatricentrum som är nationellt styrda. Vi vill ha en nationell psykiatrisatsning. Var vi än bor ska vi kunna lita på att det inte finns maskor att falla genom. Stödet och den goda vården ska finnas där var vi än är skrivna.

För ett barn, fru talman, är psykisk ohälsa ännu mer påtaglig, obegriplig och drabbande än vad den är för oss vuxna. Barnen måste få tidig hjälp, och detta kräver naturligtvis tidig upptäckt. Därför är det en viktig del av januariavtalet att elevhälsan ska stärkas och att vi skapar en ny vårdform där patienter snabbare får hjälp vid psykisk ohälsa, innan de hinner bli ännu sjukare.

Jag är glad över att överenskommelsen innebär att psykiatrin stärks och att vi upprättar ett mål om köfri barn- och ungdomspsykiatri, som vi sedan naturligtvis måste jobba hårt för att uppnå. Jag är övertygad om att det inte finns någon quickfix – här behöver såväl barn- och ungdomspsykiatri som skola, föräldrar och socialtjänst vara en del. Det finns inga lätta vägar mot målet.

Jag är också väldigt glad över att Liberalernas, Centerpartiets, Moderaternas och Kristdemokraternas förslag ser ut att bli verklighet. Kvaliteten måste stärkas i barn- och ungdomspsykiatri genom att vi stärker tillsynen och uppföljningen. Detta tror jag är en mycket viktig nyckel.

Jag hade även velat att vi tog reda på mer om varför den upplevda psykiska ohälsan ökar så kraftigt; det skulle ha gjort den enklare att mota och

förebygga. Men det var för många partier som sa nej och – än så länge – för få som valde att säga ja.

Det är ändå skönt att vara försiktigt glad när man pratar om något så eftersatt och allvarligt, fru talman, för det börjar röra på sig. Vi har mycket kvar, men jag tror att vi tillsammans kan nå väldigt långt. Jag tror också att detta kan vara en av de första snöbollarna och att vi när den rullar och blir allt större kommer att le när vi tittar på den.

Anf. 96 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S):

Fru talman! Psykisk ohälsa kan drabba oss alla, oavsett om det beror på sjukdom, missbruk eller en för tuff social situation eller arbetsmiljösituation.

Om eller när någon drabbas är det viktigt att den redan tidigt kan få hjälp av läkare, psykologer, kuratorer eller annan relevant personal.

I medier har det lyfts fram hur personer hamnar mellan stolarna och inte får den vård de behöver utan skickas fram och tillbaka. Vi har fått berättat hur fasansfullt det kan vara både för den som drabbas och för de nära och kära runtomkring.

Regelverk och lagstiftningar krockar om man har flera sjukdomar. Det kan vara så att man har såväl ett missbruk och en beroendesjukdom som en psykisk sjukdom – det vi brukar kalla samsjuklighet. Det kan vara extra problematiskt att få den hjälp man behöver om man har flera sjukdomar. Den sjuke får hjälp för den ena sjukdomen. Personen mår kanske bättre efter ett tag och skrivs ut och skickas hem, för då anser vården att personen är färdigbehandlad. Men då har man inte fått hjälp med den andra sjukdomen. Risken är att personen åter blir sjuk, och då kanske sjukdomssituationen blir än värre.

Vi socialdemokrater tycker att den som är sjuk – oavsett om man fått sjukdomen genom dålig arbetsmiljö eller om man har en psykisk sjukdom eller en beroendesjukdom – måste få hjälp, oavsett vem som har ansvaret. Vi vet också att det faktiskt går att kroka arm och behandla personer samtidigt. Många vittnar ju om att det börjar med psykisk ohälsa, som gör att man startar sitt beroende av droger.

Fru talman! Regeringen fortsätter sitt arbete utifrån den nuvarande strategin för området psykisk hälsa. Som framgår av vårt betänkande har avsevärda satsningar gjorts på detta område. Under 2018 avsattes 1,7 miljarder för insatser som skulle gå till området psykisk hälsa.

Det som många glömmer bort är att vi måste se till att det finns kompetent personal som kan och vill jobba inom elevhälsan, psykiatrin och missbruksvården. Vi måste se till att personalen får rätt förutsättningar att göra ett bra jobb och att det blir lite mer status att jobba inom psykiatrin och missbruksvården, oavsett om den bedrivs i kommunen, regionen eller landstinget.

Vi måste också våga titta på hur de olika ersättningssystemen fungerar så att vi gör rätt saker – inte bara det som blir en extra pinne i statistiken som kan redovisas så att man kanske får en bättre ersättning just för den insatsen.

I den överenskommelse som träffades mellan Centerpartiet, Socialdemokraterna, Liberalerna och Miljöpartiet anges att psykiatrin och elevhälsan ska stärkas och att ett mål om köfri barn- och ungdomspsykiatri ska

slås fast. Detta har också Sveriges statsminister sagt i sin regeringsförklaring. Psykiatrin ska också byggas ut, och vi ska utreda en ny vårdform för patienter med lättare psykisk ohälsa.

SKL och staten ska sluta ett avtal om ett större statligt ansvarstagande med ökande resurser för att bland annat stärka elevhälsans främjande och förebyggande arbete, motverka mobbning och göra särskilda satsningar riktade mot riskpersoner.

Ibland låter det som om ingenting görs, men så är inte fallet. Det finns goda exempel på sådant som görs väldigt bra och på rätt sätt, men det är inte alltid de bästa som lyfts fram. Men självklart måste mer göras. Det som måste vara i fokus är att den som lider och drabbas av psykisk ohälsa ska få rätt hjälp och så tidigt som möjligt. Men man måste jobba mer förebyggande för att fler ska få en bra psykisk hälsa.

Fru talman! Det behövs mer forskning, kunskap och förståelse, för det ökar möjligheten till rätt vård och omsorg efter behov. Det är inte alltid den som lider av psykisk ohälsa som står längst fram på barriaderna och ropar högst på vård och hjälp. Många vågar kanske inte ens prata om det eller söka den vård de behöver, för det är lättare att prata om och få förståelse för en nyopererad åkomma eller ett brutet ben än att prata om att man lider av en psykisk ohälsa, oavsett orsak.

Även om jag tycker att det har blivit bättre över tid har vi alla ett ansvar för att det blir lite mer lika, att vi tar den psykiska ohälsan och dess konsekvenser på allvar precis som vi gör med andra sjukdomar.

Fru talman! Vi har haft seminarium i riksdagen, och jag har själv varit ute på många ställen där man jobbar för fullt och på många olika sätt för att förbättra den psykiska hälsan och hjälpa dem med psykisk ohälsa. Det som behövs är mer samordning, mer förebyggande, tidiga insatser och behandlingar som går att få i hela landet.

För oss socialdemokrater är satsningar på vår gemensamma välfärd och de här sakerna viktigare än stora skattesänkningar för redan rika.

Avslutningsvis, medan rösten håller, yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut.
(Applåder)

I detta anförande instämde Roza Güclü Hedin (S).

Anf. 97 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Jag har en modest fråga till regeringsföreträdaren om den besparing på 90 miljoner som ni socialdemokrater har gjort tillsammans med Miljöpartiet, Liberalerna och Centerpartiet på området psykisk hälsa. Jag måste säga att jag blev lite förvånad. Det står tydligt angivet i vårändringsbudgeten att pengarna har lagts som ett kapitaltillskott till Apotek Produktion & Laboratorier AB.

Jag vet, fru talman, att Ann-Christin har en ansträngd röst nu, men jag hoppas ändå att hon kan svara på hur ni tänkte med de 90 miljonerna.

Anf. 98 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik:

Fru talman! Tack, Karin Rågsjö, för frågan! Jag kan inte svara på frågan med hundra procents säkerhet. Men Karin Rågsjö liksom jag hade önskat något annat än den budget som gick igenom förra året. Det blev ju så mycket mindre pengar. Jag är lite osäker på om det Karin Rågsjö frågar

om är den pott som inte hade använts tidigare. För att kunna presentera en budget med de pengar som behövdes togs pengar bort som inte hade använts. Jag tror, utan att vara till hundra procent säker, att det är den potten som man ser i budgeten. Jag kan gärna återkomma när jag har dubbelkollat med regeringen.

Anf. 99 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Jag tycker att det låter lite märkligt att regeringen och Socialdemokraterna, som Ann-Christin Ahlberg representerar, valde att ta bort just pengarna för bekämpning av psykisk ohälsa, som är ett tickande problem, och att pengarna inte hade gått åt. Men, fru talman, jag ser fram emot Ann-Christins svar när rösten har kommit tillbaka och kontrollen är gjord.

Anf. 100 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är en relevant fråga. Självklart ska jag ta reda på hur det är, så att Karin Rågsjö får ett riktigt svar.
(Applåder)

Anf. 101 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag välkomnar alltid – det vet ledamöterna – att både för- och efternamn används, för det är ju vad som är sagt.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 2 maj.)

*Grundläggande om
utbildningen, Lärare
och elever och Över-
gripande skolfrågor*

§ 12 Grundläggande om utbildningen, Lärare och elever och Över- gripande skolfrågor

Utbildningsutskottets betänkande 2018/19:UbU8
Grundläggande om utbildningen,
Utbildningsutskottets betänkande 2018/19:UbU9
Lärare och elever och
Utbildningsutskottets betänkande 2018/19:UbU10
Övergripande skolfrågor
föredrogs.

Anf. 102 PIA NILSSON (S):

Fru talman! ”Det ska lysa ur barnens ögon av nyfikenhet, förväntan, av lust att lära, av engagemang mot krig och orättvisor i världen. Det borgar för en bra start i livet.” Dessa tänkvärda ord kommer från en skolchef som jag hade glädjen att få samarbeta med tidigare. Och visst lyser det ur många barns ögon i skolan i dag.

Undersökningar från Göteborgs universitet visar att eleverna trivs bra eller till och med väldigt bra i skolan, med skolarbetet, med sina klasskamrater och med lärarna. Resultatet förvånar säkert många med tanke på allt prat om hur stökigt det är i skolan, om bristen på respekt för lärarna och hur lite eleverna lär sig.

Den gängse bilden av svensk skola i dag är hårt vinklad och högst onyanserad. Verkligheten är så mångfasetterad och svår att gestalta i en samlad, rättvisande beskrivning. Men en skola i förfall är en nidsbild som varken lärare eller skolledare känner igen sig i, för mitt i alla livliga diskussioner, fru talman, om skolans brister får vi inte glömma allt som faktiskt fungerar väldigt bra. Eleverna har en demokratisk kompetens och ett kritiskt tänkande – egenskaper som förvisso inte låter sig mätas på en betygsskala från A till F men som utgör fundament i en demokrati.

Det här förringar inte på något sätt de skolledare och lärare som upplever en hopplöshet i sin arbetssituation, som blir hotade på jobbet eller av andra skäl känner uppgivenhet. Deras röster är odiskutabelt viktiga. Men det ligger en fara i när en debatt blir så oerhört polariserad att inga nyanser längre är tillåtna. Utrymme måste även ges för entusiastiska och visionära röster att höras, annars riskerar bilden av en havererad skola att ersätta verkligheten.

Fru talman! Det finns problem i skolan, problem som dessvärre har funnits under en ganska lång tid. PISA-mätningen från 2012 visade att svenska elevers kunskapsresultat sjunkit oroväckande mycket sedan 2002, och 2014 kom en larmrapport från OECD om att svensk skola blivit alltmer ojämlig.

Regeringen tillsatte 2015 en skolkommission bestående av forskare, skolledare, lärare och andra viktiga funktioner för skolan med uppdraget att under två år identifiera brister, analysera orsakerna och ta fram långsiktiga och hållbara lösningar.

Kommissionen har identifierat oroväckande svagheter på systemnivå, till exempel brister i ansvarstagande hos många skolhuvudmän, problem i lärandemiljön och bristande förutsättningar för professionsutveckling. Det mest alarmerande är dock att svenska skolans stolta flaggskepp – alla elevers lika tillgång till utbildning – har tappat styrning.

Men trots många brister finns även styrkor, enligt kommissionen. Vårt skolsystem är väl utbyggt från förskola till vuxenutbildning, relationerna mellan elever och lärare är goda och de allra flesta elever trivs bra i skolan. De har en demokratisk kompetens och uppvisar mycket goda resultat i engelska.

Kommissionen har också presenterat en rad olika lösningar. Det handlar om allt från stärkt statligt stöd och mer fokus på undervisning till 6 miljarder per år just för en likvärdig skola. Min kollega Linus Sköld kommer att utveckla detta mer i sitt anförande.

Regeringen har inte suttit med armarna i kors. Från dag ett när vi tillträdde har resurser till skolan haft högsta prioritet. Nu ser vi att kunskapskurvan försiktigt börjar vända uppåt. Vi ser att fler lärare har återvänt till läraryrket och att barngrupperna har blivit mindre.

I dag arbetar 28 000 fler i skolan jämfört med när Moderaterna regerade landet. Det är vi stolta över men inte helt nöjda med. Därför spänner vi nu bågen ytterligare tillsammans med Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna och fortsätter vårt enträgna arbete. Glädjande nog finns flertalet av Skolkommisionens lösningar med i vår överenskommelse.

Fru talman! Att lära barn att de flesta grundläggande kunskaper kräver tid är en av skolans svåraste uppgifter i dag. Det är inte gjort i en handvändning att avkoda alfabetet eller förstå divisionens konst. Att lära sig ett nytt språk tar tid. Några genvägar finns inte.

Uthållighet, tillit mellan lärare och elever och undervisning av hög kvalitet som möter elevernas behov av stöd och utmaningar utgör själva stommen i arbetet. Lägg så till ett nära samarbete med både elevhälsan och föräldrarna, för när eleverna mår bra brukar de goda resultaten inte låta vänta på sig.

Den kanske viktigaste nyckeln till framgång är att lärarna får mer tid till undervisningsarbetet. Regeringens förslag om 475 miljoner till lärarassistenter som kan avlasta är en viktig åtgärd.

Det är ju i mötet mellan elev och lärare som engelskans oregelbundna verb ska förstås och logiken i andragsgradsekvationer göras begriplig. Det är i mötet mellan lärare och elev som kunskaper processas och slår rot. Det är i detta möte som eleven blir sedd och bekräftad och ges chansen att lyckas.

Forskningen visar entydigt, fru talman, att den starkaste skyddsfaktorn för att barn och ungdomar inte ska riskera att hamna i missbruk, kriminalitet och arbetslöshet är att de klarar sin skolgång. Då behöver alla goda krafter samarbeta och hjälpas åt så att våra barn och ungdomar får växa i kunskap och bildning.

Fru talman! Det oroar mig när många lärare och rektorer vittnar om en ”kundmentalitet” som vuxit fram bland elever och föräldrar. Lärare och skolor ses som något man kan reklamera och byta ut om man inte är nöjd.

Men skolan är ingen butik. Skolans innehåll är inte något som erbjuds intresserade kunder på en marknad. Skolan är vår viktigaste kulturinstitution som har till uppgift att skapa förutsättningar för en samhällsgemenskap och dess utveckling. Sådana värden går inte att köpslå om på en marknad.

Om utbildning reduceras till en produkt på en marknad och elever och föräldrar förvandlas till kunder går något väsentligt förlorat. Det är gott och väl att elever och föräldrar har möjlighet att byta skola, men det gör dem inte till kunder.

Fru talman! Ena stunden är vi överens över partigränserna om att avlasta lärarna arbetsuppgifter. I nästa stund bevittnar vi hur en majoritet i utbildningsutskottet lägger ytterligare sten på bördan genom ett förslag om att införa skriftligt ordningsomdöme för alla elever på högstadiet och gymnasiet.

I en insändare i tidningen Skolvärlden i början av april i år skriver fyra Huddingeelever följande: ”Tro oss, elever som betar sig illa i skolan är medvetna om detta och ofta är de stökiga av en anledning, kanske inte ens en anledning som är deras fel. Att få omdömen som inte påverkar meritvärdet kommer utan tvekan att stressa de som inte behöver oroa sig om ett dåligt omdöme samtidigt som det kommer att ignoreras av de elever vars problem ska ’lösas’ med detta betyg.”

Vi socialdemokrater håller med Huddingeeleverna. Vi vill inte heller ha några skriftliga ordningsomdömen. Lärarfacken och skollidarna vill inte ha det och inte heller Marcus Samuelsson, professor i pedagogik. Han hänvisar till forskning som visar att om elever upplever skolan som en meningsfull plats att vara på kommer de flesta att vilja vara där och bete sig på ett rimligt sätt.

Trots kritik från elever, lärare och forskare framhårdar de borgerliga i sin tro på att ett ordningsomdöme är vad som krävs för att skapa trygghet och studiero på högstadiet och gymnasiet. Det finns en mängd skäl, fru talman, till att vi anser att ordningsomdömen inte ska införas:

1. Vi kommer inte att nå de stökiga eleverna, som sannolikt inte kommer bry sig om omdömet.
2. De administrativa bördorna för lärare ökar, vilket ger mindre tid för varje elev.
3. Eleverna riskerar att inte öppet våga ifrågasätta lärare med risk för att få ett dåligt omdöme.
4. Nio av tio rektorer uppger att ordningsregler, samtal, stöd och förebyggande arbete är viktigare än disciplinära åtgärder.
5. Vi har i januariavtalet kommit överens med Miljöpartiet, Centern och Liberalerna om att ta fram en nationell plan för trygghet och studiero. Låt oss lägga krut på det arbetet och lägga symbolpolitiken åt sidan!

Därför yrkar jag bifall till reservation 24 i betänkande UbU8.

Till sist, fru talman: För oss socialdemokrater är en skola där alla elever, oavsett bakgrund, kan lyckas hörnstenen i det starka samhället. Sverige har tidigare haft ett av de mest högpresterande och jämlika skolsystemen i världen. Dit ska vi igen.

Då krävs fokus på kunskap och bildning, trygghet och studiero och höga förväntningar på alla barn. Det ska lysa ur barnens ögon. Det ska lysa av nyfikenhet, förväntan och lust att lära. Det ska lysa av engagemang mot krig och orättvisor i världen.

Det ska lysa ur alla barns ögon, oavsett bakgrund och uppväxt. Den lyskraften kommer att göra den fortsatta livsresan betydligt ljusare.
(Applåder)

Anf. 103 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! I skolan läggs grunden för att kunna skapa sig ett bra liv och för att kunna förverkliga drömmar. Utan en fungerande skolgång och godkända betyg är det svårt att göra någonting av sitt liv.

I dag ska vi diskutera tre olika betänkanden. Alla tre är stora betänkanden, så det är svårt att välja vad man ska fokusera på. Skolans område är ju väldigt stort.

Om man bildar sig en uppfattning om hur svensk skola fungerar baserat på det man ser i medierna är det lätt att tro att allting är nattsvart: Det finns ingen skola som fungerar, och det är stök och oro överallt.

Men den bilden stämmer inte riktigt. I dag kom Skolverket med en undersökning som visar att nio av tio lärare faktiskt trivs i skolan. Det är inte riktigt den bilden man får när man läser tidningen.

Tack vare alliansregeringens reformer vände resultaten uppåt. Men vi kan inte vara nöjda med vårt PISA-resultat i dag. Tyvärr är den förra mandatperioden, de fyra åren, förlorade år på skolans område. Allting landade i Skolkommissionen som egentligen inte kom med något annat än fler utredningsförslag. Och väldigt lite av det har hunnit bli verklighet.

Det är ändå viktigt att i debatten också lyfta fram det som faktiskt fungerar bra. Det finns lärare och elever som har en trygg och bra arbetsmiljö och skolor där elever lär sig det de ska och som faktiskt fungerar väl. Det skulle jag vilja säga gäller de allra flesta skolor.

Fru talman! Ett annat viktigt men väldigt tråkigt ämne är hedersförtryck. Det är ett vedervärdigt fenomen som tyvärr växer sig allt starkare. Det finns stora problem i olika områden. Skolans värld är tyvärr inte fri från fenomenet. Medierna har uppmärksammat att ett antal skolor delar upp sina undervisningsgrupper baserat på kön. Det är ett fenomen som borde få ett slut, och det ganska omedelbart.

Det har tillsatts en utredning. Men den har ett bredare uppdrag än att bara titta på det här. Det innebär att det kommer att ta tid innan det kommer några konkreta förslag. Vi anser att det borde lösas mycket snabbare. Man ska inte kunna dela upp barn baserat på kön, annat än om det sker på en pedagogisk grund. Då ska det dessutom vara tillfälligt. Det är ingenting man ska göra hela skoldagar eller i ett ämne hela tiden. Det behövs snabbare åtgärder på det området.

Fru talman! I svensk skola i dag finns ett begrepp som inte borde finnas. När jag hörde det första gången kände jag att det inte hör hemma i svensk skola. Det är ordet "hemmasittare". Det är elever som under en längre tid inte går till skolan trots att de har skolplikt eller är inskrivna på gymnasiet. Det är visserligen en frivillig skolform, men det är allvarligt när elever stannar hemma från den utbildningen också.

Kalla fakta uppmärksamade problemet ganska nyligen. Man tog hjälp av SCB, och enligt deras beräkningar handlar det om ca 5 500 elever som är hemmasittare. Det är elever som har långvarig frånvaro. Det är tragiskt eftersom det finns många tråkiga skäl till att de är hemma. Men förutom det innebär det att de inte får den utbildning som de har rätt till och behöver.

Det finns flera skäl till att man väljer att stanna hemma. Det kan handla om att man inte får det stöd man behöver. Det kan också handla om mobbning. Det finns mer att göra för att se till att skolorna verkligen arbetar med mobbningsprogram som fungerar och som det finns forskning och beprövad erfarenhet bakom. Arbetet ska också följas upp och utvärderas. Från moderat håll vill vi att Skolverket gör ytterligare en stor satsning på att fokusera på vad som behövs och vad som fungerar, så att skolorna kan känna sig trygga med att det de gör också gör skillnad.

Just hemmasittare har jag haft en interpellationsdebatt med utbildningsministern om ganska nyligen. En utredning har tittat på olika förslag kring hemmasittare. Tyvärr anammade inte regeringen deras förslag i någon större utsträckning.

En fråga som man lyfte fram som viktig och som även remissinstanser har lyft fram som viktig är nationell statistik när det gäller frånvaro. Hur vet vi att vi gör rätt saker om vi även från nationellt håll vidtar en massa åtgärder för att komma till rätta med problemet men inte följer upp hur det går? Vi behöver nationell statistik för att kunna följa upp, för att hitta de goda exemplen och för att kunna sätta in insatser där det inte ser bra ut.

Fru talman! I slutet av förra mandatperioden besökte vi moderater som då satt i utbildningsutskottet 30 skolor som alla förbättrat sina resultat kraftigt de senaste fem åren. Det kom fram hel del gemensamma faktorer. På de skolor som hade lyckats bra, som hade lyckats vända resultaten, hade

man som de uttryckte det ”koll på varenda elev” i vartenda ämne, i varenda årskurs. Man följde det noga och vidtog åtgärder när man såg att det gick åt fel håll.

Nationella prov är en viktig del av uppföljningen. Tyvärr tog regeringen bort ett antal nationella prov förra mandatperioden. Vi tycker att de borde återställas. Samtidigt är det viktigt att värna lärarnas arbetstid. Det gäller också att se till att proven bedöms likvärdigt över landet. Därför är digitala prov som rättas av någon annan än elevernas lärare ett viktigt steg på vägen.

Ett annat verktyg som vi gärna vill se är diagnostiska prov. Det handlar om att kunna följa utvecklingen och att det finns nationella standarder för vad man ska kunna i olika årskurser. Dem kan lärare använda sig av för att säkerställa att eleverna får de kunskaper de behöver.

Fru talman! Grunden för en bra skola är bra lärare. Det är därför alarmerande att hälften av Sveriges lärarutbildningar inte fick godkänt när UKÄ granskade nyligen.

En annan viktig del är att nyutexade lärare ska få en bra start i yrket. Många nyutexaminerade lärare vittnar om att de känner sig luftlandsatta. De får inte det stöd de behöver. Många lämnar också skolan under de första åren. Det finns i dag skrivningar i skollagen och föreskrifter från Skolverket om introduktion för nya lärare. Men det fungerar bevisligen inte särskilt bra. Det är därför viktigt att vi gör ett omtag, för att säkerställa att alla lärare får en bra start i sitt yrkesliv och framför allt att de väljer att stanna i yrket.

Fru talman! När OECD gjorde sin stora genomlysning av svensk skola 2014, på alliansregeringens uppdrag, var en av huvudpunkterna de lyfte fram som en brist att alla skyllde på alla i vårt skolsystem. När de frågade varför det inte ser bra ut hänvisade man alltid till någon annan nivå i skolsystemet. Det är allvarlig kritik och kritik som den här och den förra regeringen egentligen inte på något sätt har adresserat i de förslag de har lagt fram på skolans område.

Det är angeläget att vi en gång för alla reder ut vem som ansvarar för vad i svensk skola. Det kan handla om lärarnas ansvar, rektorns ansvar, huvudmannens ansvar eller statens ansvar. Vi behöver ett skolsystem med en tydlig styrning, en tydlighet mellan olika nivåer och en tydlighet när det gäller ansvar och befogenheter. Det måste vara slut på nånannanismen i svensk skola.

En annan fråga som OECD lyfte fram 2014 var att vi inte ser till att de bästa lärarna jobbar i skolorna som har de största utmaningarna. Det är därför olyckligt att regeringen inte ser till att de extra pengar som finns i M-KD-budgeten, som gick igenom, kommer de skolor som behöver det till del. I den budgeten finns extrapengar avsatta till högre löner för lärare som jobbar i utsatta skolor.

Tyvärr väntar man på att Skolverket ska återkomma med mer information om hur det resterande anslaget ska hanteras. Men nu är vi snart inne i maj. Planeringen för nästa läsår är i full gång. Det blir svårt att få ta del av de pengarna nästa läsår om man inte får besked ganska snart. Det är pengar som verkligen behövs. Det tycker inte bara vi moderater eller Kristdemokraterna. Också OECD har lyft fram det.

Fru talman! Begreppet likvärdighet används flitigt i skoldebatten. Vad begreppet faktiskt innebär är ibland lite svårt att få grepp om eftersom det varierar lite beroende på vem som debatterar. För oss moderater handlar det om alla elevers rätt till en bra utbildning, med extra stöd till de som behöver och ordentligt med utmaningar för de som behöver det.

På senare tid har debatten om en likvärdig skola handlat mer att man ska ha ett blandat elevunderlag på skolan än själva utbildningens kvalitet. Likvärdigheten används som ett argument mot det fria skolvalet.

Om det nu finns någon som tvivlar kan jag försäkra att vi moderater alltid kommer att stå upp för det fria skolvalet. Det innebär inte att vi tycker att det fungerar perfekt och att det inte finns saker som skulle kunna göras ännu bättre. Men vi vill att föräldrar och elever ska ha möjligheten att välja. Det kommer vi aldrig att kompromissa med.

Utan det fria skolvalet skulle alla elever vara hänvisade till den skola som ligger närmast bostaden. Då skulle bostadssegregationen slå igenom fullt ut i skolorna. Vi har ett unikt skolsystem i Sverige. I vissa delar av Sverige där det finns få elever finns det inte flera skolor att välja mellan, men där det finns kan man välja oberoende av storleken på föräldrarnas plånbok. I andra länder kan man betala sig till en bättre skolgång genom att antingen betala för att gå i privatskola eller köpa hus i rätt område. Vi vill att alla ska ha möjlighet att välja, oavsett storleken på föräldrarnas plånbok.

Vi tycker att det är viktigt att man förbättrar informationen till föräldrar om möjligheten att välja och vill gärna se att man inför ett aktivt skolval, det vill säga att man som förälder *måste* göra ett val om vilken skola man vill ha sina barn i. Likvärdigheten måste handla om kvalitet i utbildningen, inte vilka klasskamrater man har.

Vi står naturligtvis bakom alla våra reservationer, men eftersom det är väldigt många i dessa tre betänkanden tänkte jag yrka bifall till en i varje betänkande. Jag yrkar bifall till reservation nr 15 i utbildningsutskottets betänkande 8, reservation nr 5 i UbU9 och reservation nr 7 i UbU10.

Anf. 104 PIA NILSSON (S) replik:

Fru talman! Min replik gäller de skriftliga ordningsomdömena. Som jag sa i mitt anförande säger lärarfacken nej till dessa, eftersom de vet att omdömena inte kommer att bidra till trygghet och studiero. Sveriges elevråd är starkt emot förslaget och menar att man inte når rätt elever och att stressen och pressen skulle öka. Betygsforskare menar att idén är ogenomtänkt och saknar en grundanalys. Nio av tio rektorer säger att det finns förebyggande åtgärder och annat som är viktigare än disciplinära åtgärder. En professor i pedagogik efterlyser kriterierna och undrar vems normer som ska avgöra.

Trots detta, fru talman, framhårdar Maria Stockhaus och Moderaterna med att införa ett skriftligt ordningsomdöme på högstadiet och gymnasiet. Varför? Litar inte Maria Stockhaus och Moderaterna på professionen, det vill säga lärare och rektorer, och elever i skolan när dessa säger att det här inte kommer att leda till ökad studiero? Vilken analys gör Maria Stockhaus och Moderaterna som vi övriga har missat?

Anf. 105 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Vi har ordningsproblem i svensk skola. Fler åtgärder behövs. Pia Nilsson nämnde i sitt anförande att det handlar om symbolpolitik. Om det vill jag säga: att ta fram en nationell handlingsplan är också mycket av symbolpolitik. Det som sker ute i klassrummen och ute på skolorna är vad som spelar roll. Därför måste vi vara beredda att testa nya metoder.

Vad gäller professionens åsikt om ordningsomdömen finns det ju olika utsagor. Det finns till exempel en undersökning som visar att sju av tio lärare tycker att detta faktiskt är en bra idé. Jag tycker att det är värt att pröva det här. Det gäller att man gör det på ett sådant sätt att det inte kräver långa uppsatser av lärarna, utan det ska vara enkla formulär. Det här ger dock eleverna och föräldrarna en tydlighet.

Detta kommer inte att vara den enda åtgärd som behövs för att få trygghet och studiero. Men enligt vår analys behövs fler verktyg, och detta kan vara ett som är värt att pröva.

Anf. 106 PIA NILSSON (S) replik:

Fru talman! Jag har framför mig ett referat från en moderatstämma för väldigt länge sedan, nämligen från 1981. Då lades ett förslag fram om att återinföra ordningsbetyget, och jag tror till och med att en majoritet på moderatstämman sa ja. Men Britt Mogård, dåvarande skolminister, sa ett rungande nej. Hon tyckte att skadeverkningarna med ordningsbetyg var så stora att de inte skulle införas igen. Det var ord och inga visor.

Dessa ord har nog blivit lite mer visor nu och lite märkliga sådana. Maria Stockhaus talar om att testa nya metoder. Men sådana metoder finns redan, och de används för de elever som detta ska riktas till. Det handlar om skriftliga omdömen i individuella studieplaner. Det här är alltså inget nytt under solen.

Det nya är att vi inte kommer att värna lärarnas arbetstid, som Maria Stockhaus lyfte fram i sitt anförande. Det här kommer i stället att belasta lärarna ännu mer. Vi lägger sten på bördan samtidigt som vi talar om att försöka avlasta lärarna. Som jag uppfattar Maria Stockhaus och Moderaterna blir detta lite som att tala med kluven tunga.

Jag undrar helt enkelt vilka normer det är som ska få avgöra. Vad har ni för idé? Vilka kriterier ska få styra? Och framför allt: Vilka egenskaper ska accepteras som icke stötande, det vill säga egenskaper som så att säga inte får skapa oro i klassrummet och som inte får belasta studieron och tryggheten? Är det till exempel att öppet ifrågasätta en lärare? Eller vad är det ni tänker på?

(Applåder)

Anf. 107 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Det Britt Mogård talade om var ordningsbetyg. Det är något helt annat än detta förslag. Vi talar om ett ordningsomdöme som inte ska vara en del av slutbetyget. Men det ska ge en tydlig signal till föräldrar och elever om hur eleven sköter sig i klassrummet.

Det är definitivt inte något omdöme om egenskaper hos en elev, utan det handlar om hur en elev beter sig. Det är något helt annat. Att sätta omdöme på egenskaper låter helt orimligt. Dessutom kan jag inte se att det

på något sätt skulle höra hemma i svensk skola, och det är inte vad vi föreslår.

Det här handlar om att lärare och rektorer får ytterligare ett verktyg för att skapa trygghet och studiero i klassrummet. Jag tycker att de är värda att få det, för elever har rätt till en trygghet och studiero. Ju tydligare vi kan vara desto bättre. Det handlar också om tydlighet gentemot föräldrar, för de måste också ta dessa diskussioner med sina barn hemma. Det kan finnas föräldrar som inte kommer på utvecklingssamtal och annat, men då får de åtminstone denna skriftliga information och kan ta en diskussion med barnen hemma.

Det handlar som sagt om omdömen och inte betyg, som Britt Mogård talade om. Det handlar definitivt inte om att skriva ett omdöme om egenskaper hos en elev utan om att skriva ett omdöme om hur eleven beter sig i klassrummet. Jag tror nog att vi ska överlåta åt professionen att diskutera vilka slags beteenden man ska ta upp. Det kan handla om att ta med sig sina böcker eller att vara tyst när läraren har sin genomgång. Jag tror att professionen bättre kan avgöra vilket beteende man vill ha med i ordningsomdömena.

Anf. 108 JÖRGEN GRUBB (SD):

Fru talman! Vi i Sverigedemokraterna ställer oss naturligtvis bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservationerna nr 12 i UbU8, nr 29 i UbU9 och nr 13 i UbU10.

Jag vill börja med att framföra att vi här i riksdagen ju är politiker, och jag tycker att vi har ett ansvar att vårda och förbättra för svenska medborgare. Det innebär att vi ibland måste tala om tråkiga saker där det finns förbättringspotential.

Den svenska skolan har under en längre period haft en ständig nedgång i skolresultaten, undantaget en mindre uppryckning, jämfört med övriga OECD-länder. Sverige har länge haft en tradition av att vara ett land med hög utbildningsnivå i förhållande till övriga konkurrerande länder, men detta har under de senaste decennierna naggats i kanten. Det är naturligtvis inte bra. Vi ska komma ihåg att en stor del av Sveriges välstånd har vi tack vare en välutbildad befolkning. Detta går alltså hand i hand.

Tack vare många duktiga lärare, rektorer och annan skolpersonal fungerar det bra i många skolor, där många elever gör sitt bästa och blir välutbildade. Tyvärr räcker detta inte alltid till i andra skolor, där problemen är stora och skolresultaten väldigt låga. Endast 84 procent av de elever som lämnade grundskolan 2018 uppnådde gymnasiebehörighet. 16 procent klarade alltså inte av detta. Det innebär att nästan var femte elev får en betydligt svårare väg att nå sina drömmars mål och att få en bra introduktion till arbetslivet.

Ännu svårare är det för den grupp elever som har invandrat till Sverige under skolåren, där resultaten för gymnasiebehörighet i varierande skala går ända ned till 28 procent. Det gäller dem som är nyanlända till Sverige. Självklart spelar språket, värderingar, normer och segregation en stor roll för dessa elever. Med andra ord har de en jättestor uppförsbacke när de kommer in i vår skola.

Att alla skulle lyckas väl i skolan med denna uppförsbacke är av naturliga skäl väldigt svårt, men vi sverigedemokrater anser inte att de partier

som har styrt Sverige under de senaste decennierna har gjort tillräckligt i denna fråga.

Det blir i längden ett stort problem då vi gång på gång sviker dem och inte ger dem möjlighet att lyckas i sin utbildning och i det vidare arbetslivet. Tusentals ungdomar skickas ut i ovisshet varje år. Därför föreslår vi en förberedelseskola i statlig regi, där nyanlända elever får möjlighet att förbereda sig inför skolgången i den svenska skolan. De får bland annat lära sig svenska språket, sociala koder och det kognitiva. I denna skola använder vi även modersmållärare som hjälper till vid inläring av svenska språket.

Att man som i dag, framför allt i min kommun Malmö, mer eller mindre direkt slussar in nyanlända elever in i den svenska skolan är inte hållbart. Det säger sig självt. Även om extraresurser tillsätts i form av mer medel, fler lärare, högre löner etcetera ser vi inte tillräckligt bra resultat för att detta ska kunna fortgå, framför allt som detta system fortsätter att sända ut tusentals ungdomar i ovisshet varje år. Svaret är en förberedelseskola, där man utbildas tills man är tillräckligt förberedd för att gå i den svenska skolan och har rimliga möjligheter att klara av att få godkänt till gymnasiebehörigheten. Detta borde vara en självklarhet för oss alla.

Vi har mer att förbättra i vår skola. Var tredje elev som kommit in på gymnasiet fullföljer inte sina studier. Anledningarna till detta kan vara många. Kanske har man helt enkelt valt fel inriktning. Här anser vi att SYV, studie- och yrkesvägledare, kan spela en stor roll. Genom att det finns bättre tillgång till vägledning, gärna från tidig skolålder i samarbete med lärare, kan elever få upp ögonen för sitt drömyrke som passar deras förmågor. Därför gör vi en satsning – kanske lite blygsam, men ändå – på 75 miljoner för detta ändamål.

Fru talman! Här vill jag passa på att slå ett slag för vidareutbildning i yrkesgymnasium eller yrkeshögskola. Här finns mängder av fina yrken där näringslivet rent ut skriker efter utbildade personer. Det är ett tips till många att tänka på.

Vi ser gärna ett tätt samarbete mellan skolan och civilsamhället. Ett konkret förslag från oss är att införa det vi kallar Bunkefloprojektet 2.0, en modell som bygger på ett projekt som hette Bunkefloprojektet och som genomfördes i min hemstad Malmö i slutet av 90-talet. Här bjöd man in civilsamhället att under en timme tre dagar i veckan anordna fritidsaktiviteter inom områdena motion och kultur. En av effekterna, förutom god hälsa, blev – även om det inte var ursprungstanken – att betygen för dessa elever steg med 3–5 procent beroende på om det var killar eller tjejer. Det var redan högpresterande elever som höjde betygen, och ni vet alla hur svårt det är att höja ett jättehögt betyg. Kort och gott: De positiva effekterna av detta var många, och inte alla är nämnda här. Frågan är bara: Kan vi vara utan detta?

I dag har vi en lärarbrist på uppskattningsvis 5 000–10 000 lärare – siffrorna varierar beroende på vad man läser. Detta beräknas minst fördubblas inom några år. Jag tror att vi är överens om detta. Här har de styrande partierna varit alltför passiva under många år och inte lyssnat på de signaler man fått.

En av orsakerna kan vara arbetsmiljön. Många lärare och annan skolpersonal vittnar om stora arbetsmiljöproblem och att det ibland råder rent kaos i skolan, med elever som ständigt bråkar, ständiga kränkningar, hot

och våld. Man kallar varandra och lärare för könsord och så vidare. Lärare vågar inte tillrättavisa dessa elever, då de själva riskerar att bli misshandlade eller hotas med anmälningar av elevernas föräldrar. Som tur är försiggår detta långt ifrån på alla skolor, och det är bra, men det sker på tillräckligt många för att det ska vara oacceptabelt. Målet måste vara att det inte ska förekomma på någon skola alls.

Här förordar vi bland annat att man återinför skriftliga omdömen som ett led i att för alla inblandade parter, inklusive föräldrar, betona viktigheten i att vi måste ha lugn och ro i vår skola för att lyckas med att utbilda våra elever. Studiero – lägg det på minnet!

Utöver detta vill vi införa jourklasser dit synnerligen stökiga elever kan flyttas för att under en tid få stöd av speciellt utbildade lärare, som i en strikt miljö arbetar med att anpassa dessa elever till att fungera bra i den vanliga skolan, givetvis genom att arbeta med individanpassad pedagogik. Att införa jourklasser skulle gynna dessa elever samt de elever och lärare de annars stör i skolarbetet – studiero.

Vi önskar även att alla rektorer stöder sin skolpersonal när de känner sig tvingade att tillrättavisa vissa elever med de befogenheter som skollagen medger – man måste naturligtvis följa skollagen. Detta är viktigt. Tyvärr är detta inte alltid självklart förekommande i dag, vilket lärare vittnar om. Det får inte heller vara så att barn- och elevombudsmannen gör sin bedömning själv, vilket nyligen hänt. Det ingår i barn- och elevombudsmannens uppdrag att alltid ta elevens perspektiv. Att svartmåla tillrättavisande lärare, fastän läraren handlat inom sina befogenheter, kan aldrig vara okej. Vi ser gärna att barn- och elevombudsmannen inte blandar sig i ordningen i skolan utan låter skollagen vara rådande.

Den kanske viktigaste komponenten för att skapa arbetsro i klassrummet är dock en lärare som genom bra ledarskap leder sina elever framåt mot goda studieresultat. Här krävs dock en förändrad lärarutbildning.

Sedan har vi lärarnas löneläge. Många lärare får inte den lön de förtjänar. Självklart blir man då missnöjd, och vissa söker sig till andra yrken. Regeringen har som åtgärd skapat en möjlighet till förstelärare med höjd lön. Tyvärr har man låtit kommunerna själva styra vilka kriterier som ska gälla för denna möjlighet. I många fall har dessa tjänster inte tilldelats de bästa lärarna. Ibland har det skett på andra grunder, såsom vilka extrakurser man genomgått. Det betyder inte att allting har blivit fel, men vi vill inte att det ska bli fel någon gång.

Vi i Sverigedemokraterna vill att lärare och rektorer ska få ett karriärsystem som bygger på uppvisade och genomförda goda utbildningsresultat, inklusive mentorskap där beprövad erfarenhet förs vidare och tas till vara. Det innebär till exempel att visa förmåga att höja resultaten i en lågpresterande klass eller skola. Här skiljer vi oss från den styrande regeringens förslag, men vi är övertygade om att vårt förslag med ett karriärsystem kommer att öka attraktionskraften i att vara lärare eller rektor i den svenska skolan.

Dagens lärarkår måste i flera sammanhang avlastas från de göromål som inte är rent pedagogiska. Här föreslår vi en stor satsning på 1 miljard för stödpersonal. Ni hörde att Socialdemokraterna har 470 miljoner. Vi gör en dryg fördubbling av det. Här ingår allt från lärarassistenter till it-personal och kuratorer. Syftet är att vi ska renodla lärarrollen till det pedagogiska kunskapsuppdraget.

Fru talman! Jag vill avsluta med att säga att vi sverigedemokrater förordar en återgång till en statligt styrd skola. Att kommunerna numera är huvudmän fungerar inte alltid så bra. Vi ser hellre en likvärdig skola där alla barn och ungdomar får bra möjligheter till en lyckad skolgång.
(Applåder)

I detta anförande instämde Patrick Reslow (SD).

Anf. 109 PIA NILSSON (S) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en ganska kort fråga till Jörgen Grubb från Sverigedemokraterna. Tycker Jörgen Grubb att det viktigaste är att införa ett skriftligt omdöme eller att det viktigaste är att ha lugn och ro i skolan?

Anf. 110 JÖRGEN GRUBB (SD) replik:

Fru talman! Jag tycker att vi ska ha lugn och ro i skolan. Ett litet hjälpmedel för att det ska ske är att vi inför skriftliga omdömen om det finns behov av det. Det är rektorn som avgör.

Anf. 111 PIA NILSSON (S) replik:

Fru talman! Som Jörgen Grubb från Sverigedemokraterna säkert känner till finns den möjligheten redan i dag att ge skriftliga omdömen till de elever som behöver ha det och som exempelvis inte uppträder som man ska göra i ett klassrum och där det är för stökigt.

Jag undrar: Hur tänker Jörgen Grubb och Sverigedemokraterna när de vill belasta lärarna på högstadiet och gymnasiet genom att lägga till det för alla elever? Alla elever på högstadiet och gymnasiet ska få det här omdömet i stället för att man verkligen riktar det mot dem som behöver det.

Fru talman! Jag tänker också: Vilka lärare är det som ska skriva det? En elev på högstadiet och gymnasiet har en mängd olika lärare. Vem är det som ska ta ansvar för det? Vilka kriterier tänker sig Jörgen Grubb och Sverigedemokraterna ska styra detta?

Anf. 112 JÖRGEN GRUBB (SD) replik:

Fru talman! Pia Nilsson har en synnerligen rolig retorik. Jag väntade mig att höra något från 1981, då vi inte behövde ha de här ordningsbetygen eftersom vi hade en skola med mycket mer lugn och ro.

Vi anser att vi behöver ha det här omdömet just nu, förmodligen i vissa klasser i vissa skolor. Det är rektorn som avgör det. Vi lämnar över den möjligheten till rektorn att ge det till alla.

Skolan ser tyvärr inte ut som den gjorde när jag gick i skolan. När jag började skolan 1969 hade man precis avskaffat betyget i ordning. Det tyckte jag var bra, för det behövdes inte. Det visade sig också under hela min skoltid. Det behövdes inte.

Men tyvärr har skolan blivit förändrad med tiden, och vi måste leva i nuet. Jag tycker inte att det är perfekt att vi ska behöva ha omdöme eller betyg i ordning och reda. Men vi behöver ha detta som ett verktyg för att få ordning på den svenska skolan. Studiero är det som är mest viktigt just nu. Vi i vårt parti värnar om studiero.

(Applåder)

Prot. 2018/19:81
25 april

*Grundläggande om
utbildningen, Lärare
och elever och Över-
gripande skolfrågor*

Anf. 113 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Det är mycket prat om statlig skola från Sverigedemokraterna och Jörgen Grubb. Jag är lite nyfiken på att höra vad Sverigedemokraterna menar med statlig skola, vad som skulle bli bättre och hur det skulle ske.

Anf. 114 JÖRGEN GRUBB (SD) replik:

Fru talman! Först och främst var det inte så mycket snack. Jag tror att jag lade tre rader på det. Jag skulle kunnat ha lagt fler rader på det i mitt anförande. Jag pratade rätt mycket om andra saker.

Vi tror att en statlig skola kommer att göra den svenska skolan mycket mer likvärdig. Det delas ut olika skolpengar i kommunerna på olika grunder. Det skiljer väldigt mycket i kommunerna. Jag har rätt stor erfarenhet av det eftersom jag har jobbat i de nämnderna i min hemkommun.

Vi tror också att man får möjlighet att när det är problem och oordning på skolor kan man mycket lättare ta över dem, skapa ordning och göra förändringar genom att till exempel sätta in rektorer, lite specialpedagoger och så vidare.

Det är svårt i dag. Det finns en liten möjlighet. Det finns vissa skolor som man har tagit över. Men det är en väldigt långdragen process. Då kanske det hinner gå hela skolkullar däremellan. Vi vill inte att några elever ska misslyckas i den svenska skolan.

Anf. 115 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Jag ska börja med att ändra ett yrkande innan jag fortsätter. Jag yrkar bifall till reservation nr 28 i UbU8, så att jag inte glömmer det.

Jag vill återgå till hur det skulle kunna bli bättre. När det gäller att man skulle dela ut pengar på samma sätt finns det väldigt lite bevis för att mer pengar eller pengafrågan är det som är avgörande för om kvaliteten i skolan ska bli bättre. Det argumentet köper inte jag, Jörgen Grubb. Jag skulle gärna vilja höra: Vad är det mer än pengarna som är det viktiga?

Det är i dag ett delat ansvar när det gäller skolan. Staten står bland annat för styrdokumentet men också för lärarutbildningen. Nu har UKÄ kommit med en utvärdering av lärarutbildningarna, och hälften får underkänt. Det är faktiskt inte så många som hälften av skolorna som får underkänt när Skolinspektionen gör sina inspektioner.

Staten fallerar när det gäller lärarutbildningen. Ska den få ta över alla andra skolor också? Vore det inte tillräckligt om staten skötte den uppgift som den har huvudansvaret för, nämligen lärarutbildningen? Det finns andra myndigheter som är statliga. Vi har Arbetsförmedlingen, polisen och Försäkringskassan. Jag har väldigt svårt att se att någon av de tre uppvisar något under av en tydlig och bra styrning och bra resultat.

Jag har fortfarande väldigt svårt att se vad som skulle bli bättre med en statlig skola och hur. Det är ingen liten reform vi pratar om. Det är en skatteväxling av stora mått som skulle lamslå svensk skola under väldigt lång tid. Alla skulle fokusera på: Vad innebär det för mig, och hur slutar det i slutändan? Vad händer med min tjänst? Hur mycket pengar får vi på den här skolan? Det är verkligen inte vad svensk skola behöver i dag.

Anf. 116 JÖRGEN GRUBB (SD) replik:

Fru talman! Jag förstår inte vad du har så mycket emot en statlig skola. Vi hade en statlig skola förut. Det fungerade jättebra. Sedan gjorde vi en reform där vi släppte den rakt ut till kommunerna. Det har inte blivit bättre precis.

Det första som man bör titta på är: Var det ena bättre eller är det andra sämre eller bättre? Det är den första vågskålen man har. Där har du nästan svaret på alla dina frågor.

Jag vill ändå betona en sak. Det sägs här att mer pengar inte betyder någonting eller väldigt lite i den svenska skolan. Jag säger att mer pengar inte är allt. Men jag har nästan inte hört någon som påstår att de har för mycket pengar i den svenska skolan.

Det var nu ett stort lärarförbund, Lärarförbundet Skolledare, med rektorerna som påstod att vi behövde dubbelt så mycket pengar i den svenska skolan. Det finns rätt många som tycker det.

Jag tror inte att du kan gå ut i många skolor och fråga om de vill ha mindre pengar och sedan få svaret: Det vill vi gärna. Mindre pengar till skolan är nog ingen politik vi kommer att driva.

Däremot kommer vi att driva en politik där det blir mer likvärdigt och där man får pengar enligt samma premisser. Det betyder inte att varje skola får exakt lika hög elevpeng för varje elev. Men det betyder att man går under samma kriterier i hela vårt avlånga land.

Anf. 117 NIELS PAARUP-PETERSEN (C):

Fru talman! Jag står såklart bakom alla våra reservationer. Men jag vill börja med att yrka bifall till reservation 10 under punkt 5 i UbU8, reservation 18 under punkt 8 i UbU9 och reservation 36 under punkt 14 i UbU10. Jag hoppas att det var klart och tydligt trots de många delarna.

Fru talman, kära kolleger, alla som tittar och lyssnar, och inte minst alla lärare, rektorer och elever i Sveriges skolor! En av de mest fantastiska sakerna med att numera sitta i riksdagen och ha de förutsättningar vi har är att vi kan åka runt på en massa skolor och se vilka fantastiska skolor som finns i vårt avlånga land.

Det är kanske ibland inte de vackraste lokalerna jag har varit i. Men jag har sett lärare och elever som har ett fantastiskt förtroende för varandra. Det finns tillit där lärarna vet att rektorerna lyssnar på dem. Man vet att det finns ett grundläggande förtroende inom organisationen så att man blir sedd och hörd som elev. Det är en sådan skola jag vill ha. Men så är det tyvärr inte riktigt överallt.

Trots att mycket är bra i skolan är det mycket som inte är rätt. Det är i stor omfattning politikens ansvar, vårt ansvar. Det är det inte enbart, men i stor omfattning. Det är i stor omfattning upp till oss att ändra på det.

Enligt min och Centerpartiets uppfattning måste vi börja med att lita på skolan, rektorerna, lärarna och eleverna så att vi kan få känna att de litar på oss.

Fru talman! Först och främst måste vi lita på rektorerna. Vad är det som gör en skola bra? För alla skolor som fungerar bra är en sak tydlig. Det är att det dagliga ledarskapet är helt avgörande.

Det är rektorerna som visar vägen och skapar ramarna. Utan bra ledare blir resten av skolan inte bra. Men 80 procent av skolledarna säger att det saknas en tillitskultur inom skolan. Så vad kan vi då göra? Jo, politiken

måste sluta att berätta för rektorerna vilka verktyg de ska använda. I stället ska vi säkra att de har den verktygslåda de behöver och att de själva får bestämma hur de använder den.

Därför vill jag och Centerpartiet inte att vi ska sitta i riksdagen och i detalj bestämma hur rektorerna ska jobba. Medan diskussionen om ordningsomdömen, tidiga betyg, mobilförbud och mycket annat har gått hög har vi från Centerpartiets sida gjort vad vi kan för att säkra att detta är verktyg som är tillgängliga men inte obligatoriska. Det måste vara upp till rektorerna att avgöra hur man ska uppnå skolans mål.

I samma anda vill Centerpartiet minska statens detaljstyrning genom ett generellt statsbidrag som är öronmärkt till skolan i stället för ett otal riktade statsbidrag, som vi har i dag. De riktade statsbidragen gynnar först och främst stora huvudmän, min kommun till exempel, som har mer rutin och resurser för att ansöka om pengarna. Genom ett gemensamt stort riktat statsbidrag kan pengarna gå till de insatser som rektorerna ser behöver prioriteras i stället för att vi politiker i Stockholm anger detaljerna.

Fru talman! Vi måste lita på lärarna. Att lita på lärarna innebär att vi måste ge dem större befogenheter i klassrummet och se till att skapa mindre administrativ kontroll över deras vardag. Vi måste lita på lärarna och ge dem de verktyg de behöver för att agera när det är stök, mobbning och trakasserier i skolan. Om våra barn ska lära sig något måste skolan vara en trygg plats med studero.

Utvecklingen har dock gått åt fel håll. Anmälningarna till Arbetsmiljöverket om hot och våld i skolan har till exempel nära fördubblats under bara fem år. Därför föreslår vi att skollagen skärps i syfte att underlätta för rektorer att flytta elever som hotar eller mobbar andra elever. Samtidigt måste lärarna börja känna en trygghet i att agera i klassrummet för att skapa lugn och ro. Här handlar det mycket om politiska signaler och om att visa att vi står bakom lärarnas rätt att kunna lyfta ut elever som inte agerar rätt i klassrummet.

För att lärarna ska få större möjligheter att lägga tid på undervisningen i klassrummet måste den administrativa börda som i dag ligger på lärare och skolledare minska. Dokumentation som inte leder till att förbättra för eleverna och deras lärande måste bort.

Fru talman! Vi måste kunna lita på att det finns bra lärare även framöver. Vi kommer att sakna lärare i framtiden; det vet vi redan. Sverige förväntas rent av sakna runt 80 000 lärare på olika nivåer inom de närmaste 10–15 åren. Det är en potentiell skolpolitisk katastrof. Vi måste därför göra vad vi kan för att så många som möjligt kan bli duktiga lärare och stanna kvar som duktiga lärare. Därför har vi detta som tydligt fokus i januariavtalet.

Om det ska finnas bra lärare framöver måste vi först och främst ha en bra lärarutbildning. Kraven på utbildningen måste skärpas och intagningskraven höjas. Fler lärarledda timmar måste införas, och kopplingen mellan teori och praktik måste stärkas – det är särskilt viktigt, för där har vi ett stort problem i dag. Det måste ges möjlighet för fristående aktörer att starta nya lärarutbildningar när vi i dag har så många lärarutbildningar som inte är tillräckligt bra.

Det måste också bli lättare och snabbare för akademiker att välja läraryrket. Den kompletterande pedagogiska utbildningen kan kortas och studietakten höjas så att läraryrket öppnas för fler. Möjligheten att jobba på

en skola och samtidigt studera måste också förbättras. Så kan vi öppna upp för fler att bli lärare, för det behövs.

Fru talman! Barnen måste kunna lita på att de är trygga i skolan och att de tas på allvar. Då måste vi kunna se till det enskilda barnets behov och säkra att barnen har arbetsro. Det är därför dags att genomföra en nationell plan för studiero och trygghet i skolan. Elever som har hotat eller utsatt andra för våld ska lättare kunna stängas av eller omplaceras.

Samtidigt måste vi ställa högre krav på kommunernas skolhälsovård och elevhälsoteam, för det är där den stora skillnaden görs. Det är angeläget att tillgången på skolskötorskor, skolläkare, kuratorer och psykologer är god i skolan över hela landet. Därför behövs en ökad samverkan mellan skolhälsovården, barnvården, barn- och ungdomspsykiatri, ungdomsmottagningen och socialförvaltningen.

Det är avgörande att vi kan skapa en trygg skola. Men då måste vi också inse att kampen mot extrema krafter måste stärkas. Barn och unga som i dag riskerar att påverkas av dessa krafter måste få ett starkare skydd. Tydligare instruktioner måste ges till lärare om hur man hanterar det här, och det måste bli tydligare för föräldrarna vilket stöd de kan få från skolan och samhället när de känner att det finns risk för att barnet radikaliserar.

Men ibland är det hemmet som är problemet. Många unga som utsätts för olika typer av hedersrelaterat förtryck förbjuds till exempel att delta i obligatorisk skolundervisning inom ett visst område. Här är det helt avgörande att skolan ser till att skollagen följs. Jag och Centerpartiet vill också höja kunskapen om hur hedersförtryck fungerar runt omkring i kommunerna. Alla grund- och gymnasieskolor måste utarbeta handlingsplaner mot hedersförtryck.

Fru talman! Vi måste också lita på att barnen kan mer. Vi måste ha höga förväntningar på dem, och vi måste säkra att deras kunskaper höjs genom hela systemet. Att ge dem dessa möjligheter är en av de viktigaste delarna för att stärka Sverige. Jämfört med elever i andra länder och ungdomar i andra delar av Europa har man betydligt mindre undervisningstid i den svenska skolan. Här måste vi utöka tiden – såklart med fokus på centrala baskunskaper såsom svenska och matematik – så att eleverna får mer tid.

Fru talman! Eleverna måste kunna lita på att de får det stöd de behöver när de behöver det. Vi måste få mer särskilt stöd i mindre undervisningsgrupper, och fler resursskolor måste utvecklas. Alldeles för många barn blir i dag utan det stöd de behöver för att lyckas. Det handlar inte minst om att vi måste öka kunskaperna om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Det ska bli en obligatorisk del av lärarutbildningen, om Centerpartiet får som vi vill.

Fru talman! Eleverna måste även kunna lita på att de som vill ha mer kunskap och större utmaningar också kan få stöd. Många elever har det faktiskt svårt för att det är för lätt. Det är lite konstigt, men så är det. Det är säkert många här som har haft det så. Det ska till exempel vara möjligt för högstadieelever att läsa kurser på gymnasial nivå precis på samma sätt som det ska vara möjligt för gymnasieelever att läsa högskolekurser. Förhöjd studietakt ska kunna ges till elever som snabbare når kunskapsmålen. Det är inte bara de svaga som ska ha stöd.

Prot. 2018/19:81
25 april

*Grundläggande om
utbildningen, Lärare
och elever och Över-
gripande skolfrågor*

Fru talman! Eleverna måste kunna lita på att skolan förbereder dem för den värld de kommer att leva och arbeta i framöver. Därför måste vi inse att farten i digitaliseringen av skolan måste öka. Mycket händer, men det är långt kvar till dess att vi har en skola som förbereder eleverna för det liv som de kommer att leva efter skolan. Därför måste vi införa ett nationellt digitalt läraryft och en tydlig strategi för skolans digitala utveckling.

Fru talman! Inte minst måste barnen kunna lita på att oavsett var de bor och varifrån de kommer har de lika stor rätt till en bra utbildning. Det finns i dag stora områden i Sverige där skolan inte levererar. Det gäller särskilt i storstädernas utanförskapsområden, till exempel i Malmö som jag kommer ifrån.

Här måste verkligen insatserna stärkas för att ge alla en likvärdig skolgång. Många nyanlända elever klarar i dag inte att nå målen i skolan. Flera talare har redan lyft detta på ett föredömligt sätt. Många elever har liten eller ingen skolerfarenhet, och tillsammans med dåliga kunskaper i svenska är det såklart svårt för många att klara skolan. Då måste de kunna få en intensifierad skolgång, fler timmar med svenska och möjlighet att gå i skolan under sommaren. Det kan också gälla förlängd skolplikt för dem som behöver det.

Då är det också nödvändigt att det finns en ram runt detta som fungerar. Därför behöver vi fler karriärtjänster i utanförskapsområden och läxhjälpsgaranti och prioriterad timplan för de barn som riskerar att inte bli behöriga till gymnasieskolan. Vi kan inte låta dagens situation fortsätta. Vi ser detta varje dag och varje år i Malmö: Hundratals elever kastas ut från skolan utan att ha en framtid. Och det är alltid i de områden där de redan har de sämsta förutsättningarna för sin uppväxt. Det måste ta slut. Det kan inte fortsätta så här.

Slutligen, fru talman, måste Sveriges elever och föräldrar kunna lita på att staten säger ifrån när skolor inte levererar. Vi måste slå ned hårt på skolor som inte levererar, och Skolinspektionen måste få ökade möjligheter att stänga skolor som inte gör det. Vi måste fokusera mer på de skolor som missköter sig och öka antalet oanmälda granskningar. Det är en viktig del i arbetet. Vi behöver stärka kvaliteten i tillsynen och fokusera på de skolor, särskilt i utanförskapsområden, där många elever inte uppnår gymnasiebehörighet.

Det är de här sakerna som skoldebatten borde fokusera på och inte på en pseudodebatt om ordningsomdömen, som vi har haft här i dag. I dag har vi som samhälle gång på gång accepterat att barn går i skolor som inte ger barnen en framtid. Och det är nästan alltid i våra utanförskapsområden. Det är dags att sätta ned foten och se till att detta tar slut.

Fru talman! Vartenda barn borde kunna lita på att de får gå i en bra skola. Det är dags för oss här i kammaren att leverera.
(Applåder)

Anf. 118 DANIEL RIAZAT (V):

Fru talman! Jag ska börja med att glädja utskottet med att säga att jag har både feber och grov pollenallergi. Detta anförande kommer därför att hållas kort eftersom jag måste hem och lägga mig och vila.

Jag tänkte börja med att yrka bifall till reservation 24, som handlar om ordningsomdömen i skolan, i betänkande UbU8.

Pia Nilsson från Socialdemokraterna har tidigare här i talarstolen på ett alldeles utmärkt sätt argumenterat för varför vi inte behöver ytterligare lagstiftning som leder till mer administration för lärarna och där det saknas forskningsbelägg för att den kommer att leda till någon positiv förändring, men jag tänkte upprepa vissa delar av det.

I dag släpptes Skolverkets rapport om studiero och trygghet i skolan. Jag nämner detta därför att siffrorna går helt och hållet emot det förslag som Alliansen och Sverigedemokraterna tänker rösta igenom. Nio av tio lärare upplever att de bemöts med respekt och att de trivs i skolan. Mer än nio av tio högstadielärare anser att stämningen är trevlig på de flesta eller samtliga lektioner. Nästan lika stor andel anser att det råder studiero.

Hot och våld i skolan är självklart aldrig acceptabelt, men högerns aggressiva symbolpolitik i frågor om brott och straff får inte vara vägledande inom skolpolitiken.

Ni har nu chansen! Ni har chansen till voteringen i nästa vecka att faktiskt ta till er av de rapporter som finns och inte bestraffa lärare och elever för att ni helt enkelt vill föra en symbolpolitik inom det här området.

Vad händer med de elever som har olika diagnoser eller neuropsykiatriska funktionsnedsättningar när man inför ett sådant här omdöme i skolan? Vad händer med de elever som ofta är kritiskt ställda till olika saker som nämns i skolan, precis som de ska vara utifrån vår läroplan? Och vad händer med de lärare som redan i dag känner att de inte räcker till för barnen?

Det är intressant att man ena dagen pratar om att vi ska fylla på med lärarassistenter i den svenska skolan för att avlasta lärarna för att andra dagen prata om att vi ska lägga mer administration på lärarna. Jag tycker att det är ansvarslost.

Ojämligheten, ignorerandet av professionen och forskningen, snedfördelningen av resurser och en skolpolitik som tyvärr inte har fokuserat på skolans demokratiuppdrag, som inte har värnat allas lika rätt till bildning och kunskap och som prioriterar ett system där elever blir varor på en marknad – *det* är någonting vi måste ta tag i för att komma till rätta med många av dessa problem.

Jag vill gå vidare till betänkande 9, där jag yrkar bifall till Vänsterpartiets reservation 10 om karriärstegsreformen.

Det är dags att professionen inom den svenska skolan, lärarna, får rejäla möjligheter till professionell kompetensutveckling. Karriärstegsreformen har, som vi har sett och som vi vet, splittrat lärarkåren. Ibland talas det här i talarstolen om karriärstegsreformen som att den har haft en fantastisk effekt och att alla de barn ute i förorten eller i arbetarklassområden som behöver extra hjälp nu måste få ta del av detta i större utsträckning. Nej! Fråga lärarna! Karriärstegsreformen har inte haft den effekten. Det den har lett till, vilket ni också känner till här i riksdagen, är att lärare i dag till och med kallar den för sistelärrarreformen.

För vad händer när man delar upp lärarkåren på godtyckliga grunder och ökar löneskillnaderna mellan lärarna på godtyckliga grunder, för att därefter också kalla dem för olika saker inom den svenska skolan? Det leder just till att en karriärstegsreform blir en sistelärrarreform.

Jag skulle vilja gå vidare till betänkande 10, där jag yrkar bifall till reservation 20. Det handlar om det fria skolvalet i grundskolan.

Jag tycker att det är dags att en gång för alla prata om det stora problemet med det svenska skolsystemet – inte med den svenska skolan utan med det svenska skolsystemet. Det handlar om det fria skolvalet i grundskolan.

Rapport efter rapport de senaste åren har pekat på att det fria skolvalet i grundskolan har lett till större segregation och till och med utökad den redan befintliga boendesegregationen. Det har också lett till att elever inte möts i samma utsträckning som tidigare.

När vi träffade Skolväsendets överklagandenämnd berättade de att i många fall där elever inte får den skolplacering de vill ha uppger föräldrarna som anledning till sitt överklagande att de inte vill att deras barn ska träffa människor med en viss bakgrund eller från ett visst område. Det är därför de har velat placera dem i särskilda områden.

Jag tycker att det är en katastrof när vi hamnar i ett läge där barnen till arbetaren inte möter barnen till överläkaren eller till företagaren. Jag tycker att ett samhälle som tar skolans demokratiuppdrag på allvar också ser till att ha en jämlik skolgång för alla där elever med olika bakgrunder möts.

För att förstå varför vi har det här systemet måste vi också förstå att vi har olika syn på vad jämlikhet innebär. Vi har också olika syn på om jämlikhet över huvud taget är bra för vårt samhälle eller inte.

Jag menar att jämlikhet och demokratiuppdraget är grunden för att vi ska ha en trygg skola och ett samhälle som fungerar för alla och inte bara för några få. Därför yrkar jag bifall till vårt förslag, som handlar om att helt enkelt ta bort det segregeringsskolvalssystemet, att ta bort de orättvisa kösystemen och att inrätta ett system där det finns möjlighet att välja men där det ska finnas särskilda skäl för det.

Vissa kan kanske vara tysta i den här frågan därför att man inte vill gå emot föräldraopinion eller annat. För mig är det dock viktigare att utgå från vad professionen och forskningen har sagt på området. Och för att sätta stopp för vinstjakten i vår välfärd och kundorienteringen i den svenska skolan måste vi också göra någonting åt det fria skolvalet, som är grunden till att systemet kan fortsätta.

Anf. 119 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Herr talman! Jag ber Daniel om ursäkt för att han får stå kvar i talarstolen, men det hör ju till spelet.

Jag vill först ställa en fråga apropå Skolverkets rapport som kom i dag, där det stod att nio av tio lärare kände sig nöjda med arbetsmiljön. Det är jättebra att de trivs. Men 40 procent av eleverna säger att det inte råder trygghet och studiero i skolan, och det krävs fler åtgärder. Vilka åtgärder anser Daniel Riazat att man bör vidta om man nu tycker att ordningsomdömen är en dålig lösning på problemet?

Sedan har jag en annan fråga. Daniel Riazat tog upp, herr talman, att han inte ville att karriärstegsreformen skulle finnas och att man inte ska ge högre lön till lärare som jobbar i skolor med större utmaningar. OECD är väldigt tydliga i sina utvärderingar, både i den från 2014 och i den som kom nu, med att vi behöver se över hur vi använder resurser i form av lärare i våra skolor. Vi har de mest erfarna lärarna i de skolor som har elever med högutbildade föräldrar, medan vi har de mest oerfarna och den högsta andelen obehöriga lärare i de skolor som har störst utmaningar. Hur

ska man lösa det problemet om man inte vill använda löneinstrumentet som ett sätt att locka dessa lärare?

Sedan kommer jag till frågan om skolvalet. Möjligheten att välja skola gör ju att man kan välja en skola som ligger utanför det bostadsområde man bor i. Vi behöver bli bättre på att informera om att man har möjlighet att välja. Men med tanke på att boendesegregationen kommer att ta många år att komma till rätta med, hur ska vi kunna se till att invandrarbarnen möter överläkarnas barn om man inte ska ha möjlighet att välja en skola i ett annat område än där man bor?

Anf. 120 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Herr talman! Till att börja med vill jag säga att även invandrarbarn kan ha föräldrar som är överläkare. Jag förstår inte riktigt det resonemanget.

Däremot har vi absolut fått ett klassamhälle i Sverige där klass och etnicitet har gått ihop på grund av olika saker – strukturell diskriminering, en arbetsmarknad som tyvärr inte har fungerat på det sätt som den ska göra och en ekonomisk politik som missgynnar dem som inte har det bra.

När det kommer till ordning och studiero är det mycket riktigt, precis som Maria Stockhaus säger, många elever som inte känner studiero och trygghet i den svenska skolan. Då ska vi också komma ihåg att inte alla problem som finns inom den svenska skolans väggar är skapade av eller startade inom den svenska skolan. Självklart finns det problematik kring studiero och trygghet i den svenska skolan. Frågan som vi diskuterar här i dag handlar om varför alla inom det svenska skolväsendet – samtliga lärare och samtliga elever – ska bli drabbade av att det finns ett fåtal problem kring studiero och trygghet i den svenska skolan. Det fick vi också bekräftat i dag när Skolverkets generaldirektör var i utbildningsutskottet.

Sedan har jag förstått att Alliansen sällan tar till sig när olika skolmyndigheter eller forskningen tar fram sådant som går emot Alliansens förslag. I det här fallet har det varit väldigt tydligt.

När det kommer till sistelärarreformen, eller karriärstegsreformen som ni kallar den, är det för mig väldigt tydligt: Alla lärare ska vara bra lärare. Sedan vet vi att det finns skillnader. Det är klart att vi ska ha bra lärare som arbetar runt om i olika skolor, men det betyder inte att vi ska ha ett system som splittrar lärarkåren och som inte har lett till någon som helst evidensbaserad förändring.

Anf. 121 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Herr talman! Det är ett faktum att lärarna har fått högre lön, och det tycker jag i sig är någonting som är värdefullt med karriärtjänstreformen. I de kommuner där man har lagt sig vinn om att ta fram bra kriterier för de här karriärtjänsterna har det fungerat väldigt bra.

Herr talman! Daniel Riazat säger att det handlar om ett fåtal skolor där det är ordningsproblem. 40 procent av eleverna säger i undersökningen som Skolverket presenterade i dag att det inte råder trygghet och studiero. 40 procent är nästan hälften. Vad har Vänsterpartiet för lösning på problematiken kring trygghet och studiero i skolan?

Jag vill gå tillbaka till frågan om skolvalet. Om man inte har möjlighet att välja en skola som inte ligger i det egna bostadsområdet kommer bostadssegregationen att slå igenom fullt ut. Tar man bort möjligheten att välja kommer barn till föräldrar som har mycket pengar och kan köpa en

villa i ett bra område där det ligger en bra skola att kunna gå i den skolan medan barn till föräldrar som kanske är arbetslösa eller nyligen har kommit till Sverige och lever på etableringsersättningar och annat kommer att gå i skolor i våra utanförskapsområden.

Det gäller att använda skolvalet till att bryta boendesegregationen, vilket det kan göra om man ser till att ge alla bra information. Vi vill gärna ha ett aktivt skolval där alla väljer, och vi vill tydliggöra att den här möjligheten faktiskt finns för alla.

Vilka lösningar ser Vänsterpartiet på att bryta boendesegregationen och få skolor där elever med olika bakgrund möts? Och vad har Vänsterpartiet för konkreta åtgärder för att få trygghet och studiero i våra skolor?

Anf. 122 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Herr talman! Tack, Maria Stockhaus, för frågorna som jag omöjligen kommer att hinna svara på fullt ut på två minuter.

När det kommer till karriärstegsreformen ska vi komma ihåg att vi har någonting som kallas för den svenska modellen i Sverige och att lönen sätts av arbetsmarknadens parter. I det här fallet har vi gått emot den svenska modellen. Vi har helt enkelt frångått den för att på godtyckliga grunder och utan några tydliga kriterier kunna höja lönen för vissa lärare utifrån vad deras chefer eller rektorer på just den skolan har tyckt.

Jag har absolut inte den bild som Maria Stockhaus har av att det har fungerat bra. Tvärtom har lärarna på alla skolor som jag har besökt klagat på det här, kallat det för sistelärrarreformen och sagt att det här har skett på godtyckliga grunder. Det faktum att vi i dag har löneskillnader mellan den lärare som tjänar minst och den lärare som tjänar mest på ca 35 000 kronor i månaden säger någonting om vad den här reformen har inneburit.

När det gäller trygghet och studiero handlar det om mer resurser till den svenska skolan, om att anställa fler inom elevhälsan och om att se till att ha en väl fungerande skolgång där vi fokuserar på kunskap, bildning och demokratiuppdraget – en jämlik skola och inte en skola som segregerar och ser eleverna som varor på en marknad. Sker brott är det självklart upp till myndigheterna och vårt rättsväsen att ta tag i de frågorna.

När det kommer till skolvalet och bostadssegregationen löses inte problemen med bostadssegregationen av den svenska skolan, och det ska de inte heller. De löses av en hållbar bostadspolitik i vårt land. Men det som vi har sett är att det fria skolvalet till grundskolan har lett till att boendesegregationen har ökat ytterligare, och det vill vi motverka.

Anf. 123 JÖRGEN GRUBB (SD) replik:

Herr talman! Daniel Riazat pratar om att vi inte ska ha fritt val när det gäller skolan, vilket jag och mitt parti tycker låter jättebra på ett sätt. Att alla skolor är likvärdiga låter ju fantastiskt. Det var så på min tid. Jag som är en gammal gubbe valde inte skola, utan man gick i den närmaste skolan. Det var behändigt för föräldrarna och bra att ha kompisar på nära håll och så vidare.

Min fråga är hur vi ska göra för att få likvärdiga skolor så att vi kan ha det alternativet. På en del av den här punkten är vi absolut överens.

Daniel Riazat hänvisar till en rapport som vi alla gemensamt fick höra om i dag när Skolverket var på besök och säger att siffrorna i den är fina och att det inte är några större bekymmer med studieron. Jag vet inte om

vi lyssnade med samma öron, för man sa också att åtta av tio lärare anser att det är bra studiero för eleverna. Det innebär alltså att 20 procent av lärarna anser att det *inte* är bra studiero i deras klassrum. Vad gör vi med de eleverna? Ska de inte få chansen att gå vidare?

Anf. 124 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Herr talman! Vi har absolut inte lyssnat med samma öron eftersom våra värderingar utgår från helt olika principer.

När det kommer till frågan om studiero i den svenska skolan finns det problem som vi behöver ta tag i, som jag själv nämnde i det förra replikskiftet. Det som den här debatten handlar om är att det redan finns många verktyg för att ta tag i problemen. Som Skolverket påpekade har professionen och skolledarna sagt att disciplinära åtgärder inte är att föredra i första hand, för de vet, precis som forskningen, att det inte kommer att leda till någon förbättring. Det som behövs är att vi har en skola med tillräckligt mycket utbildad personal som ser varenda elev och med en elevhälsa som fungerar – en jämlik skola helt enkelt.

När det gäller frågan om det fria skolvalet till grundskolan ska jag påpeka igen att det finns många åtgärder. Först och främst är Sverigedemokraterna inte för att vi ska ha ett annat system än det rådande marknadsystemet. Vi behöver inte låtsas som att det är på något annat sätt, för det ändrades ju någon gång efter vissa middagar med Svenskt Näringsliv i samband med valet.

Det finns en rad olika åtgärder man kan vidta: Avskaffa vinstjakten, precis som ni lovade väljarna före valet 2014. Avskaffa ett system som gör eleverna till kunder och i stället ser deras rätt till bildning och kunskap. Jag kämpar för att vi ska ha ett statligt huvudansvar för den svenska skolan, alltså att finansieringen ska ske statligt. Jag vill att resurserna ska fördelas efter behov och inte som det är i dag. Jag vet att facken också har många bra synpunkter på detta.

Det finns alltså många åtgärder. Men vi ska också lita på professionen i den svenska skolan och inte komma med lagförslag som helt och hållet går emot det som är deras verklighet.

Anf. 125 JÖRGEN GRUBB (SD) replik:

Herr talman! Vi kan börja bakifrån med den sista frågan. Vi behöver inget skolval om skolorna är likvärdiga. Det är där problemet finns. Är de inte likvärdiga krävs det att man får byta skola och gå i den skola man helst vill gå i. Det hör ihop. Det ena är en konsekvens av det andra. Jag hoppas att Daniel Riazat inte förnekar det. Min fråga är: Hur gör vi skolorna likvärdiga?

När det sedan gäller resurser är det ofta så i kommuner att man delar ut olika mycket resurser till olika skolor. De skolor som Daniel nämnde är de skolor som får betydligt mer resurser än andra skolor. De mest högpresterande grundskolorna får oftast absolut minst skolpeng per elev. I min hemstad skiljer det uppemot 50 procent. Det är jättemycket pengar, framför allt när man tar bort de fasta kostnaderna. Då är det nästan dubbelt så mycket medel till en elev i en skola i till exempel ett segregerat område. Det har vi i dag.

Vi motsätter oss inte att vi ska ha olika – absolut inte – men vi har det redan i dag. Ändå presterar man inte lika väl.

Anf. 126 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Herr talman! Jag vet inte var i mitt svar jag sa att det enbart handlar om pengar och resurser, så jag förstår över huvud taget inte vad replikskiftet handlar om.

Självklart finns det många andra saker att ta tag i. Det handlar om ledarskapet, om att lita på professionen, om att inte stå i Sveriges riksdags kammare och svartmåla hela den svenska skolan, som vissa tenderar att göra vecka in och vecka ut, om att inte utmåla elever som sämre och om att inte säga att vi ska ha bra och dåliga skolor utan säga att alla skolor ska vara jämlika och likvärdiga och att det är detta som är vårt mål.

Om vi går över till frågan om det fria skolvalet antyder Jörgen Grubb att Sverigedemokraterna är för ett system där vi har bra och dåliga skolor. Det som ledamoten Jörgen Grubb sa var att vi inte har ett jämlikt skolsystem i dag – det håller jag med om helt och hållet, och det finns många anledningar – och att vi därför ska ha ett fritt skolval. Men då ska vi backa tillbaka. Om vi är politiker som tar detta uppdrag på stort allvar backar vi tillbaka i historien och kollar varför vi inte har en jämlik skola. Då kan vi se att det fria skolvalet är en av anledningarna. Det är alltså inte tvärtom. Det är inte så att vi hade en skola som inte var likvärdig eller jämlik och att vi sedan inrättade det fria skolvalet. Tvärtom! Vi inrättade ett fritt skolval, ett marknadssystem, en kommunalisering och ett system där resurserna inte utdelas efter behov i tillräckligt stor utsträckning, och därefter fick vi de problem vi har med likvärdigheten och jämlikheten i svensk skola, inte tvärtom.

(Applåder)

Anf. 127 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Herr talman! Nu måste jag höja ambitionerna för svensk skola här. Bra jobbat under sjukdom och allt!

Jag har en fråga. Du har sagt här, Daniel Riazat, att eleverna inte ska kunna gå i annat än den lokala skolan. I min hemkommun, som länge har styrts av Socialdemokraterna med stöd av Vänsterpartiet, har vi sedan många år en skola där 30–40 procent av barnen får behörighet till gymnasiet. Den skolan är tydligen tillräckligt bra. Du säger att de som vill bygga magnetskolor där barnen kan välja att gå tillsammans med barn från resten av stan har fel därför att de barn som kan gå på den skola som har 30–40 procent behörighet måste gå i den. De ska inte få lov att välja en annan skola även om man vet att inte ens hälften av barnen kommer att klara sig.

Du säger att karriärtjänster till dessa skolor inte ska prioriteras, så som vi vill – så att de bästa lärarna kommer till de skolor som behöver det mest. Samtidigt pratar du om vinstjakten som ett stort problem, men du har inte några svar om hur vi ska göra med de kommunala skolor som inte levererar resultat.

Nu har jag hört dina vackra ord om en verklighet som inte riktigt finns: att vi har tillräckligt med lärare och att det inte finns segregation. Men vad vill du göra just nu för att lösa problemen för de barn som efter sommaren ska börja i skolan och gå dit för första gången med sina föräldrar och lämnas över i en skola där inte ens hälften av klasskamraterna klarar sig när de inte får välja en annan skola?

Anf. 128 DANIEL RIAZAT (V) replik:
Herr talman! Tack för frågorna!

Först och främst vill jag att eleverna, när de kommer tillbaka från sommarlovet, inte ska nås av meddelandet att deras skola, eller företag som det kallas numera, har gått i konkurs. Jag tycker att det ska vara en grundläggande princip att vi inte ska ha ett skolsystem där eleverna inte vet från vecka till vecka ifall de kan gå kvar i sin skola, på grund av att vi som enda land i världen har ett system där företagare, som inte har något att göra med vår skola, kan investera våra barn på börser. Detta är en av de saker som jag tycker är viktiga.

När det kommer till det fria skolvalet kan ni i Centerpartiet läsa Vänsterpartiets motion, där vi säger att vi ska ha ett system där eleverna inte per automatik går i den närmaste skolan utan där upptagningsområdena runt om i vårt land görs om för att få en större blandning av elever och en bättre elevsammansättning. Detta fungerar kanske inte över hela landet på grund av att segregationen inte ser ut på samma sätt i hela Sverige, men i de flesta städer kommer det att fungera alldeles utmärkt. Vi vet att Skolverket själva tidigare har kommit med idéer om att ha upptagningsområden som är lite mer varierade än i dag. Detta är ett sätt att göra det på.

Ett annat sätt att göra det på, i kombination med detta, alltså när man väl har fått en skola tilldelad, är att man kan ha önskemål om att få byta skola ifall det finns särskilda skäl eller profiler för vissa skolor. Detta ska då ske i samarbete med skolledarna och personalen på skolan så att de vet att de inte på en dag helt plötsligt tappar 50 elever.

Sedan måste jag ställa en fråga till dig, Niels Paarup-Petersen. Vi har det fria skolvalet i Sverige. Detta kan inte någon kommun i landet ändra på i dag, så jag förstod inte riktigt när du sa att man inte får välja skola. Det får man i alla kommuner i landet. Jag vet inte om det är så att ni bara har en skola eller hur det ligger till på den fronten. Du får gärna svara på det.

Anf. 129 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Herr talman! Situationen där man inte får välja skola, Daniel Riazat, var utifrån det samtal du precis hade med vår kollega Maria Stockhaus om att man inte skulle få välja skola. Det var utifrån den kontexten.

Vi har planer på att vi ska se över hur hela valsystelet fungerar, för det behövs. Det behöver komma in olika typer av perspektiv på detta. Men vi kommer inte ifrån att om vi tar bort valfriheten i dag kan vi såklart i teorin se över det, enligt er modell eller en annan modell. Men det kommer fortfarande att vara så att de skolor i Malmö som är bland de absolut mest problematiska skolorna i Sverige i förhållande till att få människor att få behörighet och som ligger längst ned ofta är kommunala.

Frågan är varför vi ska fokusera på att det är någon som har valt att starta en skola som är eftertraktad och som folk gärna vill gå i. Det kanske kommer nyanlända som gärna vill gå i den. Vi har flera skolor i Malmö som många nyanlända familjer aktivt väljer på grund av deras profil. Varför är det så farligt att de finns samtidigt som vi har de kommunala skolorna? Vi har absolut en massa fantastiska kommunala skolor i Malmö, men vi har också skolor som verkligen inte lyckas.

Varför är problemet de bra privata skolorna, inte de kommunala skolor som inte levererar en skolgång som gör att barnen får en framtid? Detta har jag fortfarande inte förstått.

Anf. 130 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Herr talman! Det är ett stort bekymmer om du som riksdagsledamot, Niels Paarup-Petersen, inte har förstått att vi som enda land i världen experimenterar med ett skolsystem som i stället för att vara ett skolsystem har blivit till en marknad. Detta tycker jag är anmärkningsvärt.

Det finns många rapporter som visar att elever som får högre betyg på fristående skolor, speciellt de som är vinstdrivande, senare klarar sig sämre än elever som har gått i kommunala skolor när de går vidare till högre studier. Där finns något att ta tag i när det kommer exempelvis till betygsinflationen, som vi vet att det fria skolvalet och friskolereformen har lett till en stor ökning av. Det finns många rapporter som visar på detta.

Ja, jag menar att det är ett stort problem. Vänsterpartiet har inget emot att det finns aktörer som är ideella eller kooperativa eller som inte är ute efter att göra vinst utan som faktiskt är ute efter att ge alla våra elever deras rätt till kunskap och bildning, men så ser det inte ut längre. Vi lever inte längre i det decennium då majoriteten var kooperativa eller inte var ute efter att göra vinst. I dag lever vi i ett samhälle där skolorna främst ägs av tre koncerner som finns på börsen och som totalt struntar i hur det går för våra elever och vars syfte är att göra vinst, precis som ett företag ska ha som syfte. Det är inte företagsamhet som jag vänder mig emot, utan det är att denna logik ska gälla våra barn.

När det kommer till karriärstegsreformen, som jag inte hann nämna tidigare, ställde du en fråga kring det. Självklart ska vi ha incitament för att lärare ska söka sig till alla skolor. Det är inte bara skolor i förorterna som har problem att få lärare, utan det har skolor på landsbygden också. Där har vi förslag när det till exempel kommer till att göra avdrag för studielån eller liknande. Det finns en rad saker att göra på det området. Men lösningen är inte att vi ska behålla ett system som är ojämnt för att komma till rätta med ojämlikhetsproblematiken i den svenska skolan.

Anf. 131 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Herr talman! Jag vill för tids vinnande börja med att yrka bifall till reservation 20, under punkt 10, i UbU8, reservation 31, under punkt 11, i UbU9 samt reservation 49, under punkt 18, i UbU10. I övrigt står jag naturligtvis bakom samtliga reservationer från Kristdemokraterna.

Många olika viktiga ämnen har behandlats här, och jag skulle kunna säga mycket för att förlänga denna debatt.

Men jag tänkte föra in en ny fråga och tala om reservation 20 i UbU8 om sex- och samlevnadsundervisningen.

Herr talman! Man skulle kunna tro att sex- och samlevnadsundervisningen i denna upplysta tid skulle vara någonting som mer eller mindre sköter sig självt. Men just det faktum att forskning visar att många elever redan i mellanstadiet konsumerar ansenliga mängder pornografi understryker behovet av objektiv undervisning av vuxna personer med kompetens och vana att tala om sådana viktiga och känsliga frågor.

Det är nämligen fortfarande många lärare som har svårt att hantera frågor om hur kroppen ser ut och fungerar när det kommer till sexualiteten, som ju också involverar känslolivet, behovet att vara rädda om varandra, att skydda sig mot könssjukdomar och oönskade graviditeter, rätten att säga nej och rätten att bli respekterad för den man är och för den sexuella läggning man har.

På många håll i landet har skolan under åren upparbetat ett gott samarbete med ungdomsmottagningarna, där just kompetensen inom detta område finns. Det kan till exempel vara fråga om studiebesök på ungdomsmottagningen då eleverna får bekanta sig med såväl en gynstol, och kanske till och med pröva den, som olika sorters preventivmedel. Erfarenheterna har överlag varit goda. Man har sett hur det avdramatiserar att gå till ungdomsmottagningen, vilket i sin tur gör att ungdomarna blir mer benägna att gå dit när det behövs. Kristdemokraterna vill därför att ungdomsmottagningarna över hela landet ska involveras i sex- och samlevnadsundervisningen.

Herr talman! Idrott och hälsa är ett annat viktigt område som Kristdemokraterna vill uppgradera. Ett viktigt mål är en skola som ger eleverna goda och jämlika förutsättningar att nå godkända betyg.

Precis som flera talare tidigare har nämnt visar forskning att om man har gått ut skolan med godkända betyg är det den främsta skyddsfaktorn mot framtida utanförskap i form av arbetslöshet och kriminalitet och psykosocialt. Det är någonting som Sveriges Kommuner och Landsting har tagit fasta på i sitt arbete med en strategi för hälsa.

Ur detta perspektiv är det anmärkningsvärt att vi fortfarande har en skola där andelen pojkar som inte går ut grundskolan med godkända betyg ligger 3 procentenheter lägre än för flickor.

Bunkefloprojektet i Malmö har i ett skolsammanhang betraktat hunnit samla på sig en närmast unik mängd forskningsstudier. Där kunde man redan 2012 visa att när elever får fysisk aktivitet varje dag utjämnas skillnaderna i betyg mellan pojkar och flickor – pojkar höjs till flickors nivå. Hos en grupp som ingick i försöket blev 96 procent av eleverna behöriga till gymnasiet jämfört med 89 procent i kontrollgruppen, som inte fick denna extra tid för daglig fysisk aktivitet.

Med de stora skillnader som i dag råder mellan pojkars och flickors förutsättningar att nå godkända betyg är detta uppseendeväckande resultat. Det är förvånande att lagstiftare och skolhuvudmän inte har dragit slutsatsen att detta är en viktig jämställdhetsfråga.

Svenska elever har mindre schemalagd idrott än eleverna i många andra europeiska länder. Enligt timplanerna ska grundskolan ha totalt 500 idrottstimmar. Det blir i snitt en och en halv timme i veckan. Då ska vi ha i bakhuvudet att rasten före och efter idrottstimmen i många skolor inte räcker till för förflyttning, ombyte och duschning. I själva verket blir det ännu mindre tid för idrottslektionen.

Skolorna har visserligen möjlighet att själva göra förändringar, både att minska antalet timmar med ned till 20 procent av det ursprungliga och att lägga in fler idrottspass. Men det medför i realiteten att det blir mycket stora skillnader över landet och även mellan kommuner och inom samma kommun. Det borde inte vara upp till varje skola att själv göra dessa förändringar, utan det borde läggas in i timplanen, så att det inte beror på vilken kommun man bor i och vilken skola man går i om man ska få ett

rimligt antal idrottstimmar. Därför vill Kristdemokraterna öka antalet idrottstimmar från dagens 500 till 700.

Herr talman! Det är ett steg i rätt riktning att regeringen har gått oss halvvägs till mötes och kommer att öka antalet timmar med idrott och hälsa till 600 för grundskolan från och med halvårsskiftet. Men Kristdemokraternas krav på totalt 700 idrottstimmar ligger fast, det vill säga ytterligare 100 timmar. Det gör vi genom att minska motsvarande antal timmar på elevens val.

Herr talman! Vidare behöver det preciseras hur dessa timmar ska fördelas mellan årskurserna. Man behöver också se till att inte den teoretiska delen i ämnet idrott och hälsa tar över alltför mycket tid från den nödvändiga fysiska aktiviteten. Så sker i en del skolor. Målet på sikt är att ge eleven idrott med fysisk aktivitet varje dag.

Jag vill också passa på att lyfta fram några av de förslag som Kristdemokraterna har för att förbättra integrationen och ge nyanlända bättre förutsättningar att komma in i arbetslivet.

Lite som ett komplement till diskussionen om lärarassistenter föreslår vi i reservation 3 om lärarnas administration bland annat att nyanlända lärare ska kunna introduceras i den svenska skolan genom att ta över en del av lärarnas sidouppgifter. Det kan avlasta lärarna och samtidigt underlätta för den nyanlända läraren att lära sig svenska och komma in i vårt svenska skolsystem.

Nyanlända elever, särskilt de som har kommit till Sverige högre upp i åldrarna, har kanske de allra svåraste förutsättningarna att klara skolan med godkända betyg. Därför behövs det reformer för att ge dem en så bra start som möjligt. Språket är en nyckel till god integration i det nya landet. Därför behöver det ses över hur nyanlända barn och unga får en utökad undervisningstid i svenska. Detta tar vi upp i reservation 41.

Vi vill också utveckla studie- och yrkesvägledningen. Varje år är det drygt 100 000 elever som väljer program till gymnasiet. Men tyvärr är det många elever som fattar beslut med bristfällig information. Att utveckla studie- och yrkesvägledningen är därför centralt, så att fler elever kan göra trygga och välinformerade val. Därför yrkar jag bifall även till reservation 49.

Anf. 132 ROGER HADDAD (L):

Herr talman! Vi i Liberalerna står naturligtvis bakom samtliga våra reservationer, men jag vill särskilt lyfta fram reservation 11 i UbU8 och reservation 46 i UbU9.

Anledningen till att vi särskilt lyfter fram reservation 11 handlar om skolornas antimobbningsarbete. Det är med stor besvikelse som jag noterar att majoriteten i utbildningsutskottet avstyrker vårt krav på att åtgärdsprogram ska införas som baseras på forskning och beprövad erfarenhet och att alla skolor runt om i hela landet ska kartlägga arbetet mot mobbning, utbilda personalen och införa rutiner kring hur man ska hantera mobbare men också mobbade elever.

Vi kräver att detta genomförs. Det Socialdemokraterna och regeringen hänvisar till är gamla initiativ och beslut som togs när vi i alliansregeringen satt på Utbildningsdepartementet. Man refererar till året 2011. Det har alltså gått snart tio år utan att det har kommit några nya initiativ, och det tycker jag är anmärkningsvärt och beklagligt. Skolverket presenterade i

dag vid föredragningen i utskottet att andelen elever som mobbas i skolan tyvärr ökar och även att man inte har fått några nya direktiv eller uppdrag från regeringen på detta viktiga område. Vi lovar att vi kommer att fortsätta jaga regeringen på det här området.

I övrigt, herr talman, vill jag fokusera på en särskild punkt i den här debatten. Det handlar om det vi har lyft fram de senaste månaderna, nämligen studiero, trygghet och arbetsro i skolan. Det gäller såväl elever som, inte minst, skolans personal – lärare och rektorer.

I den här debatten verkar det som att vi tvekar inför om det här är ett problem eller inte. Några väljer att hänvisa till Skolverkets rapport som kom i dag, men jag vill varna för att dra för stora växlar på en undersökning som är ytterst liten jämfört med Skolinspektionens mycket omfattande rapport. Det går inte att jämföra en undersökning där man har frågat 1 500 med en undersökning som omfattar drygt 100 000 per år. Det borde hela utbildningsutskottet ta till sig, herr talman. Det går inte att dra de slutsatser som några debattörer gör utifrån Skolverkets rapport.

Jag är inte politiker för att få stå här och berätta enbart om trivsel och skoj i skolan, utan jag är angelägen om att vi tar upp de reella ordningsproblem vi har i svensk skola. Man kan kritisera våra förslag, och man kan säga att man inte delar våra förslag. Men vad vill man då göra för att öka tryggheten för landets elever och för landets lärare och rektorer? En fjärdedel av landets lärare uppger att de har utsatts för hot och våld under det senaste läsåret – en fjärdedel, herr talman! Det är mycket bekymmersamt. Dessa siffror bekräftas dessutom i en annan rapport, nämligen Arbetsmiljöverkets. Det är därför vi hade en särskild debatt i denna kammare för drygt en vecka sedan, herr talman. Men förslag på hur detta ska angripas och hur det ska lösas lyser som vanligt med sin frånvaro bland dem som är kritiska till Liberalernas politik.

Redan i april 2018 var en majoritet i utbildningsutskottet enig om att riksdagen skulle uppmana regeringen att återkomma med förslag och utreda regelverket kring trygghet och studiero, med inriktning på att skärpa skollagen och se till att det vidtas åtgärder för att underlätta tillämpningen bland lärare, rektorer och huvudmän. Anledningen till att jag för Liberalernas räkning begärde att Skolverket skulle komma till utskottet i dag och diskutera disciplinära åtgärder var att de i sin rapport konstaterade följande: Rektorer som de har tillfrågat använder sällan eller aldrig de disciplinära åtgärder som finns i verktygslådan. Parallellt ser vi att andelen elever som störs i klassrummet ökar och att fler lärare uppger att de får lägga alltmer av sin tid på att upprätthålla ordning och reda. Vi måste för sjuutton erkänna att vi har ordningsproblem i svensk skola, herr talman! Det här är nämligen på riktigt.

Från Liberalernas sida tänker vi att man ska skärpa skollagen. Det gäller kapitlet om lärarnas befogenheter. Det är därför vi reserverar oss i reservation 46 – för att förtydliga att det är läraren som bestämmer i klassrummet. Det är läraren som ska stå för det pedagogiska inslaget i undervisningen. Vi har inga problem med att elever har visst inflytande, men när det gäller hur lektioner läggs upp, hur läxor och betyg beslutas etcetera är det läraren som ska fatta besluten.

Alla vet dock att detta är ett område som ifrågasätts dagligen och ständigt, inte bara av elever utan även av landets föräldrar. Som skolpolitiker vädjar jag till de föräldrarna, herr talman: Skärp er! Visa tillit, och visa respekt för landets lärare! I dag fick vi även veta av Skolverket att hot och våld mot lärarna ökar. I lågstadiet står föräldrarna för det mesta av det som ligger bakom anmälningarna, och i högstadiet är det elever som ifrågasätter och hotar lärarna. Det är fullständigt oacceptabelt.

Vi har också krävt att Barn- och elevombudet ska avvecklas i sin nuvarande form. Flera av de effekter vi ser i och med utvecklingen i klassrummen och på skolorna – på lärarnivå, på rektornivå och på kommun- eller huvudmannanivå – beror på en osäkerhet, en otydlighet eller en ovilja. Det kan också bero på en oro för att bli anmäld, som någon har varit inne på. Därför vill man inte ingripa mot stöket och ta tag i de här problemen. Det kan vi inte acceptera.

Vi kräver i dag besked från Socialdemokraterna: Hur ser ni på skollagen när det gäller kränkningar och lärarnas befogenheter? Hur ser ni på Barn- och elevombudets roll? Vi menar att verksamheten fungerade i början men att den i dag har slagit över till en situation där man enkom bedriver skadeståndsärenden som riskerar att signalera till lärarkåren att även den som ingriper inom lagens ram löper risk att straffas i den meningen att huvudmannen ska betala ett skadestånd.

Problemet, herr talman, är inte bara de ärenden som formellt har gått vidare utan den effekt av utvecklingen som vi har sett i lärarkåren. Det är därför vi inte bara behöver mer resurser, statlig skola och ordningsbetyg i terminsbetygen utan även ordning och reda i klassrummet. Det spelar ingen roll att det finns ordningsregler i alla skolor om de inte följs och upprätthålls och om respekten för lärarna inte finns bland eleverna – och bland föräldrarna.

Anf. 133 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Herr talman! Jag borde egentligen gå hem och sova, men jag kunde inte låta bli att bemöta den näst intill krigsliknande retoriken från talarstolen. Den skulle definitivt inte leda till ett godkänt ordningsomdöme i skolan.

Jag skulle vilja fråga Roger Haddad varför han anser att en lärare i den svenska skolan ska behöva vänta med att prata om eventuella ordningsproblem till dess att en elevs betyg ska sättas. Faktum är nämligen att skollagen redan i dag, i 10 kap. 12 och 13 §, möjliggör för lärare att ta upp dessa saker i utvecklingssamtal och ta fram ett åtgärdsprogram för eleverna i enlighet med skollagen och läroplanen. Jag undrar alltså: Varför ska läraren behöva vänta tills elevens betyg ska sättas, och föra in ett omdöme i det dokumentet, i stället för att som i dag – i enlighet med befintlig lagstiftning – kunna göra det kontinuerligt?

Jag ser inte riktigt logiken i detta. Är tanken att ni om några veckor ska lägga fram ett förslag om att ta bort utvecklingssamtal och köra på ordningsomdömen, Roger Haddad? Eller är tanken bara att generellt lägga på lite mer administration, som inte kommer att leda till någon som helst förändring i den svenska skolan?

Jag har även en annan fråga. När blev det de som motsätter sig ett nytt förslag som måste bevisa att det inte fungerar? Jag tänker så här: Läger ni som riksdagsparti eller koalition fram ett förslag på riksdagens bord är

det er skyldighet att bevisa att det faktiskt kommer att leda till en förändring. Ge mig ett enda exempel på forskning som säger att detta kommer att leda till en förändring!

Anf. 134 ROGER HADDAD (L) replik:

Herr talman! Jag vill upplysa Daniel Riazat från Vänsterpartiet om att när de avvecklade den statliga skolan och genomförde kommunaliseringen i Sverige föregicks det inte av någon utredning, och det gjordes inte med hänsyn till lärarna.

Politiska partier kommer ibland med politiska förslag som de tror på. Detta är ett av våra förslag för att bemöta de ordningsproblem som finns, vilket flera ledmotskollegor har talat om, herr talman. Sverige avviker ju inom Europeiska unionen, även om vi inkluderar Norge. Vi har låtit riksdagens utredningstjänst titta på detta, och majoriteten har någon form av ordningsbetyg eller ordningsomdöme. Det är Sverige som avviker.

Detta krockar inte med att man har en vardagsdialog, utan det här ska vara mer formellt. Det kan vara i form av en siffra eller en bokstav i samband med terminsbetyget för att summera terminen, dels gentemot eleven, dels gentemot föräldrarna. Det är också viktigt med kommunikationen mellan skolan och hemmet, och detta är en väldigt viktig signal. Det räcker inte med vardagsdialogen.

Elever säger i undersökningar att de gärna vill ha få men tydliga ordningsregler. De säger också att det är många som inte följer ordningsreglerna. Vi tror att detta är ytterligare ett sätt att uppmärksamma problemet.

Anledningen till att vi ställer samma fråga till Vänsterpartiet är att det inte räcker att bara säga nej. Ni står inför precis samma problem, men ni blundar för det. Hur vill ni lösa ordningsproblemen? Hur vill ni lösa problemet att det är arbetsmiljön som är den starkast bidragande faktorn till att lärare lämnar yrket och att fler elever störs av andra elever?

Det är sex av tio, enligt Skolinspektionen. Det är inte fyra av tio, utan det är sex av tio. Det är mycket allvarligt, herr talman.

Anf. 135 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Herr talman! Nu svarade Roger Haddad egentligen inte på mina frågor, vilket jag inte heller hade förväntat mig.

När det kommer till frågan om att vissa lärare upplever problem och att de väljer att lämna yrket skulle jag säga att det finns minst tio ytterligare orsaker till att det händer. Man kan inte välja ut ett enskilt område där man själv vill föra en populistisk retorik och säga att det enbart är det som har lett till att lärare har lämnat den svenska skolan.

Det ska också sägas att det var väldigt många fler lärare som lämnade skolan under er tid, Roger Haddad, och det var för att ni prioriterade skattesänkningar före att satsa på den svenska skolan.

Låt oss ta ett exempel: En elev kommer med kniv till skolan och hotar läraren. Kommer den eleven att bry sig om att det står en siffra i betygsdokumentet i slutet av terminen? Om du, Roger Haddad, tror att det är så skulle jag vilja be dig att en gång bara gå ut till en skola och ställa frågan till eleverna. Ställ den till vilken elev du vill på vilken skola du vill i hela landet. Du kommer att få svaret: ”Nej, det kommer inte att påverka.”

Prot. 2018/19:81
25 april

*Grundläggande om
utbildningen, Lärare
och elever och Över-
gripande skolfrågor*

Jag har själv träffat elever som har hamnat i problematik, som inte har fått en chans eller som inte har blivit sedda eftersom det inte har funnits tillräckligt mycket personal och som inte har haft föräldrar som haft möjlighet att finnas där för dem. Dessa elever kommer inte att påverkas på ett positivt sätt av att man lägger en siffra i deras betyg. De kommer inte att bry sig om det betyget.

Det som detta kommer att leda till är att våra lärare, som redan i dag är belastade med väldigt mycket administration sedan Jan Björklunds tid, kommer att få ännu mer administration på grund av Roger Haddad.

Ni är skyldiga att svara lärarna: Hur tänker ni lösa problemet med administration? Om 10 procent av lärarna upplever att det inte råder studiero i skolan men 100 procent av alla ska drabbas av det är det ni som är skyldiga dem svaret.

Anf. 136 ROGER HADDAD (L) replik:

Herr talman! Sex av tio elever upplever att det är oordning i klassrummet och att det är andra elever som stör deras rätt till undervisning. Det struntar Vänsterpartiet i. Ni säger ingenting till dem. Skolan finns ju till för eleverna – inte för Vänsterpartiet eller för Liberalerna.

När det gäller den administrativa bördan, som Lärarförbundet nyligen granskade, visade det sig att huvuddelen är typer av dokument som inte efterfrågas av staten men som kommunerna lägger på. Dessutom är 36 procent av den dokumentation som lärarna upprättar i dag sådant som upprättas för att – som det heter, herr talman – ha ryggen fri. Det görs av rädsla för myndigheter som Skolinspektionen och andra skolmyndigheter.

Det är detta som är huvudproblemet, inte att vi ansluter oss till några andra EU-länder eller till Norge genom att införa ordningsbetyg, terminsbetyg eller omdöme. Det är inte det som är problemet, men detta vill inte Vänsterpartiet ta till sig.

Den elev som går in på en skola med en kniv ska inte gå i skolan – den eleven ska sitta i fängelse. Om personen är under 18 år ska den vara föremål för socialtjänsten.

Det är möjligt att terminsbetyget inte säger någonting, men på sikt kommer det att säga någonting. Det är dessutom viktigt att samhället signalerar att det inte är acceptabelt att komma in och leva cowboy i en svensk skola eller att gå runt med kniv. Det är helt oacceptabelt.

Är man straffmyndig ska man överlämnas till rättsväsendet, men skolan ska absolut markera när personer kommer in med kniv. Raljera inte, och skratta inte åt det här problemet! Just elever som går in på skolor med kniv är ett stort problem, vilket också syns i Skolinspektionens rapport.

Anf. 137 MATS BERGLUND (MP):

Herr talman! Denna debatt rör tre betänkanden från utbildningsutskottet med yrkanden från riksdagens allmänna motionstid i höstas. Betänkandena rör ett stort antal frågor, och Miljöpartiets hållning framgår av det som står i våra parti- och kommittémotioner.

Betänkandenas slutsatser, som vi delar med undantag av en reservation i betänkande 8 som jag återkommer till, är resultatet av den regeringspolitik vi har förhandlat fram för att ta så många gröna steg i svensk politik som det är möjligt.

I våra motioner framkommer ett antal gröna prioriteringar. Jag har inte möjlighet att gå igenom allihop djupare, men låt mig ändå nämna några av dem.

För det första vill Miljöpartiet att skolan ska gå från en ojämlik sex- och samlevnadsundervisning till en likvärdig sex- och samtyckesundervisning. Vi har i regeringen gett ett uppdrag till Skolverket att ta fram nya styrdokument för sex och samlevnad som bland annat tydligt lyfter fram frågor om heder och samtycke. Vi inväntar nu Skolverkets arbete. I januariavtalet med Socialdemokraterna, Centern och Liberalerna har vi också drivit fram att alla lärarutbildningar ska ge kunskap om sex och samlevnad.

För det andra anser vi att fritidshemmen behöver stärkas. I regering har vi för första gången gett fritidshemmen en egen läroplan genom ett nytt kapitel i läroplanen. För att fritidspedagogiken verkligen ska kunna stärka alla elever i fritidshemmen måste grupperna minskas, och för detta krävs att mer behörig personal anställs. Även detta är något vi har drivit igenom i januariavtalet och som vi arbetar för.

För det tredje, herr talman, vill Miljöpartiet att alla lärare ska få makt över sin egen utveckling. Ett professionsprogram ska inrättas och binda samman de olika lönesatsningar och fortbildningsmöjligheter som finns i dag. Också detta är en del av januariavtalet.

För det fjärde anser vi att skolans medarbetare måste ha verktyg och resurser nog att kunna arbeta med alla elever, oavsett förutsättningar eller funktionsvariation. I några särskilda motioner har vi lyft fram hur vi kan arbeta vidare för till exempel elever med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning och för särbegåvade elever.

För det femte vill vi att elevhälsan ska stärkas så att den är tillgänglig både för eleverna och för de lärare som möter en elev som behöver en annan typ av stöd än det som läraren själv kan ge. Vi arbetar nu fram en lagstiftning för att bestämma en miniminivå på elevhälsan för ökad likvärdighet. Ingen elev ska vara utan en bra elevhälsa.

För det sjätte vill Miljöpartiet att skolans resurser ska komma eleverna till del. De skattepengar som du och jag ger till skolan ska inte kunna försvinna iväg till skatteparadis eller i vinstutdelning. Det finns i dag tyvärr ingen majoritet i riksdagen för att i lag uttryckligen begränsa friskolors möjlighet att göra vinst, men vi kommer att arbeta vidare både för det och för tydligt formulerade krav som stärker kvaliteten på alla skolor. Skolan är ingen marknad, och den ska inte heller behandlas som en marknad.

För det sjunde ska staten ta ett ökat ansvar för skolans finansiering, i enlighet med Skolkommissionens förslag. Det kan innebära antingen lagstadgade miniminivåer på resurser till svensk grundskola för undervisning och elevhälsa eller ett rent sektorsbidrag från staten.

Detta är viktigt, och det är bråttom. Vi ser att många kommuner nu tyvärr gör stora nedskärningar i skolan. Det vidgar klyftorna mellan skolor och mellan rikare och fattigare kommuner. Vi behöver en likvärdig skola. Oavsett var i landet du bor, vilken kommun du bor i och vilken skola du går i ska skolan leverera. Vi ska ha en stark skola.

Herr talman! Efter de här inledande kommentarerna vill jag säga något mer om tre frågor.

Den första frågan jag vill lyfta fram är vikten av läsning.

Det finns ingen större motståndshandling i en tid av enkla budskap, populism och vetenskapsförakt än att ta sig an en faktatext, kunna förstå

den och bilda sig en egen uppfattning eller, för all del, läsa skönlitterärt, ta till sig en berättelse och se världen från en berättares perspektiv.

Läsning är som kondition. Vi talar om "läskondition". Den behöver tränas fram, den behöver underhållas och den behöver komma igång redan i unga år.

Under flera år minskade läsningen i Sverige. Allt färre unga fick med sig kunskapen, flytet och färdigheten att läsa och att läsa med djup och förståelse. Det tycks vi ha vänt nu. Hårt arbete från lärare och föräldrar och insatser från samhället har lett till att vi nu ser förbättrade resultat i läsning, i synnerhet bland de yngre barnen. Men även äldre barn, ungdomar, läser mer och tränar upp sin läskondition. Men det finns fortfarande en stor ojämlikhet i läsningen. Därför måste vi göra mer.

Den läsa-skriva-räkna-garanti som Miljöpartiet drivit igenom för förskoleklass och lågstadiet börjar gälla som lag nu i sommar, och det är bra. Redan nu har skolorna pengar för att förverkliga garantin, men det behöver synas också i klassrummet.

Det kommer att behövas fler speciallärare för att garantin ska fungera fullt ut. Det är också en del av januariavtalet att utbilda fler speciallärare och ge fler grundläggande specialpedagogiska verktyg till varje lärare så att stödet kan sättas in så tidigt som möjligt.

Skolbiblioteken är också oerhört viktiga här. Det handlar om tillgång till bra böcker för läsning i skolan men också utanför skoltid. Ett skolbibliotek, bemannat med en utbildad bibliotekarie, kan spela en helt avgörande roll för att hitta de böcker som uppmuntrar till den frivilliga läsningen.

Jag vill verkligen betona vikten av bibliotekarierna här. Det räcker inte med ett antal hyllmeter böcker. Det viktiga är kompetensen – den utbildade bibliotekarien. Miljöpartiet vill ha en plan för att alla skolor ska vara bemannade med bibliotekarier. Detta om läsning.

Den andra av de tre frågor som jag särskilt vill ta upp handlar om digitalisering.

Stora förändringar av samhället kommer med krav på nya kunskaper. Digitaliseringen är en sådan stor samhällsförändring. För att kunna vara fullt ut delaktig och förstå världen och hur den påverkar oss måste vi förstå hur den moderna tekniken fungerar, hur vi kan använda den och hur den kan påverka oss. Programmering, digital källkritik eller att läsa en digital gps-karta är sådant som skolan måste ge kunskaper om i dag.

Herr talman! Det finns ett par yrkanden i betänkande 10 om att Sverige ska ta fram en digitaliseringsstrategi för skolan, men en sådan strategi finns redan. Här behöver vi nog gå tillbaka i historien lite, för trots att behovet funnits länge tog alliansregeringen aldrig fram någon sådan strategi. Det är först med Miljöpartiet i regering som en nationell digitaliseringsstrategi för skolväsendet nu blir verklighet. Det presenterades ett sådant förslag under förra mandatperioden, och regeringen och SKL arbetar nu tillsammans för att förverkliga det. Ni kan läsa mer om digitaliseringsstrategin i betänkandet. Den utgår från att skolan ska kunna dra nytta av digitaliseringens möjligheter men också att man ska se de utmaningar digitaliseringen medför.

Det är naturligtvis inte självklart att undervisning alltid blir bättre bara för att man använder digitala verktyg. Ibland kan det faktiskt vara precis

tvärtom. Därför måste fokus, som det också uttrycks i digitaliseringsstrategin, vara på att lärare får kunskaper och mandat att hantera digitala verktyg – se när de kan bidra och ha kraft att välja bort när de inte kan bidra.

Vidare måste skolan som helhet ha verktyg att hantera de svårigheter som de digitala verktygen för med sig, till exempel ta ansvar för mobbning som sker i de digitala plattformarna.

En särskild utmaning, som syntes i många av de metoo-upprop som gjordes i skolans värld, är att pornografi på skolans datorer används i kränkningar av elever. Det är väldigt allvarligt. Men, och det här är viktigt, lagstiftningen ger alltså inget utrymme för att skolor inte ska ta ansvar för innehållet i de digitala verktyg som man tillhandahåller för eleverna. Skolan har ett arbetsmiljöansvar, och det gäller också de digitala miljöerna. Både arbetsmiljölagen och diskrimineringslagen kan användas. Skolorna behöver ha digitala miljöer som genom till exempel filterprogram eller liknande är fria från porr.

Min tredje punkt handlar om att de borgerliga partierna tillsammans med Sverigedemokraterna ställt sig bakom ett tillkännagivande om att skolor ska ha rätt att utfärda ordningsomdömen. Det här har varit upp tidigare i debatten, och jag håller helt med både Pia Nilsson och Daniel Riazat från Socialdemokraterna respektive Vänsterpartiet om att obligatoriska ordningsomdömen är en riktigt dålig idé.

Lärare behöver tid att arbeta med eleverna. Mer pappersarbete ger inte den tiden. Att tvinga lärare att sitta kanske i slutet av terminen och skriva lappar hem till alla elever om hur de har skött sig löser inga problem i klassrummet. De elever som har skött sig – det har vi hört tidigare i debatten – behöver förmodligen ingen sådan lapp, och de elever som utgör ordningsproblem bör man ta tag i direkt när det händer, där och då, inte vid terminens slut.

Både lärare och rektorer har ju tydligt och närmast samstämmigt uttryckt att de inte vill ha ordningsomdömen. Tvärtom är det som de uttrycker behov av mer tid och färre administrativa arbetsuppgifter. Men om en skola självständigt ändå bestämmer sig för att man vill ge återkoppling till varje elev om hur ordningen varit kan man naturligtvis göra det i dag. Det finns ingen lag eller någonting annat som förbjuder att ett sådant innehåll finns i till exempel den individuella utvecklingsplanen.

Obligatoriska ordningsomdömen löser inga problem. I stället borde vi samlas kring att stoppa nedskärningar, fortsatt satsa på fler vuxna i skolan, på elevhälsan, lärarassistenter, speciallärare och andra resurser, samt stötta de skolor och de kommuner som behöver stöd.

Herr talman! Vi behöver minska den administrativa arbetsbördan, satsa på lärarna och se till att de får tid för sin uppgift. Därför yrkar jag bifall till reservation 24 i betänkande UbU8 och i övrigt till utskottets förslag till beslut i de tre betänkandena.
(Applåder)

Anf. 138 LINUS SKÖLD (S):

Herr talman! Jag älskar skolan! Jag har ägnat hela mitt snart 36-åriga liv åt skolan, först som elev, sedan som barnskötare, student, lärare, rektor och här i dag som politiker.

Det är inte en slump att jag tycker att skolan är värd hela livet. Vi har nämligen konstruerat en av samhällets viktigaste grundvalar i det skolsystem som vi steg för steg har byggt upp och gjort tillgängligt för alla, oberoende av faktorer som kön, klass, etnicitet och funktionsvariation.

Låt mig förtydliga hur vi kan förstå utbildning och skola som samhällskomponent. Vi har konstruerat skolan till det allra bästa verktyg vi som samhälle har för att forma samhällets egen utveckling och framtid. Genom att bestämma att alla ska utbildas – både en rätt och en plikt – och hur innehållet, värdena och i någon mån metoderna i utbildningen ska se ut bestämmer vi också i den här kammaren vilka som ska vara samhällets minsta gemensamma nämnare, vilka samhällets kulturbärande normer ska vara och hur framtidens vuxna ska förhålla sig till varandra, till kunskaper och till omvärlden. Det förklarar också det otroligt stora intresse som finns för skolan och att de betänkanden som vi debatterar i dag kan innehålla förslag från enskilda ledamöter om alltifrån hemkunskapsämnet och studievägledning till värdegrund, skolval och undervisningstid.

Skolans roll i skapandet av framtidens samhälle bekräftas också i någon mån av det faktum att skolframgång i princip är ett vaccin mot framtida social utslagning. Att lyckas i skolan är den enskilt starkaste skyddsfaktorn.

Herr talman! Vi har i Sverige valt vägen att skapa ett skolsystem som bygger på demokrati, solidaritet, humanism och respekt för de mänskliga rättigheterna. Det bygger på vetenskaplighet och kunskap, på tron att varje individ har förmågor som hon kan växa med om hon får utvecklas till sin egen fulla potential och på idén om att alla barn ska ha en likvärdig utbildning. Den rättvisa som det innebär betyder inte att utbildningen ska vara likadan; i stället ska den ges utifrån de behov av stöd, ledning och stimulans som varenda enskild unge har.

Vi har byggt skolan till en förutsättning för demokratin som vi känner den. Vi har byggt skolan till varje människas och därmed hela vårt samhälles viktigaste möjlighet att växa och utvecklas.

Herr talman! Moderaterna pratar här i dag om den förra fyraårsperioden som förlorade år för skolan. När jag står här i dag är jag stolt över hur den socialdemokratiskt ledda regeringen satsat på skolan under den gångna mandatperioden och hur vi nu fortsätter att göra det.

Det handlar till exempel om kraftigt utbyggda resurser som fördelas efter behov och som förstärks av riktade satsningar på personaltäthet på lågstadiet och inom elevhälsan. Det handlar om stöd till de huvudmän som behöver det bäst genom reformen Samverkan för bästa skola men också om styrningsfrågor som tillitsreformen och Skolkommissionens förslag om ökad likvärdighet, för att ta några exempel.

Herr talman! Tänk om det är så att världen blir som vi pratar om den. Låt mig förklara: Skolforskning har visat att de förväntningar som läggs på en människa tenderar att infrias. Därför pratar vi om att lärare måste ha höga förväntningar på sina elever, rektorer ha höga förväntningar på sina medarbetare, huvudmännen ha höga förväntningar på sina rektorer – ja, ni fattar. Detta talar för att vi bör styra med tillit och höga förväntningar i stället för med misstro och kontroll.

Åter till saken: Världen blir som vi talar om den. När vi talar om världen uttrycker vi förväntningar på hur människor ska bete sig. Uttryckta förväntningar tenderar att infrias.

Därför vill jag här rikta en vädjan till alla mina kollegor i salen och utanför liksom till alla som eventuellt lyssnar på den här debatten eller läser protokollet från den. Tänk på hur ni talar om världen! Tänk på hur ni talar om skolan! Om den blir som vi talar om den tänker jag att flera av dem som deltar i den här debatten i dag har en del att fundera över. Sverigedemokrater, moderater och kristdemokrater talar om elever som problem som måste åtgärdas med hårdare tag, ordningsomdömen och mer kontroll.

Jag kan på riktigt bli rädd när jag lyssnar på Sverigedemokraterna som pratar om skolan som en plats där elever ska vara likadana. Helst ska de till och med vara likadant klädda. Och om de inte är likadana ska de sorteras utifrån hur de avviker. Tänk om världen skulle bli som de pratar om den!

Herr talman! Låt mig måla en annan bild, en bild av vad jag tänker skulle vara en bra skola: ”Eleven ska i skolan möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Skolan verkar i en omgivning med många kunskapskällor. Strävan ska vara att skapa de bästa samlade betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling. Personlig trygghet och självkänsla grundläggs i hemmet, men även skolan har en viktig roll. Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter.”

Detta är ett direkt citat ur läroplanens avsnitt som handlar om att skolan har till uppdrag att vara en god miljö för utveckling och lärande. Vi måste se till att skolan återfår den förmåga som den en gång hade att utjämna skillnader i elevers olika livsförutsättningar, och jag vill särskilt lyfta fram tre saker som vi är särskilt övertygade om är viktiga:

För det första: Elever från olika bakgrunder behöver mötas i skolan. En allsidig social sammansättning är också i fortsättningen något vi behöver sträva efter.

För det andra: Resurser måste fördelas efter behov och staten behöver ta ett större ansvar för det. När jag planerade det här anförandet rullade programmet *Vinnarskallar* i bakgrunden. *Vinnarskallar* är ett tävlingsprogram där parasportare tävlar mot varandra i olika grenar. Vid ett tillfälle tävlade två deltagare i skytte. Den som presterade bäst i den rundan, och sannolikt därför hade bäst förutsättningar att lyckas i nästa gren som var bågskytte, fick flytta fram och stå en meter närmare tavlan än sin medtävlare i nästa gren.

Nuvarande resursfördelning fungerar ungefär på samma sätt. När elever med goda förutsättningar att lyckas i skolan tar med sig en lika stor skolpeng som elever som har sämre förutsättningar är det som att flytta fram de starkaste en meter för att sedan låta dem tävla som om de hade samma villkor. I ett lekprogram i tv är det väl ingen katastrof, men när vi i verkligheten i skolan flyttar fram de starkaste eleverna en meter är det helt enkelt orättvist och kontraproduktivt.

För det tredje: Den marknadsstyrning som präglar skolsystemet och som förstärker skillnaden inom och mellan skolor och huvudmän och emfaserar segregationens negativa effekter måste ändras. Marknadsstyrningen omhuldas varmt av borgare och sverigedemokrater. Vi vill se hur reg-

lerna kan ändras så att skolan kan bli mer kompensatorisk, bättre för eleverna och sämre för riskkapitalisterna. Vi är, precis som vi var för ett år sedan och som vi var i valrörelsen, för en vinstbegränsning i välfärden, även om vi i januariavtalet har gått med på att inte lägga fram några sådana förslag under den här mandatperioden.

Herr talman! Jag älskar skolan. Livslångt lärande och möjlighet att bilda sig och utvecklas genom livet är det som möjliggör människors individuella livsresor. Skolan är det viktigaste verktyg vi har för att bygga ett gott demokratiskt samhälle och utjämna skillnader i människors livsvillkor.

Jag vill att vi ska använda det verktyget klokt så att varje elev får jämlika villkor att känna växandets glädje. Därför yrkar jag bifall till vår reservation 24 i betänkande UbU8 och i övrigt bifall till utskottets förslag i betänkandena UbU8, UbU9 och UbU10.

(Applåder)

I detta anförande instämde Roza Güclü Hedin (S).

Anf. 139 JÖRGEN GRUBB (SD) replik:

Herr talman! Det talas här om två saker som jag har reagerat på speciellt. Jag kunde nog ha reagerat på många saker. Det lät faktiskt som om vi hade en väckelsepastor i talarstolen här. Det kanske är så också.

För det första: Vad gör ni socialdemokrater för att elever ska lyckas i skolan? I min hemstad har vi elevgrupper i skolor där 40 procent lyckas få gymnasiebehörighet. 60 procent klarar det inte. Det är alltså tusentals elever bara i en av Sveriges städer som går ut utan nyckelbetyg.

Vad gör ni? Ni har styrt i min stad, ni har styrt i regering i fem år. Dessförinnan var ni borta under några år, men innan det styrde ni också. Ni har ju haft alla bollar, alla möjligheter till att göra något för dessa elever som går ut i en så stor ovisshet.

Jag har inte hört om någon stor förändring alls. Ni måste göra något drastiskt, på ett positivt sätt, för att det ska ske en förändring. Det hoppas jag i alla fall att vi kan vara överens om.

Linus Sköld påstår att alla elever får samma skolpeng. Det får de inte alls. I mer eller mindre alla kommuner, även i min hemkommun, får man väldigt olika skolpeng. Det beror på olika socioekonomiska förutsättningar, vilket land man är född i, föräldrarnas utbildningsbakgrund och vilket kön man har. Det skiljer ibland över 50 procent i min stad på vad man får, och det är i högpresterande skolor som man får minst. Mest får man i de lågpresterande skolorna.

Vi tror också att man måste ha en diskrepans där – absolut. Men vi vill se bättre resultat av den satsningen.

Anf. 140 LINUS SKÖLD (S) replik:

Herr talman! Tack, Jörgen Grubb, för frågorna! Jag ska försöka svara så gott jag kan.

Jag tänker att jag gav en, om än summarisk, rätt tydlig sammanställning av vad jag tyckte var de viktigaste reformerna som vi har genomfört under förra mandatperioden och som vi håller på att genomföra nu. Till det kommer i vårändringsbudgeten en satsning på lärarassistenter. Den

tycker jag är viktig. Det handlar om att förbättra förutsättningarna för landets lärare. Det kan ge dem bättre möjligheter att förbereda och genomföra bättre undervisning, vilket jag tänker kommer att leda till att elever presterar bättre.

Jag vill dock särskilt lyfta fram behovsstyrd resursfördelning och att staten ska ta ett större ansvar för skillnader mellan elevgruppers sammansättning som påverkar förutsättningarna för att ge bra undervisning. Vi vet att det som påverkar hur dyrt det blir och hur resurskrävande det är att anordna utbildning för elever handlar om deras bakgrund. Det handlar om vilka förutsättningar de har med sig från hemmet.

Det bästa sättet att möta det är att fördela resurserna mer olika. I Malmö som är socialdemokratiskt styrt har man uppenbarligen förstått att det behöver vara en diskrepans mellan hur stora resurser man tilldelar utifrån vilka elevgrupper man har. Men på andra ställen i landet har den socioekonomiska viktningen, den som handlar om elevernas bakgrund och de resurser som skolorna får, försvinnande lite att göra med elevgruppens sammansättning. Därför tycker jag att det är viktigt att vi också tittar på hur de reglerna kan bli bättre.

Anf. 141 JÖRGEN GRUBB (SD) replik:

Herr talman! Det känns nästan som att Linus Nilsson ansluter sig till vårt förslag om en statlig skola. Jag kanske tar i lite, men vissa inslag skulle i alla fall vara statliga, framför allt när det gäller uppdelningen av skolpengen.

Vi är inte helt oense när det gäller skolpengen och att den behöver fördelas olika. Men som jag förklarade tidigare finns det en grundplatta som båda skolorna behöver betala – hyror för lokaler och så vidare. När skolpengen fördelas med så stor diskrepans som 50 procent innebär det att med den rörliga delen får en skola i princip 100 procent mer per elev och dag jämfört med en annan skola.

Man gör på det sättet. Men det blir ändå ingen bra output. Vi har fortfarande skolor där 60 procent av eleverna inte lyckas. Och det är de som får den högre skolpengen. Vi måste göra något för att de eleverna ska lyckas. Nu har vi metoden där vi fördelar skolpengen med väldigt stora skillnader, och resultatet är inte det vi vill se.

Hur mycket mer vill du ta från de andra skolorna? Det är nämligen vad det handlar om. Det handlar inte om att det kommer nya pengar uppifrån himlen. Det handlar om att man tar från de andra skolorna. Det är vad det hela handlar om. Om jag var jultomten hade jag självklart gärna delat ut hur mycket pengar som helst, om jag hade haft det, till alla skolor. Jag hade gärna gett jättemycket till skolor i utanförskapsområden eller andra lågpresterande skolor. Men vi har en budget att hålla oss inom.

Du talar om att ni satsar på lärarassistenter. Det är jättebra. Det är jag jätteglad för. Men vi satsar mer än dubbelt så mycket som ni.

Anf. 142 LINUS SKÖLD (S) replik:

Herr talman! Låt mig börja med att ifrågasätta att jag blir kallad Linus Nilsson och väckelsepastor och att man tillskriver mig att vara för ett förstatligande av skolan. Det jag sa var att vi behöver ha ett tydligare statligt ansvarstagande. Låt mig börja med de invändningarna.

Låt mig sedan fortsätta med att säga att om man hade avstått från att rösta igenom skattesänkningar i budgeten på 20 miljarder för de allra mest välbärgade hade man kanske haft pengar att fördela efter behov till de skolor som behöver det.

Jag har redogjort ganska väl för de frågor Jörgen Grubb ställer om vad vi vill göra för att det ska bli bättre i landets skolor. Låt mig därför återigen sammanfatta vad jag uppfattar att Sverigedemokraterna vill göra, utifrån de förslag de har lagt fram i det betänkande som vi debatterar i dag.

Jag tänker att Sverigedemokraterna tycker att det är viktigt att elever som ska gå i samma klassrum är likadana, har samma kläder och betar sig på samma sätt. Helst kommer de också från samma land. Avviker man från det ska man sorteras ut från det klassrummet och gå i en journalskola, i en pliktiskola eller i en förberedelseskola. Och vilka kläder man har är något som vi som myndighet ska bry oss om.

De andra delarna som Sverigedemokraterna tar fram är väldigt repressiva. Det som inte handlar om att sortera barn utifrån var de är eller hur de betar sig är repressiva förslag. Det är sådant som att vi ska ha fler och tidigare betyg, att vi ska ha ordningsomdömen, att vi ska skriva in frånvaro i slutbetygen, att vi ska göra det till en rättighet att tillrättavisa och att vi ska ha en klassikerlista; vi ska normera vilka böcker barn ska läsa.

(Applåder)

Anf. 143 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att klargöra en sak. När vi talar om ordningsproblem i skolan är det inte eleverna som personer som är problemet. Det är elevers beteende som är problemet. Linus Sköld uttryckte att vi anser att eleverna är problemen, herr talman. Det är inte riktigt så vi ser på det.

Herr talman! Jag har några frågor till Linus Sköld. Vi har en reservation – jag kommer inte ihåg i vilket betänkande – som handlar om frånvaron i skolan. Det är ett allvarligt problem. Enligt SCB är 5 500 elever så kallade hemmasittare. Det är troligtvis toppen på isberget. Det finns tyvärr många elever som inte är i skolan under längre eller kortare tid.

En utredning som har tittat på det här lade fram ett betänkande som hette *Saknad!* Där fanns ett antal förslag för hur man kan ta itu med problemen. Tyvärr har regeringen inte tagit fasta på särskilt många av de förslagen.

Ett av förslagen, som även flera av remissinstanserna tillstyrkte som ett viktigt förslag, var nationell statistik när det gäller frånvaro. Jag har även ställt en fråga till utbildningsministern när det gäller det. Det är allvarligt att Socialdemokraterna inte vill följa upp hur det ser ut med frånvaron över landet.

Hur ska vi till att börja med kunna veta hur stort problemet är? Ska vi förlita oss på att olika tv-program tar fram statistik? Vi behöver veta hur det ser ut. Varför vill inte Socialdemokraterna ta fram nationell statistik när det gäller frånvaron? Jag har svårt att förstå det.

Anf. 144 LINUS SKÖLD (S) replik:

Herr talman! Det är en viktig fråga som Maria Stockhaus lyfter upp. Jag är djupt oroad över elever med problematisk frånvaro. Vi vet att det

finns vitt skilda skäl till att elever hamnar i problematisk frånvaro. Vi behöver verkligen fundera över hur vi kan komma till rätta med det.

Jag tänker att Maria Stockhaus också känner till att man har förtydligt det uppföljningsansvar som ligger på rektorn. Elever som har antingen omfattande frånvaro eller av andra anledningar problematisk frånvaro måste följas upp omedelbart. Det ansvaret är utpekade på rektorn. Den som sitter på bäst kapacitet för att göra något åt det, utifrån kunskapen om vilka elever som är i skolan eller inte, är sannolikt inte Maria Stockhaus. Det är den elevansvariga rektorn som behöver få den informationen.

Anf. 145 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Herr talman! Det förslag som Linus Sköld pekar på att man har anammat, att förtydliga rektorns ansvar, är det enda förslag från utredningen som man har brytt sig om. Utredningen presenterade många bra förslag som jag önskar att regeringen skulle titta mer på.

Rektorn klarar dock oftast inte det här själv. Jag har kommunal erfarenhet. Vi tog upp det här på huvudmannanivå och tog reda på hur det såg ut i våra skolor. Det var alldeles förfärande när vi fick statistiken på huvudmannanivå, trots att Sollentuna klassas som en ganska bra skolkommun. Inte ens den frågan, att huvudmännen ska ta ansvar för att se över hur det ser ut i deras skolor, vill regeringen lyfta upp.

Jag tror att man i många fall med långvarig problematisk frånvaro lämnar över ansvaret helt och hållet till rektorn. Man anser inte att huvudmännen behöver följa upp det eller att huvudmännen också har ett ansvar. Man vill inte följa upp det på nationell nivå.

Det är anmärkningsvärt. Det känns som att man vill sticka huvudet i sanden. Man vill inte se de här eleverna. Man vill skjuta över ansvaret på rektorn som kanske inte alltid har alla resurser för att ta hand om frågan. Det kan behövas många andra instanser.

Hur ska den stackars ensamma rektorn få det stöd som behövs om det inte ens finns ett krav på huvudmännen att de ska ta reda på hur det ser ut i deras skolor? Och hur ska vi på nationell nivå veta att de åtgärder som vi här vidtar får någon effekt? Vi måste även på nationell nivå våga följa upp det vi gör.

I morgon ska jag själv delta i tre interpellationsdebatter med Anna Ekström, varav två handlar om att regeringen inte visar något intresse för att följa upp hur det går efter olika reformer. Vi skickar ut mycket pengar till skolorna, och vi vidtar många åtgärder. Men vi måste också följa upp hur det går.

När det gäller just skolfrånvaro, som får oerhört allvarliga konsekvenser för de enskilda eleverna, måste vi våga se hur det ser ut på nationell nivå. Vilka huvudmän lyckas och vilka lyckas inte? Varför vill inte Socialdemokraterna få dessa siffror på bordet?

Anf. 146 LINUS SKÖLD (S) replik:

Herr talman! Tack för att jag en liten stund till får möjlighet att tala om elever med problematisk frånvaro! Jag tycker att ämnet är viktigt.

Jag tror att det viktigaste man kan göra för att få tillbaka elever till skolan sannolikt är att se till att de får en känsla av sammanhang, det vill säga att de uppfattar den skola som de går i som meningsfull, begriplig och

Prot. 2018/19:81
25 april

*Grundläggande om
utbildningen, Lärare
och elever och Över-
gripande skolfrågor*

hanterbar. Den som inte uppfattar sitt sammanhang som meningsfullt, begripligt och hanterbart kommer i varierande grad att känna ångest i den situationen.

Just denna situation kan få mig att darra lite, för att jag tycker att den bara till viss del är hanterbar. Jag har ju inte stått i talarstolen så himla många gånger. Lite ångestpåslag får jag. Jag tror att ångest är en av anledningarna till att det finns elever med långvarig frånvaro.

Om vi antar att jag har rätt i detta tror jag att Moderaterna behöver fundera över sina förslag som handlar om obligatorisk lovskola, obligatorisk läxhjälp, tidigare betyg, fler nationella prov och prov för att ta sig vidare till nästa årskurs. Vilken ångest och stress kommer detta att skapa för dessa elever och hur kommer det att hjälpa dem tillbaka till skolan?

(Applåder)

Anf. 147 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Herr talman! Många av de idéer om likvärdighet och annat som Linus Sköld förde fram var kloka. Jag har dock några frågor.

Först och främst har jag ju sett Socialdemokraternas likvärdighet i praktiken i Malmö. Under de senaste tio åren har vi haft 5 000 elever som har gått ut grundskolan i Malmö utan behörighet. Jag har flera gånger nämnt att det finns massor av skolor där under hälften av eleverna får behörighet. Det är socialdemokratisk likvärdighet i praktiken.

Vi har en differentierad skolpeng, och det är inget problem med det. Vad jag har svårt för i det som Linus Sköld har sagt är att mycket fokus ligger på papper och idéer, men vad ska faktiskt göras för att få resultat? Vi måste inse att det i slutändan är resultaten som räknas. I dag levereras inte de. Det gäller bland annat i min hemkommun.

Linus Sköld talar om vilka förutsättningar barnen har. Förutsättningarna i min hemkommun är att vi inte har jättestora problem med ett låglöneproletariat, utan har extremt stora problem med ett nollöneproletariat på grund av den socialdemokratiska politik som förs. Förhoppningsvis kommer vi att kunna göra något åt detta tack vare dagens beslut i en annan fråga.

Jag vill gärna höra hur Linus Sköld egentligen tänker säkra att vi når resultat och att vi inte bara talar om att vi vill ha en vacker skola. Det är visserligen jättebra, och jag tror att vi är överens om oerhört mycket. Men i slutändan är det resultat som räknas. Hur säkrar vi att barnen faktiskt klarar sig i skolan? Det hörde jag inte mycket om.

Anf. 148 LINUS SKÖLD (S) replik:

Herr talman! Tack, Niels Paarup-Petersen, för frågorna! Resultat är givetvis eftersträvanvärt. Där det verkligen händer är i mötet mellan lärare och elever och mellan elev och elev. Oavsett om man talar om trygghet och studiero eller om kunskapsutveckling är det där de viktiga förändringarna kommer att ske.

Jag tror att det är detta Niels Paarup-Petersen menar när han säger att jag är för mycket papper och idéer och för lite handling. Det behöver handla mer om klassrummet.

Vad som händer i klassrummet är nog något som de som är utbildade för att genomföra det är bäst skickade att avgöra. Det behöver finnas en

hyggligt stor autonomi för både rektorer och lärare att göra bra undervisning i klassrummen. Det kan handla om att så mycket vi kan minimera administration. Vi socialdemokrater, Centerpartiet och andra partier är till exempel överens om att centralt rätta och digitalisera nationella prov. Vi är överens om att vi vill ha ett handlingsprogram för trygghet och studiero, och vi vill stärka befogenheterna för lärare och rektorer att upprätthålla trygghet och studiero i klassrummen.

Allt detta är bra saker som vi är överens om och som ska genomföras under denna mandatperiod. Det kommer att föra det praktiska mötet mellan lärare och elever i rätt riktning. Håller inte Niels Paarup-Petersen med mig om detta?

Anf. 149 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Herr talman! Jag är som sagt överens med Linus Sköld om rätt mycket. Som han helt korrekt säger finns det flera saker den här mandatperioden som vi är överens om.

En av dessa saker är att vi ska fokusera på kvalitetskrav framför vem som äger den skola där undervisningen bedrivs i. När Linus Sköld talade förut använde han orden ”den här mandatperioden”. Det lät lite som att han ansåg att den överenskommelse som vi har i januariavtalet och som innebär att vi inte ska förbjuda olika slags driftsformer inom välfärden ska vi bara räkna med gäller i tre år, utifrån hans perspektiv.

Det blir lite problematiskt om tanken är att Socialdemokraterna ska hoppa av sådana överenskommelser så snart de får chansen. Jag hoppas att vi kan lita på att de även efter denna mandatperiod anser att det är vad som levereras i klassrummen som är avgörande och inte vem som äger dem. Jag vill gärna ha lite förstärkning av vad han faktiskt menar.

Avslutningsvis vill jag ta upp något som sas i Linus Skölds replikskifte med Jörgen Grubb. Det fördes en lite märklig diskussion om vad man anser för att förberedelseklasser ska finnas. Det fördes fram en åsikt om förberedelseklasser och i viss mån särskilda skolor för elever som kommer som nyanlända. Sådant har vi haft massor av i Malmö. Men man segmenterar inte folk utifrån hudfärg eller ursprung bara för att man försöker skapa olika former för att ge de bästa förutsättningarna. Jag tycker att det är viktigt att vi håller oss till fakta.

Det finns saker att diskutera som gäller värderingar i förhållande till andra partier, men vi behöver inte i onödan ta upp sådant som i sammanhanget inte är relevant.

Anf. 150 LINUS SKÖLD (S) replik:

Herr talman! Att Centerpartiet rycker ut till Sverigedemokraternas försvar var nog det mest otippade som har hänt i kammaren i dag. Låt mig då förklara vad jag menade. Sverigedemokraterna har skrivit en reservation som handlar om att det ska finnas förberedelseklasser där både nyanlända och andra elever som inte talar svenska ska lyftas ut fysiskt. De ska vara fysiskt skilda från andra. Niels Paarup-Petersen kan skaka på huvudet bäst han vill, men det är så det står i reservationen. De ska vara i andra lokaler än den vanliga skolan.

Jag menar att detta förslag inte har samma idé som den som finns i de regler som medger förberedelseklasser. Där är tanken att genomströmningstakten ska vara snabb, vilket jag vet att även Centerpartiet förordar.

Prot. 2018/19:81
25 april

*Grundläggande om
utbildningen, Lärare
och elever och Över-
gripande skolfrågor*

Jag tror att Niels Paarup-Petersen behöver läsa Sverigedemokraternas förslag lite bättre innan han kritiserar mig för att jag har kritiserat dem. Jag tror inte att han är så överens med Sverigedemokraterna som han själv tror.

Nästa fråga handlade om vem som äger klassrummet. Vi har inte sagt att det är det viktiga. Det viktiga är att vi får resultat. Jag håller med Niels Paarup-Petersen om den slutsatsen. Däremot är vi fortfarande två olika partier, trots att vi har ingått januariavtalet. Om det är vi överens. Det gör Centerpartiet dessutom tydligt i dag när man följer upp yrkandet om ordningsomdömet och ser till att det blir ett tillkännagivande till regeringen.

Vi är inte ett enda parti, utan vi har olika idéer. Vi kommer att hävda de idéer som finns utanför överenskommelsen. Denna överenskommelse gäller år för år fram till dess att mandatperioden är slut. Vi i Socialdemokraterna har fortfarande ett kongressbeslut om att vi står för uppfattningen om en begränsning av vinstuttaget i välfärden. Det betyder inte att vi är emot olika typer av ägare.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 2 maj.)

§ 13 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

2018/19:105 Utökad fredsplikt på arbetsplatser där det finns kollektivavtal och vid rättstvister

2018/19:119 Åtgärder som underlättar för brittiska medborgare i Sverige vid ett avtalslöst brexit

EU-dokument

COM(2019) 192 Förslag till rådets direktiv om ändring av direktiv 2006/112/EG om ett gemensamt system för mervärdesskatt och direktiv 2008/118/EG om allmänna regler för punktskatt på gemensamma försvarsinsatser inom unionen

Motioner

med anledning av prop. 2018/19:86 Datalagring vid brottsbekämpning – anpassningar till EU-rätten

2018/19:3069 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V)

2018/19:3072 av Jonny Cato Hansson m.fl. (C)

2018/19:3077 av Adam Marttinen m.fl. (SD)

2018/19:3079 av Johan Forssell m.fl. (M, KD)

med anledning av prop. 2018/19:89 Höjt tak för rutavdrag

2018/19:3073 av Tony Haddou m.fl. (V)

med anledning av prop. 2018/19:91 Anställningsskyddet förlängs tills arbetstagaren fyllt 69 år

2018/19:3067 av Ali Esbati m.fl. (V)

med anledning av prop. 2018/19:92 Återinförd skattereduktion för gåvor
till ideell verksamhet
2018/19:3068 av Tony Haddou m.fl. (V)

Prot. 2018/19:81
25 april

med anledning av prop. 2018/19:94 Befrielse från koldioxid- och energi-
skatt och förändrad omräkning av skatt för diesel och bensin
2018/19:3074 av Tony Haddou m.fl. (V)
2018/19:3080 av Staffan Eklöf m.fl. (SD)
2018/19:3081 av Niklas Wykman m.fl. (M)

med anledning av skr. 2018/19:80 Riksrevisionens rapport om förvaltning-
en av premiepensionssystemet
2018/19:3070 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V)

med anledning av skr. 2018/19:87 Riksrevisionens rapport om statens väg-
ledning av kommunal tillsyn
2018/19:3078 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M)

§ 14 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 24 april

2018/19:202 Situationen i Zimbabwe

av *Yasmine Posio* (V)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2018/19:203 Partipolitik av lärare i skolan

av *Robert Stenkvist* (SD)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2018/19:204 Höjning av skatten på bensin och diesel

av *Edward Riedl* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 24 april

2018/19:567 Rätten till sterilisering

av *Elin Lundgren* (S)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2018/19:568 Bonus-malus

av *Rickard Nordin* (C)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2018/19:569 IS-terrorister inför rätta i Irak

av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

2018/19:570 Jakt med löshund som kulturarv

av *Magnus Persson* (SD)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2018/19:571 Resurserna till Arbetsmiljöverket

av *Magnus Persson* (SD)
till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

2018/19:572 Folkmordet i dåvarande Ottomanska riket

av *Håkan Svenneling* (V)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

§ 16 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 24 april

2018/19:500 Avstyckning av fastigheter

av *Lars Beckman* (M)
till statsrådet Per Bolund (MP)

2018/19:502 Långa handläggningstider för det statliga samfällighetsregistret

av *Lars Beckman* (M)
till statsrådet Per Bolund (MP)

2018/19:527 Aktivitetsansvaret

av *Johanna Rantsi* (M)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2018/19:528 Krav i gymnasieskolan

av *Johanna Rantsi* (M)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2018/19:532 Möjligheter för MSB att inrikta signalspaning

av *Pål Jonson* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2018/19:534 Åtgärder mot internationella stöldligor

av *Pål Jonson* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2018/19:537 En ny hemlöshetsstrategi

av *Christina Høj Larsen* (V)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2018/19:539 Sommartid

av *Lotta Finstorp* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2018/19:540 Fortsatt drift av Ringhals 1 och 2

av *Camilla Brodin* (KD)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2018/19:541 Fartygsolyckor

av *Anders Åkesson* (C)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2018/19:543 Statlig närvaro i hela landet

av *Jasenko Omanovic* (S)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2018/19:544 Anmälningförfarande för detaljplaner inom EU

av *Henrik Edin* (L)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2018/19:538 Vikten av lokal banknärvaro

av *Patrik Engström* (S)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2018/19:546 Lokal banknärvaro

av *Lars Mejern Larsson* (S)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

Prot. 2018/19:81

25 april

§ 17 Kammaren åtskildes kl. 19.39.

Sammanträdet leddes

av tredje vice talmannen från dess början till ajourneringen kl. 13.53,

av talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.53,

av tredje vice talmannen därefter till och med § 12 anf. 118 (delvis) och

av talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

BRITT-MARIE HARTVIG

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
§ 3 Interparlamentariska unionen (IPU)	1
Utrikesutskottets betänkande 2018/19:UU7	1
Anf. 1 TERES LINDBERG (S)	1
Anf. 2 CECILIA WIDEGREN (M)	3
Anf. 3 MATTIAS KARLSSON i Norrhult (SD)	4
(Beslut fattades under § 10.)	5
§ 4 Den parlamentariska församlingen för Unionen för Medelhavet (PA-UfM)	5
Utrikesutskottets betänkande 2018/19:UU11	5
(Beslut fattades under § 10.)	5
§ 5 Polisfrågor	6
Justitieutskottets betänkande 2018/19:JuU10	6
Anf. 4 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S)	6
Anf. 5 JOSEFIN MALMQVIST (M)	8
Anf. 6 KATJA NYBERG (SD)	8
Anf. 7 HELENA VILHELMSSON (C)	11
Anf. 8 LINDA WESTERLUND SNECKER (V)	12
Anf. 9 ANDREAS CARLSON (KD)	13
Anf. 10 JUNO BLOM (L)	15
Anf. 11 RASMUS LING (MP)	18
(Beslut fattades under § 10.)	19
§ 6 Kriminalvårdsfrågor	19
Justitieutskottets betänkande 2018/19:JuU13	19
Anf. 12 CARINA ÖDEBRINK (S)	19
Anf. 13 JOSEFIN MALMQVIST (M)	22
Anf. 14 ADAM MARTTINEN (SD)	23
Anf. 15 JONNY CATO HANSSON (C)	24
Anf. 16 ADAM MARTTINEN (SD) replik	26
Anf. 17 JONNY CATO HANSSON (C) replik	26
Anf. 18 ADAM MARTTINEN (SD) replik	27
Anf. 19 JONNY CATO HANSSON (C) replik	27
Anf. 20 LINDA WESTERLUND SNECKER (V)	28
(forts. § 8)	29
Ajournering	29
Återupptaget sammanträde	29
§ 7 Statsministerns frågestund	29
<i>Anslaget till polisen</i>	29
Anf. 21 TOBIAS BILLSTRÖM (M)	29
Anf. 22 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	30
Anf. 23 TOBIAS BILLSTRÖM (M)	30
Anf. 24 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	30
<i>Situationen för de äldre</i>	31
Anf. 25 JIMMIE ÅKESSON (SD)	31
Anf. 26 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	31
Anf. 27 JIMMIE ÅKESSON (SD)	31

Anf. 28 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	32
<i>Skatteverkets beslut om moms på inhyrd vårdpersonal</i>	32
Anf. 29 ANDERS W JONSSON (C)	32
Anf. 30 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	32
Anf. 31 ANDERS W JONSSON (C)	33
Anf. 32 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	33
<i>Strejkrätten</i>	33
Anf. 33 JONAS SJÖSTEDT (V)	33
Anf. 34 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	34
Anf. 35 JONAS SJÖSTEDT (V)	34
Anf. 36 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	35
<i>Vårdköerna</i>	35
Anf. 37 ANDREAS CARLSON (KD)	35
Anf. 38 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	36
Anf. 39 ANDREAS CARLSON (KD)	36
Anf. 40 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	37
<i>En gemensam europeisk koldioxidskatt</i>	37
Anf. 41 CHRISTER NYLANDER (L)	37
Anf. 42 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	38
Anf. 43 CHRISTER NYLANDER (L)	38
Anf. 44 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	38
<i>Hållbart arbetsliv och tryggad pension för kvinnor i välfärdsyrken</i>	39
Anf. 45 ERICA NÅDIN (S)	39
Anf. 46 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	39
<i>Beredskapen för extremväder</i>	40
Anf. 47 JONAS ERIKSSON (MP)	40
Anf. 48 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	40
<i>Resurserna till polisen</i>	40
Anf. 49 ELLEN JUNTTI (M)	40
Anf. 50 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	41
<i>Hyra av utländska fängelseplatser</i>	41
Anf. 51 KATJA NYBERG (SD)	41
Anf. 52 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	41
<i>Anslaget till försvaret</i>	42
Anf. 53 MIKAEL OSCARSSON (KD)	42
Anf. 54 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	42
<i>Statlig närvaro i hela landet</i>	42
Anf. 55 PER-ARNE HÅKANSSON (S)	42
Anf. 56 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	43
<i>Lantbruken och regeringens beredskap för torka</i>	43
Anf. 57 JOHN WIDEGREN (M)	43
Anf. 58 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	43
<i>Åtgärder för ett mer jämställt samhälle</i>	44
Anf. 59 ANNA WALLENTHEIM (S)	44
Anf. 60 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	44
<i>Kommunernas förutsättningar att bryta utanförskapet</i>	44
Anf. 61 JOSEFIN MALMQVIST (M)	44
Anf. 62 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	45
<i>Investeringar på utbildningsområdet</i>	45
Anf. 63 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S)	45

Anf. 64 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	45
<i>Statligt stöd till kommunerna</i>	46
Anf. 65 JAN ERICSON (M)	46
Anf. 66 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	46
<i>Rekryteringen till djurrättsrelaterad brottslighet</i>	47
Anf. 67 ÅSA COENRAADS (M)	47
Anf. 68 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	47
<i>Samarbetet med Finland</i>	47
Anf. 69 JAMAL EL-HAJ (S).....	47
Anf. 70 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	47
<i>Situationen för unga på bostadsmarknaden</i>	48
Anf. 71 LARS BECKMAN (M)	48
Anf. 72 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	48
<i>Åtgärder mot skattebrott</i>	48
Anf. 73 HILLEVI LARSSON (S).....	48
Anf. 74 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	49
§ 8 (forts. från § 6) Kriminalvårdsfrågor (forts. JuU13)	49
Anf. 75 ADAM MARTTINEN (SD) replik	49
Anf. 76 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik	50
Anf. 77 ADAM MARTTINEN (SD) replik	50
Anf. 78 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik	51
Anf. 79 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD)	51
Anf. 80 JUNO BLOM (L).....	53
Anf. 81 ADAM MARTTINEN (SD) replik	55
Anf. 82 JUNO BLOM (L) replik	56
Anf. 83 ADAM MARTTINEN (SD) replik	56
Anf. 84 JUNO BLOM (L) replik	57
Anf. 85 RASMUS LING (MP)	57
Anf. 86 ADAM MARTTINEN (SD) replik	58
Anf. 87 RASMUS LING (MP) replik	58
Anf. 88 ADAM MARTTINEN (SD) replik	59
Anf. 89 RASMUS LING (MP) replik	59
(Beslut fattades under § 10.)	59
§ 9 Frågor om psykisk ohälsa	60
Socialutskottets betänkande 2018/19:SoU15	60
Anf. 90 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	60
(forts. § 11).....	61
Ajournering	61
Återupptaget sammanträde	61
§ 10 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	62
UU7 Interparlamentariska unionen (IPU)	62
UU11 Den parlamentariska församlingen för Unionen för Medelhavet (PA-UfM)	62
JuU10 Polisfrågor.....	62
JuU13 Kriminalvårdsfrågor.....	64
§ 11 (forts. från § 9) Frågor om psykisk ohälsa (forts. SoU15)	66
Anf. 91 ULRIKA HEINDORFF (M)	66
Anf. 92 CLARA ARANDA (SD)	67
Anf. 93 ANDERS W JONSSON (C)	68

Anf. 94	KARIN RÅGSJÖ (V)	70
Anf. 95	LINA NORDQUIST (L)	72
Anf. 96	ANN-CHRISTIN AHLBERG (S)	74
Anf. 97	KARIN RÅGSJÖ (V) replik	75
Anf. 98	ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik	75
Anf. 99	KARIN RÅGSJÖ (V) replik	76
Anf. 100	ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik	76
Anf. 101	TREDJE VICE TALMANNEN	76
	(Beslut skulle fattas den 2 maj.)	76

§ 12 Grundläggande om utbildningen, Lärare och elever och

Övergripande skolfrågor		76
Utbildningsutskottets betänkande 2018/19:UbU8		76
Utbildningsutskottets betänkande 2018/19:UbU9		76
Utbildningsutskottets betänkande 2018/19:UbU10		76
Anf. 102	PIA NILSSON (S)	76
Anf. 103	MARIA STOCKHAUS (M)	79
Anf. 104	PIA NILSSON (S) replik	82
Anf. 105	MARIA STOCKHAUS (M) replik	83
Anf. 106	PIA NILSSON (S) replik	83
Anf. 107	MARIA STOCKHAUS (M) replik	83
Anf. 108	JÖRGEN GRUBB (SD)	84
Anf. 109	PIA NILSSON (S) replik	87
Anf. 110	JÖRGEN GRUBB (SD) replik	87
Anf. 111	PIA NILSSON (S) replik	87
Anf. 112	JÖRGEN GRUBB (SD) replik	87
Anf. 113	MARIA STOCKHAUS (M) replik	88
Anf. 114	JÖRGEN GRUBB (SD) replik	88
Anf. 115	MARIA STOCKHAUS (M) replik	88
Anf. 116	JÖRGEN GRUBB (SD) replik	89
Anf. 117	NIELS PAARUP-PETERSEN (C)	89
Anf. 118	DANIEL RIAZAT (V)	92
Anf. 119	MARIA STOCKHAUS (M) replik	94
Anf. 120	DANIEL RIAZAT (V) replik	95
Anf. 121	MARIA STOCKHAUS (M) replik	95
Anf. 122	DANIEL RIAZAT (V) replik	96
Anf. 123	JÖRGEN GRUBB (SD) replik	96
Anf. 124	DANIEL RIAZAT (V) replik	97
Anf. 125	JÖRGEN GRUBB (SD) replik	97
Anf. 126	DANIEL RIAZAT (V) replik	98
Anf. 127	NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik	98
Anf. 128	DANIEL RIAZAT (V) replik	99
Anf. 129	NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik	99
Anf. 130	DANIEL RIAZAT (V) replik	100
Anf. 131	GUDRUN BRUNEGÅRD (KD)	100
Anf. 132	ROGER HADDAD (L)	102
Anf. 133	DANIEL RIAZAT (V) replik	104
Anf. 134	ROGER HADDAD (L) replik	105
Anf. 135	DANIEL RIAZAT (V) replik	105
Anf. 136	ROGER HADDAD (L) replik	106
Anf. 137	MATS BERGLUND (MP)	106
Anf. 138	LINUS SKÖLD (S)	109

Anf. 139 JÖRGEN GRUBB (SD) replik.....	112
Anf. 140 LINUS SKÖLD (S) replik	112
Anf. 141 JÖRGEN GRUBB (SD) replik.....	113
Anf. 142 LINUS SKÖLD (S) replik	113
Anf. 143 MARIA STOCKHAUS (M) replik	114
Anf. 144 LINUS SKÖLD (S) replik	114
Anf. 145 MARIA STOCKHAUS (M) replik	115
Anf. 146 LINUS SKÖLD (S) replik	115
Anf. 147 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik	116
Anf. 148 LINUS SKÖLD (S) replik	116
Anf. 149 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik	117
Anf. 150 LINUS SKÖLD (S) replik	117
(Beslut skulle fattas den 2 maj.)	118
§ 13 Bordläggning.....	118
§ 14 Anmälan om interpellationer	119
§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar	119
§ 16 Anmälan om skriftliga svar på frågor	120
§ 17 Kammaren åtskildes kl. 19.39.	121